

VYSOKÁ ŠKOLA BÁŇSKÁ – TECHNICKÁ UNIVERZITA OSTRAVA
EKONOMICKÁ FAKULTA

KATEDRA ÚČETNICTVÍ A DANÍ

Předluženost fyzických osob a jejich možná řešení

Over-Indebtedness of Individuals and its Possible Solutions

Student: Bc. Dušková Barbora

Vedoucí diplomové práce: doc. Ing. Dagmar Bařinová, Ph.D.

Ostrava 2017

Zadání diplomové práce

Student: **Bc. Barbora Dušková**
Studijní program: **N6208 Ekonomika a management**
Studijní obor: **6202T049 Účetnictví a daně**
Téma: **Předluženost fyzických osob a jejich možná řešení**
Over-Indebtedness of Individuals and its Possible Solutions

Jazyk vypracování: **čeština**

Zásady pro vypracování:

1. Úvod
  2. Základní aspekty dluhu a možnosti jeho řešení
  3. Zadluženost fyzických osob v České republice
  4. Vyhodnocení navrhovaných způsobů řešení dluhu
  5. Závěr
- Seznam použité literatury
Seznam zkratk
Prohlášení o využití výsledků diplomové práce
Seznam příloh
Přílohy

Seznam doporučené odborné literatury:

- BŘEZINOVÁ, Hana. *Ekonomické aspekty insolvenčního zákona*. Praha: BOVA POLYGON, 2009. 200 s. ISBN 978-80-7273-159-6.
- MARŠÍKOVÁ, Jolana. *Insolvenční řízení z pohledu dlužníka a věřitele se vzory a judikaturou*. 4. vyd. Plzeň: Aleš Čeněk, 2015. 301 s. ISBN 978-80-7380-568-5.
- SCHELLEOVÁ, Ilona a kol. *Exekuce*. Ostrava: KEY Publishing, 2008. 216 s. ISBN 978-80-87071-91-5.

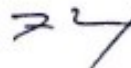
Formální náležitosti a rozsah diplomové práce stanoví pokyny pro vypracování zveřejněné na webových stránkách fakulty.

Vedoucí diplomové práce: **doc. Ing. Dagmar Bařinová, Ph.D.**

Datum zadání: 18.11.2016
Datum odevzdání: 21.04.2017

Ing. Jana Hakalová, Ph.D.
vedoucí katedry

prof. Dr. Ing. Zdeněk Zmeškal
děkan fakulty

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že jsem celou práci vypracovala samostatně. Přílohy č. 1, 2, 4 a 5 dané mi k dispozici, jsem samostatně doplnila.

V Ostravě dne 21. 4. 2017

Bc. Barbora Dušková

Obsah

1	Úvod.....	4
2	Základní aspekty dluhu a možnosti jeho řešení	6
2.1	HISTORICKÝ VÝVOJ DLUHU	6
2.2	DLUŽNÍK A JEHO CHARAKTERISTIKA	9
2.3	PŘEDLUŽENOST A JEJÍ PROBLÉMOVÉ OBLASTI	11
2.4	ZPŮSOBY ŘEŠENÍ PŘEDLUŽENOSTI FYZICKÝCH OSOB.....	15
2.4.1	<i>Konsolidace.....</i>	<i>15</i>
2.4.2	<i>Pomoc externích institucí.....</i>	<i>16</i>
2.4.3	<i>Exekuce.....</i>	<i>16</i>
2.4.4	<i>Insolvenční řízení .....</i>	<i>20</i>
A.	Konkurs	23
B.	Oddlužení	24
3	Zadluženost fyzických osob v České republice.....	29
3.1	EKONOMICKÉ, PSYCHOLOGICKÉ A SOCIÁLNÍ ASPEKTY DLUHU	29
3.2	VÝVOJ DLUHU FYZICKÝCH OSOB V ČESKÉ REPUBLICE	35
3.3	VYPOŘÁDÁNÍ PŘEDLUŽENOSTI FYZICKÝCH OSOB	39
3.3.1	<i>Asociace občanských poraden.....</i>	<i>39</i>
3.3.2	<i>Vypořádání formou exekučního řízení .....</i>	<i>41</i>
3.3.3	<i>Vypořádání formou insolvenčního řízení .....</i>	<i>42</i>
3.4	NEZABAVITELNÉ MINIMUM DLUŽNÍKA	46
3.5	POSTUP PŘI PROVÁDĚNÍ SRÁŽEK ZE MZDY DLUŽNÍKA.....	48
4	Vyhodnocení navrhovaných způsobů řešení dluhu.....	52
4.1	PŘÍPADOVÁ STUDIE PŘEDLUŽENÝCH FYZICKÝCH OSOB	53
4.1.1	<i>Řešení dluhů p. Novákové .....</i>	<i>53</i>
4.1.2	<i>Řešení dluhů p. Svobody.....</i>	<i>58</i>
4.2	VYHODNOCENÍ.....	63
5	Závěr.....	67
	Seznam použité literatury	70
	Seznam zkratk.....	77
	Prohlášení o využití výsledků diplomové práce	
	Seznam příloh	
	Přílohy	

1 Úvod

“Jsou lidé, kteří použijí polovinu své vynalézavosti na to, jak se zadlužit a tu druhou na to, jak se vyhnout splácení” – George Dennison Prentice.

Životní standard. Pro 21. století jsou to velmi významná slova. Trh přináší nové technologie, nové inovace a také prakticky neomezenou dostupnost. Lidé jsou naprosto pohlceni světem, ve kterém Vám nabízejí „jednodušší a lepší“ život. Co však tato slova, na která jsou vábeni tisíce a milióny lidí skutečně znamenají? Znamenají krátkodobý luxus. Dnes Vám již v každém kamenném obchodě nabízejí možnost odložených plateb a splátkových kalendářů za výměnu nového a luxusního zboží. Na autobusových zastávkách, v televizních reklamách, dokonce v trafikách si můžete půjčit peníze a zabere Vám to pár minut. Zní to poměrně jednoduše, ale v jednoduchosti se skrývá čekající a zrajaný problém. V České republice se stalo standardem žít na dluh. Do pozice dlužníka se však domácnosti nejčastěji dostávají podle České národní banky v souvislosti s pořízením vlastního bydlení. Můžeme však konstatovat, že je tato forma zadluženosti relativně bezpečná, neboť bankovní instituce zpřísnili své nároky na poskytování hypoték natolik, že získání hypotéky s relativně nízkým úrokem si mohou dovolit opravdu jen zaopatřené domácnosti. Mnohem větší problém lze shledávat ve spotřebitelských úvěrech, které jsou poskytovány de facto bez jakýchkoli potíží. Měli bychom se však zamyslet nad otázkou, proč většina domácností dluží a jaké jsou možné následky. Dle Českého statistického úřadu se čistý roční příjem domácností přepočtený na osobu pohybuje okolo 160 tisíc korun. Čisté měsíční příjmy tedy dosahují hodnoty zhruba 13 tisíc korun. Zaplacením životních nákladů na bydlení dojde k rapidnímu snížení a tedy i k neschopnosti vytvářet dostatečnou finanční rezervu pro případnou koupi domu či hrazení externích nákladů. Zapůjčení finančních prostředků je právě jedinou možností a současně paradoxem, jak zajistit sobě a rodině budoucnost. Zapůjčení peněžních prostředků je však zlomek toho, na co bychom se měli zaměřit. Dopad dluhu na jednotlivce má daleko širší působnost než jen finanční. Musíme zde brát zřetel také na psychologické a sociální aspekty vzniku prohlubující se krize. Vzhledem ke skutečnosti, že předcházející právní úpravu řešící předluženost kritizovali nejen ekonomové a právníci, a nebyla s ní spokojena ani odborná veřejnost, byl vytvořen předpoklad k nutné výrazné změně právního prostředí. Dle jednotných názorů se u dosavadní právní úpravy jednalo o významný podklad pro korupční jednání. Výsledkem byla významná změna insolvenčního zákona, jejíž účinnost nastala k 1. lednu 2008. Na základě novelizace zákona došlo k posílení pozice věřitele, zveřejnění insolvenčního rejstříku, podstatnému zrychlení a

zjednodušení celého insolvenčního řízení a zvýšení předpokladu splacení dluhu. K zásadním změnám došlo také v exekučním řízení a to novelou z 1. ledna 2013, na základě které lze nově nařídit exekuci na mzdu druhého z manželů, sloučení exekucí do společného řízení, oprávněnost exekutorů pozastavit řidičská oprávnění aj. V současnosti je ministerstvem spravedlnosti navrhována tzv. „oddlužovací novela“, která má zejména za účel pomoci širšímu okruhu dlužníků vymanit se z dluhové pasti. Novelou by doba splacení dluhu dosahovala až 7 let a dlužník by musel být schopen splatit alespoň náklady správce a náklady na sepsání návrhu na povolení oddlužení. Hranici 30 % novela zachovává pro dlužníky, jejichž dluhy přesahují tisíci násobek existenčního minima, tzn. 2,2 milionů korun. Návrh novely byl však vládou odložen zejména z důvodu připomínek ohledně zhoršení věřitelského postavení. Omezení v oblasti úvěrů bylo docíleno spotřebitelským zákonem č. 257/2016 Sb., jehož účinnost nastala k 1. 12. 2016 a má za účel zejména eliminovat možnost poskytování úvěrů, kontrolovat úvěrové instituce a nařídit institucím informovat žadatele o výši úroku ještě před uzavřením smlouvy. I když se právní úprava týkající předluženosti stále novelizuje, je zde stále mnoho nevyřešených oblastí, které spolu s vývojem vyžadují značnou pozornost. V roce 2015 byla předluženost domácností v hodnotě 1,34 bilionů korun. Počet insolvenčních a exekučních řízení v porovnání s minulými lety roste alarmujícím tempem. Je proto potřeba apelovat zejména na příslušné státní orgány, aby jednak hledali příčiny těchto nárůstů a jednak, aby našli optimální možnou alternativu jejich omezení, zejména v oblasti hlídání lichvářských úvěrů a půjček, zvýšení finanční gramotnosti domácností již ve školách a zpřísnění podmínek poskytování úvěrových možností.

Cílem diplomové práce je vyhodnocení problému předlužení, nalézt problémové oblasti a možnosti řešení.

V diplomové práci budou použity metody modelace, explanace, dedukce, analýzy a komparace.

Teoretická část diplomové práce se bude zabývat historickému vývoji dluhu, charakteristice dlužníka, předluženosti a její problémové oblasti, možným úpadkům dlužníka a jeho způsobům řešení. Následující kapitola bude zaměřena na zásadní předpoklady zadluženosti fyzických osob v České republice, vývoj a vypořádání dluhu v souvislosti s exekučním a insolvenčním řízením a problematiku srážek ze mzdy. V poslední, stěžejní praktické kapitole dojde k vyhodnocení neoptimálnějších možností řešení předluženosti u uvedené kazuistiky.

2 Základní aspekty dluhu a možnosti jeho řešení

Zadluženost fyzických osob je v současnosti velmi diskutované téma a to jak ekonomy, médií tak samotnými dlužníky. Jaký je však rozdíl mezi dluhem současnosti a historickými dluhy? Je dokázáno, že dluh existoval i před třemi a půl tisíci lety, tedy už v dobách směnečných obchodů. „*První zmínky najdeme už v prvních písemnostech starověké Mezopotámie, filozofickou podobu dostává poprvé v indických vědách, v nesčetných podobách se objevuje v historických pramenech a existuje i v samotném základu struktury dnešních institucí, jako jsou stát a trh. Vyskytuje se v základních pojetích svobody, morálky a společnosti, které se formovaly v průběhu období plných válek, porážky, otroctví. Způsob jeho utváření je pro nás nepochopitelný, protože jsme ztratili schopnosti si představit, že by to tu mohlo fungovat jinak,*“ jak tvrdí Graeber (2012, s. 15). Ve středověkém hinduismu či buddhismu se o půjčkách již také hovořilo, avšak s rozdílem, že neexistovala půjčka, kterou by samotný dlužník přeplatil. Půjčování peněz za slíbený úrok znamenalo lichvářství, které vedlo k posmrtnému trestu. Tento trest byl udělen i dlužníkovi, který své dluhy do své smrti nestihl splatit.

David Graeber (2012), jeden z předních britských antropologů tvrdí, že úvěry jsou poháněcí silou ekonomiky a všechny moderní státy jsou založeny na jednom jediném pilíři - deficitní rozpočet. Zde se tedy musíme ptát, proč by populace měla být jiná, když dluhové chování vidí i u největších mocností světa? Musíme se však předně zaměřit na historii dluhu, která nám mnohé dokáže vysvětlit.

2.1 Historický vývoj dluhu

Nejzajímavějším objevem byly překlady starodávných egyptských hieroglyfů a klínového písma v Mezopotámii, které zapříčinily naprostý obrat v představě ekonomiky. Původně se předpokládalo, že ekonomika fungovala zhruba do homérského období 800 př. n. l. (dle A. Smithe). Avšak překlady písem ukázaly, že ekonomika a úvěrové systémy existovaly již před 3500 př. n. l. Předpokládá se, že v období Sumer byl vytvořen ucelený systém účetnictví, ze kterého následně vzešel zejména dvacetí čtyř hodinový den. Přestože byly ve státních pokladnách mince stříbra, pro běžný obchod se jako platidlo využívaly zřídka. Dlužníci, kteří dlužili paláci či jednomu z úředníků, platili ječmenem. V ostatních kulturách měly mnohdy vysokou hodnotu dřeva, látky, mosazné pruty aj. Dochovaly se také spisy o tom,

že celý obchodní systém fungoval na bázi úvěru. Příkladem může být dělník s otevřeným účtem v hostinství, který vyrovnával právě ječmenem či jiným zbožím. Představitelem úvěrové teorie peněz byl Mitchel-Innes. Tvrdil, že peníze jsou pouze určitou jednotkou míry, nemají žádnou hodnotu a jsou tedy jednoduchým nástrojem pro ocenění dluhu – dluhopis. Ve 12. století za doby vlády Henryho II. se pro stanovení výše dluhu používaly lískové hůlky, na kterých byla vyřezávána výše dluhu. Po splacení se hůlky rozlomily a tyto dvě části byly rozděleny mezi věřitele a dlužníka. Ještě zajímavější je zde interpretace těchto dvou částí – věřiteli se poskytovala část nazývaná se „*stock*“ – dnes se pojem používá ve formě slova akcionář. Dlužníkovi byla ponechána „*stub*“ – účtenka. (Graeber, 2012)

Dle A. Smithe mají lidé sklon porovnávat se s ostatními. Na základě této nutkavé představy podle něj také vznikla prvotní myšlenka obchodu a trhu. Základem je snaha být nadřazenější ostatním – snaha zařadit se v hierarchii. Vývoj zapříčinil, že věřitelé vítají nové dlužníky a dlužníci jsou ohromeni jednoduchostí a výhodností dluhu. Dnes této „výhodnosti“ říkáme nízký úrok, avšak v dávných dobách bylo běžným úrokem placení vlastní částí těla. Takovýto způsob řešení nesplaceného dluhu již řešil Drakonův trestní zákoník z roku 623 př. n. l., kdy se nesplacení dluhu trestalo otroctvím nebo smrtí nechvalně známým způsobem, rozčtvrcení těla podle počtu věřitelů a jejich výše pohledávek (Richter, 2008). V jiných kulturách se sekaly ruce či prsty jako úrok pro věřitele, případně se hodnota stanovovala počtem kusů dobytka či otroky (například starověký Řím). V mladších dobách se již dluh řešil ekonomičtěji - sňatkem. (Graeber, 2012)

Opět zajímavou částí vývoje dluhu je tzv. krvavý dluh. Tento způsob „placení“ dluhu stále převažuje v současných afrických kmenech. Podstatou kmenů je předpoklad, že člověk nemohl zemřít bezdůvodně. Vždy tedy k nečekanému úmrtí hledají viníka dlužnicího svým životem. Dluh se dědí pokrevní linií a proto je pro společnost nejvýhodnější mít co nejvíce žen. (Graeber, 2012)

Od počátku kapitalismu se vývoj dluhu začal přibližovat dnešnímu pojetí. Co však zůstává stejné a nikdy neměnné? Věřitel vždy bude postupovat tak, aby dlužníky získal, udržel a měl z nich co největší výnos, zatímco samotného dlužníka nechá, aby věřiteli slepě důvěřoval ve výhodnost dluhu. Války, korupce, zpronevěření v posledních staletích zapříčinily zadluženost současných států. Deficitní rozpočty se stále prohlubují a málokterý ekonom věří, že kapitalismus zde bude navěky (Graeber, 2012). Otázka zní, proč by se lidé měli chovat jinak, když historicky je dané chování v nás hluboce zakořeněno a ani stát, který řídí námi zvolení zástupci, nedokáže od dluhu upustit? Pokud bychom nahlédli na vývoj dluhu českých

domácností, v roce 1993 byla zadluženost zhruba 50 mld. Kč. V roce 2015 byla tato výše již na 1,34 biliónů korun.

Měli bychom se pozastavit nad příkladem státní zadluženosti z konce 19. století. V roce 1895 Francie zabrala území Madagaskaru a vyhlásila jej francouzskou kolonií. Tehdejší francouzský generál Gallieni uvalil na Madagaskar vysoké daně, které měly sloužit jako válečná náhrada škod a případné náklady na výstavbu a modernizaci vesnic. I přes protestování místních obyvatel ke změně daňového systému nedošlo a naopak přibyla tzv. moralizující daň. Dle francouzského přesvědčení, měla donutit místní obyvatelé vážit si práce (obdobně dopadl stát Haiti, který Francii dodnes dluží okolo padesáti milionů franků za francouzskou neúspěšnou vojenskou výpravu). Situace pro místní obyvatelé dopadly však katastrofálně, z toho mála co měli, museli odvádět Francii daň, sami upadali do dluhů a z obchodníků se stávali úspěšní lichváři. V roce 1990 obyvatelům Madagaskaru byla revoluční vládou daňová zátěž zrušena a teprve teď mají obyvatelé možnost postavit se na vlastní nohy. (Graeber, 2012)

V 18. století řešila insolventní dlužníky právní úprava nazývaná Konkurzní řád Josefský sepsán Rakouskou monarchií. Nemalé prvky této právní úpravy jsou uplatňovány dnešním právem. Zvrat v druhé polovině 20. století zapříčinil zrušení konkurzního a úpadkového práva z důvodu nepotřebnosti. Situace přetrvávala až do roku 1989, kdy bylo podnikání a tím i konkurzní právo obnoveno. K nastartování ekonomiky byla využita největší motivace pro podnikatele - snadná a levná dostupnost peněžních prostředků, která taky odstartovala prudkou zadluženost domácností. Vzhledem k neúměrnému zadlužení domácností a exekučního řízení, vláda s účinností k 1. lednu 2008 navrhla insolvenční zákon, který měl snížit předluženost s možností částečného vyplacení věřitele. Třebaže byla tato možnost vnímána velice skepticky, v roce 2008 bylo podáno přes 5000 návrhů na oddlužení. V roce 2015 jich bylo přes 30 tisíc.

2.2 Dlužník a jeho charakteristika

„Věřitelé mají lepší paměť než samotní dlužníci“ – Benjamin Franklin

Dlužník je osoba, která na sebe převzala povinnost dlužit a dluh splatit. Do dlužnické pozice se dostane každý, komu vznikne závazek. Problém vzniká ve chvíli, kdy dlužník není schopen závazek uhradit. Dle bývalého prezidenta Exekutorské komory p. Davida Koncze se lidé dostávají do problému už jen kvůli nešetrnému disponování s penězi či nákupu nepotřebného zboží.¹ Pro člověka, který si není jistý, zda nezaplatil pokutu v MHD, či nemá nesplacenou půjčku, existují registry dlužníků – Centrální registr dlužníků České republiky (dále jen CRD). Registr můžeme shledat velmi přínosným. Za poplatek se osoba může přesvědčit, zda nemá nesplacený dluh a tedy jej zavčas případně řešit. Lze však předpokládat, že většina dlužníků je svých dluhů vědoma. V případě možnosti včasného řešení dluhu existují občanské hnutí SPES, které pomáhají lidem s finančními problémy vzniklými z předluženosti. Nutno podotknout, že existuje mnoho forem včasného řešení dluhu, využívány jsou však velmi zřídka. Dlužníci si uvědomí předluženost velmi pozdě, případně jsou vůči zadluženosti indiferentní. Dopadem je poté soudní řízení, exekuce či jiné vymáhání dluhu.

Základním problémem dluhu je staletý vývoj tzv. konzumní společnosti. Tento pojem definoval Thorstein Veblen, americký sociolog zabývající se především teorií zahálčivé třídy. Již na konci 19. století se zabýval sociální hierarchií ve formě ostentativní zahálky, která rozdělovala společnost do různých sociálních tříd podle pracovní morálky. Problém vzniká u nejbohatší třídy, kterou definuje bohatství ve formě nulové potřeby pracovat. Plýtvavé chování jedinců je pak možný způsob vyrovnat se s vyššími vrstvami společnosti. Předpokladem konzumní společnosti je touha po jedinečnosti, neboť vyčnívat z davu je jedinou možností nezaměnitelnosti. Petrušek (2006, s. 374) tvrdí: *„o kolik jsme šťastnější my, kteří jsme se dožili věku televizorů a mobilů a snowboardů a všech těch milých zbytečností, jež zpříjemňují život...ale činí lidi šťastnějšími?“* Rozdílem mezi pojetím současné, moderní společnosti a tzv. tradiční společnosti byl dle Smrčka (2008) ustavičný růst ekonomik včetně příjmů a liberálního chování států vůči dluhům. Společnost v závislosti na rozvoji ekonomik měnila své hodnoty, ideály a návyky. Je patrné, že potomci budou vychovávaní ke stejným hodnotám jako samotní rodiče a po generace bude tento stav rozvíjen. Nesmíme však veškeré domácnosti vnímat jako jednu skupinu. Mnohé domácnosti jsou finančně gramotné, avšak manipulace ze

---

¹ EXEKUTORSKÁ KOMORA ČESKÉ REPUBLIKY. *Kdo je dlužník?* [online]. Dostupné z: <http://www.ekcr.cz/1/exekutori-radi/790-3-kdo-je-dluznik?w=>

strany úvěrových institucí je natolik silná, že jsou jedinci mnohdy opojeni jednoduchostí, výhodností a uměle získanou nepostradatelností.

Dlužníky bychom mohli klasifikovat mnoha způsoby. Jedním z nich je rozdělení, zda o dlužích věděli či nikoli – tedy na **vědomé** a **nevědomé neplatiče** (Ježek, 2013). V posledních letech se získávání půjček stalo naprostou jednoduchostí, neboť mnoho poskytovatelům úvěrů a půjček stačí již jen průkaz totožnosti. Dnes není problém se zadlužit jen tím, že Vám samotnému bude průkaz odcizen. V mnoha případech se skuteční viníci nenašli a dluh museli zaplatit poškození. Velmi častým problémem je opomenutí zaplacení pokuty či pojistného, jehož hodnota se v budoucím období rapidně znásobí. Většina dlužníků je však svých dluhů vědoma, ale z různých důvodů je odmítají řešit. Druhou skupinou klasifikace dlužníků je **technická delikvence**, která se může projevat zejména tím, že:

- a) dlužník zapomněl na splátku,
- b) vlastní chybou platba nebyla provedena,
- c) se výrazně zhoršila finanční situace,
- d) dlužník není schopen vyhovět požadavkům věřitele. (Řezáčová, 2013)

Je patrné, že technická delikvence není významným problémem, který by se nedal závčasů napravit či zlepšit. Poslední skupinou jsou tzv. **ostatní dlužníci**, kteří mohou být omezeni kvůli dlouhodobé ztrátě zaměstnání či smrti hlavního živitele, dále dlužníci s nulovou či minimální finanční gramotností a v neposlední řadě notorické dlužníky.

Taktéž bychom mohli dlužníky klasifikovat z **hlediska psychologického**. Existují různé interpretace nejvíce rizikových skupin lidí, které mají sklony k dluhu. Dle společnosti KRUK, je typickým českým dlužníkem muž, žijící v Moravskoslezském kraji, ve věku 42 let, a výší dluhu okolo 52 tis. Kč.² Psychologickým předpokladem ke sklonu neplatit své závazky jsou zejména lidé současně se sklonem k alkoholismu, gamblerství, kriminalitě či nízkému sociálnímu statutu. Ovšem ani tyto předpoklady nejsou podmínkou. Musíme konstatovat, že významnou roli zde hraje finanční gramotnost. Nelze předpokládat, že lidé s ekonomickým vzděláním dluží méně, ale oproti ostatním dlužníkům jsou schopni finančně smýšlet, logicky odvozovat a vyhodnocovat rizika dluhu a tedy je u nich menší pravděpodobnost předluženosti.

---

² KRUK. Tisková zpráva: *Český dlužník pohledem společnosti KRUK*. [online]. KRUK [29. 5. 2014]. Dostupné také z: <http://www.cz.kruk.eu/tiskov-sluby/zprvy-z-tisku/art48.html>

2.3 Předluženost a její problémové oblasti

Základním předpokladem domáhajícího práva je existence dvou závazkových právních vztahů – tedy práva věřitele na plnění pohledávky a povinnosti dlužníka splnit závazek. Následné dluhy jsou rozdílné dle jednotlivých právních vztahů, které se k pohledávce váží, a to pohledávky z občanskoprávních, rodinněprávních, pracovněprávních a jiných zákonných vztahů, tedy závazky v daňovém řízení (Vondráková, 2011). Splatnost pohledávky určuje věřitel. V případě nesplacení do data splatnosti je dlužník v prodlení a věřitel má nárok na vymáhání pohledávky cestou soudní či mimosoudní. Významným nedostatkem soudního řešení je i několikaletá čekací doba. Proto se v posledních letech spíše věřitelé ubírají mimosoudním směrem, která sice věřiteli zvyšuje náklady, ale je velmi účinná. Dle Asociace na ochranu věřitelů většinou náklady dosahují okolo 10-30 % z hodnoty vypočtené pohledávky.³ Problematiku předluženosti bychom mohli vymezit ve třech základních oblastech:

1. Otázka výše smluvených úroků aneb počátek lichvářství
2. Problematika úvěrové dostupnosti bankovních a nebankovních institucí
3. Fáze dluhu a práh předluženosti

Předluženost je obecně označována situace, kdy dlužník není schopen své závazky dál splácet. Je proto vždy velmi obtížné od dlužníka pohledávky vymáhat. Nemálo institucí své menší pohledávky řeší i tím, že je nechají promlčet, neboť náklady na vymáhání by byly v mnohem vyšší hodnotě. Důležitou, a současně velmi opomíjenou součástí pohledávky je její příslušenství, které zvyšuje jeho hodnotu. „*Příslušenství věci (lat. pertinence) je rozeznáváno tam, kde existuje věc hlavní a věc, která k hlavní věci přísluší,*“ jak tvrdí Vondráková (2011, s. 13). Dle § 513 Nového občanského zákoníku č. 89/2012 Sb. (dále jen NOZ), příslušenství pohledávky tvoří smluvené úroky, úroky z prodlení a v neposlední řadě náklady spojené s uplatněním pohledávky. Příslušenství dle NOZ je platný pro občanskoprávní a současně pro obchodněprávní vztahy, neboť obchodní zákoník příslušenství pohledávky nijak nedefinuje. NOZ však nezahrnuje do příslušenství smluvní pokutu, která je dle § 2048 NOZ samostatným majetkovým nárokem. NOZ neupravuje tzv. poplatky z prodlení. Ty jsou řešeny od roku 2014 zákonem č. 67/2013 Sb., kterým se upravují některé otázky související s poskytováním plnění spojených s užíváním bytů a nebytových prostorů v domě s byty.

---

³ PENÍZE. *Chcete z dlužníka dostat peníze? Volte správnou taktiku, aby mič neskončil ve vlastní bráně*. 2011. [online]. [14. 9. 2011]. Dostupné z: <http://www.penize.cz/dluhy/220379-chcete-z-dluznika-dostat-penize-volte-spravnu-taktiku-aby-mic-neskoncil-ve-vlastni-brane>

Zásadním problémem jsou tzv. **smluvené úroky**, které mají charakter předem stanovené úplaty za poskytnutí určité jistiny a oproti úrokům z prodlení či nákladům spojených s uplatněním pohledávky nemají určenou hranici. Nejběžnějším modelem jsou smluvní úroky z peněžité půjčky. Zpravidla je úrok stanovován formou procentuálního ročního vyměření, vyloučena není ani pevná částka. Úroky nabydou platnosti v době stanoveného termínu ve smlouvě. Výše smluvního úroku by se měla pohybovat na úrovni běžného úroku. Poskytování úvěrů nebankovních institucí se rozmohlo natolik, že NOZ reaguje problematikou lichvy ustanovením § 1796: „*neplatná je smlouva, při jejímž uzavírání někdo zneužije tísně, nezkušenosti, rozumové slabosti, rozrušení nebo lehkomyšlnosti druhé strany a dá sobě nebo jinému slíbit či poskytnout plnění, jehož majetková hodnota je k vzájemnému plnění v hrubém nepoměru.*“ Co však můžeme považovat za hrubý nepoměr, to právní úprava nijak nedefinuje, proto se lze domnívat, že se bude jednat o velmi individuální řešení. V rozhovoru ČNB s novinářkou Lidových novin Kateřinou Surmanovou došlo také na otázky definování právě výše uvedené lichvy. ČNB uvádí: „*v některých rozsudcích už hranice lichvy definována byla, ale nemáme tu zvykové právo a judikáty nejsou závazné. Soudci k tomu zatím přistupují případ od případu, ale podle statistiky ministerstva spravedlnosti v roce 2014 bylo 12 pravomocných rozsudků na lichvu, o rok dříve jen šest. Proto si myslím, že soudy už si s tím umí lépe poradit.*“⁴ Stanovení přesné výše smluvního úroku je velmi problematické. Uvažujme o modelové situaci, kdy není pevně stanovena výše „lichvářského úroku“. Rodiny jsou odkázány na vlastní finanční gramotnost. Je půjčka ve výši 100 tis. Kč na 5 let a 12 % p. a. lichvou? A co půjčka se splatností jeden rok a výši ročního úroku 60 %? Otázkou je, jak hrubý nepoměr uchopit a řešit. Za lichvářství můžeme považovat situaci, kdy úroky ve smlouvě přesáhnou dvojnásobek úroku poskytnutý bankami za předpokladu stejného či obdobného produktu. Avšak ani to není zcela přesné identifikační vodítko. Co by se mohlo stát, pokud vláda stanoví přesnou procentuální hranici? Můžeme si představit výše uvedený modelový příklad se stejnými parametry, rozdíl bude v maximální zákonné úrokové míře do 80 % p. a. Jednoznačně se předpokládá, že hodnotu úroku budou instituce poskytovat těsně pod touto hranicí. Pro rodinu by to znamenalo místo 60 % p. a. zaplatit 79,99 % p. a., a litera zákona by byla dodržena. V případech sjednávání spotřebitelského úvěru domácnosti velmi často hodnotí výhodnost úvěru pouze podle výše ročního smluvního úroku. Bohužel tento úrok není jediným parametrem. Mnohem

---

⁴ ČESKÁ NÁRODNÍ BANKA. ČNB: *Mikropůjčky jsou cestou do pekel*. 2016. [online]. ČNB [16. 5. 2016] Dostupné z: http://www.cnb.cz/cs/verejnost/pro_media/clanky_rozhovory/media_2016/cl_16_160516_kolmanova_ln.html

nebezpečnější je hodnota RPSN, která nám udává výši roční splátky v závislostech na poplatcích za vedení, správu a dalšími výdaji ohledně čerpání úvěru. Typickou zavádějící reklamou jsou letáky do schránky, ve kterých Vám slibují vysoké půjčky s nízkými splátkami. Poznámka pod čarou skrývá malými písmeny napsanou hodnotu RPSN, která v některých případech převyšuje hodnotu půjčky až o 1000 %.

Druhý problém představuje **úvěrová dostupnost**. Velmi důležitým bodem je rozdíl v získávání úvěrových produktů od bankovních a nebankovních institucí. Bankovní instituce mají možnost zjistit finanční bonitu klienta a poskytnout tak výrazně lepší úroky včetně splátek. Pokud bankovní instituce neshledá bonitu jedince jako dostatečnou, jsou jedinci odkázáni na nebankovní sektor. V tomto sektoru se mnohdy stává, že je úvěr poskytnut okamžitě, avšak podmínky smluv se často přibližují lichvářství. Definice a vymezení úvěrových produktů není vždy jednoznačné. Pro tuto diplomovou práci budeme uvažovat o úvěrech, které fakticky a okamžitě poskytují peněžní prostředky žadateli. Nejvýznamnější rozlišení je podle účelnosti úvěru, přičemž neúčelové úvěry bývají mnohdy úročeny vyšší úrokovou sazbou. Největší objem v poskytnutých úvěrech zastávají **hypoteční úvěry**. Jak tvrdí Stecenková (2013, s. 3): *„hypoteční úvěr je velký závazek do budoucna a řada domácností ho důkladně zváží a propočítá své možnosti. U spotřebitelských úvěrů je situace odlišná a právě tato skupina dluhů často končí exekucí a osobním bankrotem. Svědčí o tom i podíl úvěrů v selhání na celkových úvěrech. V roce 2012 se tento ukazatel u spotřebitelských úvěrů vyšplhal na hodnotu 12 %, u ostatních úvěrů na 6 % a u hypoték na 3 %. Ekonomická krize ukázala, že v minulosti vznikly úvěry, které lze označit za „špatné“ respektive „neuvážené“. V roce 2010 se podíl úvěrů v selhání u účelových úvěrů vyšplhal na úroveň 31 %. V roce 2012 byla hodnota tohoto ukazatele již poloviční, v realitě to ale znamená, že každý šestý úvěr se dostal do kategorie v selhání.“* Hypoteční banky úvěry poskytují pouze za splnění předpokladů ve formě dlouholetého zajištěného příjmu žadatele, přínosného věku žadatele, ručení danou nemovitostí či naspořených peněžních prostředků, které je žadatel schopen na hypotéku použít. Můžeme tuto formu úvěru vyhodnotit jako relativně bezpečnou, neboť úvěrové banky sami zjišťují bonitu klienta. Na základě dlouholetého splácení mají hypotéky, v porovnání s ostatními úvěry, nízký roční úrok. Druhou, relativně bezpečnou formu úvěru, bychom vyhodnotili **stavební úvěr**, který je poskytován zejména k modernizaci, přístavbě, nástavbě a jiným opravám nemovitostí. Výhodou je opět nižší úrok a díky napojení se stavebním spořením je žadateli poskytnuta relativně bezpečná částka vycházející z naspořených peněžních prostředků. V neposlední řadě je zde typické nízké splácení, které neohrozí finanční situaci klienta. Méně

bezpečným, stále velmi často využívaným, je **kontokorentní úvěr**. Tento úvěr je shledáván přípustným do maximální výše čistého měsíčního příjmu pro případ nečekaných výdajů. Jako vhodná forma financování ostatních produktů doporučen být nemůže. Nejobávanějším úvěrem jsou **úvěry spotřebitelské**. Dle ČNB nesou největší rizika tzv. *mikropůjčky*, které jsou neúčelové a mnohdy poskytované nebankovními institucemi za neúnosný úrok. Vysoké riziko předluženosti stoupá přímo úměrně s pořízením vícero mikropůjček. Mnohdy se stává, že je poskytnuto několik půjček již nesolventnímu jedinci. Otázkou je, zda problém spočívá v neohrazených možnostech poskytování mikropůjček, či v dlužníkových nekonečných zadlužování. Pokud by získání úvěru nebylo tak jednoduché, je určitá pravděpodobnost snížení počtu žadatelů.

Mezi zadlužeností a předlužeností je mnohdy velmi významný rozdíl, který naše právní úprava (kromě definice v IZ) nikterak neřeší. Průběh zadluženosti lze rozdělit do 5 fází:

1. **Informování o půjčkách a úvěrech** (tato fáze je mnohdy přeskakována. Avšak pro finančně gramotné jedince se jedná o zhodnocování variant dluhu a jeho účelnosti).
2. **Pořízení dluhu a jeho pravidelné splácení** (touto fází prochází všichni, někteří mohou začít pociťovat finanční nestabilitu).
3. **Nepravidelné splácení** (třetí fází dochází k prohlubování finanční krize, která způsobuje nepravidelnost splátek či jeho opomíjení).
4. **Předluženost** (dlužník již nadále není schopen splácet své závazky, věřitelé postupují s pohledávkou, a to jeho prodejem, mimosoudním vymáháním či návrhem na soudní vypořádání).
5. **Vykonávací řízení usnesením o nařízení exekuce/insolvence** (tato fáze je poslední možnou formou jak vymáhat po dlužníkovi pohledávky. Pokud již dlužník není nadále schopen své závazky jakkoli platit, dostává se do osobního bankrotu a je velmi nepravděpodobné, že by věřitel kdy své pohledávky alespoň z části získal).

Podle všeho je jedinec svou finanční situací stále schopen řešit ve třetí fázi. Čtvrtou fází přichází dlouhodobá neschopnost splácet, která může být zapříčiněna ztrátou zaměstnání, smrtí živitele, nemocenskou a také náhlými finančními výdaji. Důležitým bodem je tedy již v první fázi zhodnotit vlastní finanční stabilitu a v případě uvažování o úvěru počítat s vytvářením dostatečné finanční rezervy, která by sloužila ke krytí výše uvedených finančních výkyvů.

2.4 Způsoby řešení předluženosti fyzických osob

2.4.1 Konsolidace

Pokud bychom uvažovali o případě fyzické osoby, která je z ekonomického hlediska schopna své závazky splatit, avšak disponuje dluhy v neudržitelném množství, můžeme doporučit konsolidaci. Konsolidaci můžeme ve spojení úvěrů a půjček chápat jako určité ustálení, sloučení. Pochází z latinského slova „con“ a „solidus“. Konsolidací tedy rozumíme sloučení půjček a úvěrů do jedné splátky, která nese nepochybně i mnoho výhod. Jedno z ní je bezesporu naprostá kontrolovatelnost úhrad všech dluhů. V tomto případě nemůže dojít k opomenutí splátek a následného nepříjemného problému týkající se exekučních příkazů. Z ekonomického hlediska je konsolidace výhodná v případech, kdy lze snížit celkovou měsíční splátku a prodloužit dobu splacení. Další výhodou je minimalizace poplatků souvisejících s půjčkami. O snížení úrokové míry můžeme pouze diskutovat. Banky sice zaručují zkrácení roční úrokové míry, ale v návaznosti na prodloužení doby splátek je otázka „úspor“ pouze hypotetická, ne-li nemožná. Proč by konsolidace měla být řešením pro dlužníky, kteří nejsou jednak schopni své závazky plně sledovat a jednak hradit? Odpověď hledejme v pojmu „současná úspora“. Otázkou finanční negramotnosti se zabývá nejen ekonom. Pro soudobou společnost je **výhodnější vydat na splátkách méně dnes než zítra** i za předpokladu většího přeplatku. Dlužníci, kteří si neumí či nechtějí spočítat, kolik skutečně přeplatí u bankovních a zejména nebankovních institucí, by měli uvažovat o zajištění pravidelného splácení svých dluhů formou menších splátek na delší období. Rozdílná výše měsíčních splátek je pro určité jedince existenčně důležitá. Některé banky v České republice zaručují snížení splátek až o 50 % a do výše přes půl milionu korun bez potřeby ručitele. Pro dlužníky je to v současné chvíli velice výhodné, banky však mají konsolidace velmi dobře spočítané a skutečný přeplatek je v naprosto neúměrné výši. Dedukce byla ověřena modelací přes online kalkulačku Equa Bank (z 9. listopadu 2016), se zadanými údaji o dluhu v celkové výši 400 tis. korun s dosavadním splácením 10 tis. korun měsíčně. Kalkulačka přepočítla konsolidací snížení měsíčních splátek na neuvěřitelných 5 264 Kč. Současná měsíční úspora činí 4 736 Kč. Konsolidovanou půjčku automaticky vypočítali na 120 splátek s úrokovou sazbou 9,9 % p. a. a RPSN 10,36 %. Celkově tedy zaplatíme 631 680 Kč a přeplatek ve skutečnosti činí 58 %. I když se doba splácení a skutečného přeplatku natáhne, nízká splátka u mnoha dlužníků zaručí budoucnost splacení dluhu bez potřeby exekučního či insolvenčního řízení.

2.4.2 Pomoc externích institucí

V případě zjištění zadlužení je nutné situaci okamžitě řešit. V České republice se vyskytuje hned několik institucí, které dlužníkům pomáhají eliminovat jejich finanční tíseň. Jednou z nich je Poradna při finanční tísni. Danou instituci mohou navštívit i osoby, které jsou solventní, ale uvažují o zadlužení. Poradna nejen že zhodnotí jejich finanční situaci, ale také poradí v oblasti úvěrových smluv. Pro mnoho dlužníků vzniká problém ve chvíli, kdy plně nerozumí smlouvě, procentům a odkazům na zákony. Poradna také zajistí pomoc v období ztráty zaměstnání, onemocnění či smrti hlavního živitele. Instituce za dlužníka v případě předlužení zhodnotí nejvýhodnější řešení dluhu a pomůže s případnými návrhy na oddlužení. Mezi další poradny, které řeší předluženost osob, patří Centrum pomoci při finanční tísni, SPES či Centrum RUBIKON, který mimo jiné řeší také problematiku socializace dlužníků. Osoby, které nemají dostatečnou finanční gramotnost, by externí instituce měly využívat hned od počátku uvažování o úvěrech a půjčkách. Bohužel mnoho lidí o těchto možnostech neví, případně se otázkami vlastní finanční situace vůbec nezabývají. Pokud dlužníci závazky nemohou či nechťejí splácet, vzniká pravděpodobnost soudní žaloby ze strany věřitele. Soudní spory se kvůli odvolávání mohou vléct i několik let a věřitele čím dál více využívají možnost mimosoudních řešení, které jsou mnohdy rychlé a účelné. Mezi těmito institucemi se vykytuje například společnost Aval Financial, která zajišťuje mimosoudní vyrovnání za 10 % zisk z vymožené ceny. Pro dlužníky tedy nastává období tvrdého vymáhání a izolace. Naneštěstí se jako jedno z mála možností jedná o velmi účinné a proto jsou věřitelé mnohdy k této variantě velmi náklonní i přes zvýšení svých nákladů. Účinek vymáhání úměrně klesá v případě vícenásobných dluhů dlužníka. Proto musí věřitelé zajistit svoji pohledávku instrumenty, snižující riziko nesplacení (Bařinová, 2007).

2.4.3 Exekuce

Exekuci bychom mohli označit za neoblíbený fenomén dnešní doby. V případě neschopnosti či nechťenosti dlouhodobějšího splácení závazků, dlužník přejde do exekuce. V mnoha případech se jedná o nejnebezpečnější variantu řešení dluhů, neboť v tomto případě se exekuce vztahuje i na nedlužníky žijící ve společné domácnosti či s trvalým bydlištěm stejným jako dlužník. Do exekuce, tedy k zabavení majetku, může přejít prakticky kdokoli. Dnes již stačí nezaplatit pokutu a jednoho dne se dozvíte, že z malé pokuty vzešla abnormální

částka zahrnující úroky z prodlení a jiné sankční poplatky. Ani to, že si danou situaci nepamatujete, nelze využít ve váš prospěch. Dle zákona musíte dbát svých povinností. Pokud si osoba není jistá, zda nemá nesplacené závazky, existují online databáze dlužníků. Za poplatek je vygenerován celý seznam případných nesplacených dluhů. V případě, že dlužník zjistí nesplacený dluh, měl by jej okamžitě řešit. Jednou z forem je výše uvedená online poradna při finanční tísní.

Exekuční řízení je velmi náročný proces vedený pověřeným soudním exekutorem. Exekutorem může být dle exekučního řádu osoba, která je svéprávná, bezúhonná, s vysokoškolským vzděláním v oboru právo a tříletou praxí. Exekuční právo se řídí hned několika právními předpisy, zejména:

- zákon č. 120/2001 Sb., Exekuční řád,
- vyhláška č. 329/2008 Sb., o centrální evidenci exekucí,
- vyhláška č. 330/2001 Sb., o odměně a náhradách soudního exekutora,
- zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád,
- vyhláška č. 37/1992 Sb., o jednacím řádu pro krajské a okresní soudy,
- vyhláška č. 418/2001 Sb., o postupech o výkonu exekuční a další činnosti,
- zákon č. 119/2001 Sb., kterým se stanoví pravidla pro případy souběžně probíhajících výkonů rozhodnutí,
- zákon č. 292/2013 Sb., zákon o zvláštních řízeních soudních.

Dle § 58 exekučního řádu lze majetek zajistit k provedení exekuce nejvýše v rozsahu bezpečně postačujícím k uhrazení vymáhané pohledávky a jejího příslušenství, pravděpodobných nákladů oprávněného a pravděpodobných nákladů exekuce. Exekuci lze v jednom exekučním řízení provést více způsoby, popřípadě i všemi zákonem stanovenými způsoby. K provedení exekuce stanovenými způsoby lze přistoupit současně nebo postupně. Nebrání-li to účelu exekuce, provede se exekuce ukládající zaplacení peněžité částky postupně. Dle § 59 exekučního řádu může být exekuce provedena:

- a) srážkami ze mzdy a jiných příjmů,
- b) přikázáním pohledávky,
- c) prodejem movitých věcí a nemovitých věcí,
- d) postižením závodu,
- e) správou nemovité věci,
- f) pozastavením řidičského oprávnění.

Nejvýznamnější exekucí je tzv. exekuce na mzdu. V tomto ohledu je právní řád velmi rozmanitý a rozlišuje čtyři základní formy exekučního řízení:

- Soudní výkon rozhodnutí (jedná se o výkon rozhodnutí dle OSŘ)
- Exekuce soudních exekutorů (exekuce dle exekučního řádu)
- Exekuce daňová (dle daňového řádu – využívá zejména finanční úřad)
- Správní exekuce (podle správního řádu mohou vymáhat své pohledávky veškeré orgány státní správy a ÚSC ve správním řízení). (Breburda, 2016)

Tyto zdánlivě různé formy exekuce se liší především exekučním orgánem a právním zakotvením. Pro plátce mzdy se i přes nepodstatné drobnosti neliší. Za zmínku stojí forma exekuce dle exekučního řádu. Jedná se o relativně nejmladší formu exekuce. Od roku 2013 slouží exekuční soud k vydávání rozhodnutí a povolení soudnímu exekutorovi k zahájení exekuce. Soudní exekutor prolíná jak soukromý tak veřejný sektor, a to jako podnikatel spolupracující s orgánem státní moci – soudem. K tomu, aby mohla být prováděna exekuce srážkou ze mzdy, je předpoklad vykonatelné pohledávky. (Breburda, 2016)

Exekuce srážkami ze mzdy lze rozdělit do třech fází:

1. **Zahájení exekuce** - Existují dvě odlišné varianty zahájení exekuce v návaznosti na exekuční orgán, který návrh na exekuci podává. Může se jednat o soud, soudního exekutora, správce daně aj. Řízení se zahajuje podáním návrhu, podle něhož soud svým usnesením nařídí výkon exekuce srážkou ze mzdy. V případě daňové a správní exekuce se exekuční orgán rozhoduje o nařízení exekuce bez podání návrhu. Pokud je exekučním orgánem soudní exekutor, rozděluje se jeho pravomoc mezi exekutora podávající návrh na exekuci a exekuční soud, který tento návrh vyřizuje a soudnímu exekutorovi podá pověření.
2. **Doručení exekučního příkazu plátcí mzdy** – zaměstnavateli povinného je zasláno usnesení soudu o nařízení výkonu rozhodnutí srážkami ze mzdy, nebo exekuční příkaz srážkou ze mzdy vydaný soudním exekutorem či jiným orgánem. Od této doby je zaměstnavatel povinen srážet zaměstnanci exekuční srážky. V tomto stádiu exekuce však zaměstnavatel srážku nikde neodvádí – jedná se o tzv. deponování srážek ze mzdy. Rozhodujícím je poté datum nabytí právní moci, od kterého je plátce mzdy povinen srážky odvádět příslušnému orgánu na bankovní účet.

3. **Ukončení exekuce** – Exekuce může být ukončena předčasně, zejména z důvodu nesouladu s právními předpisy. V ostatních případech dojde k ukončení exekuce řádným splacením dluhu – tedy uspokojení pohledávek všech věřitelů. V případě sociálních či ekonomických důvodů může taktéž dojít k tzv. odkladu. Exekuce se v tomto případě neruší, pouze pozastavuje. (Breburda, 2016)

Klíčovou roli zde hrají příjmy, které podléhají srážce ze mzdy (viz Příloha 1) a také posouzení, zda se jedná o přednostní či nepřednostní pohledávku v návaznosti na výpočet srážek ze mzdy povinného (viz Příloha 2). O to, zda se jedná o přednostní či nepřednostní pohledávku podle OSŘ, ZP a NOZ, určuje exekuční úřad. Zaměstnavatel má v této oblasti povinnost pouze srážet částku podle posouzení charakteru pohledávky exekučního orgánu. Zcela zásadní výjimkou jsou zde exekuční srážky výživného, které jsou přednostní vždy. Mnohdy je také nazývána „*superpřednostní*“ pohledávkou. Důležitou zmínkou je provádění postupu při souběhu exekučních srážek v rámci uspokojovaných pohledávek. Základním pravidlem je **pravidlo pořadí**, které je sestavováno zejména na základě rozhodného dne. V tomto případě má časově největší nárok na uspokojení pohledávky nejstarší pohledávka. Druhým pravidlem je tzv. **pravidlo přednosti**, využívané pouze v případě výskytu přednostních pohledávek. Jak tvrdí Breburda (2016, s. 150): „*zvýhodňuje je tím, že jim jako jediným umožňuje uspokojení ze sražené částky v rámci druhé třetiny a zároveň jim zde přednostně dává k dispozici také případnou plně zabavitelnou částku přesahující součet ŽMJ + NNB.*“

Pokud bychom se zaměřili na jiné formy exekučních příkazů, existuje také forma **příkázáním pohledávky**. Tento způsob je platný v případě peněžité pohledávky. Jedná se o velmi oblíbenou variantu, kdy soudní exekutor postihne bankovní účet povinného a peněžní ústav zablokuje peněžní prostředky do výše vymáhané pohledávky včetně případných úroků z prodlení a nákladů na exekuci. Pokud na bankovním účtu není dostatek financí, peněžní ústav je povinný jakékoli přijaté peněžní prostředky blokovat. Další variantou je exekuční příkaz na **prodej movitých a nemovitých věcí**, který spočívá ve zpeněžení nemovitosti v dražbě. K dražbě však nemusí dojít v případě, pokud je dlužná částka uhrazena ještě před termínem dražby. Exekuční příkaz je zaslán katastru nemovitostí a uloží se do vlastnického listu jako upozornění pro třetí osoby, že je na nemovitost uvalena exekuce. Hodnotu nemovitosti stanovuje znalec, ustanovený exekučním orgánem. Případná vyvolávací cena pak musí činit dvě třetiny odhadované hodnoty. Exekuční řád (§ 70) také hovoří o exekučním příkazu **postižením závodu**. Takový příkaz lze udělit pouze v případě doložení vlastnického práva povinného na závod či jeho části. Taktéž může exekutorský orgán ustanovit správce tohoto

závodu. Relativně novou možností dle § 71a Exekučního řádu řešení exekuce je **pozastavení řídičského oprávnění**. Exekuční příkaz lze v daném případě využít pouze v případě, pokud je na povinném vymáhán nedoplatek výživného na nezletilé dítě. Exekuční orgán musí příkaz doručit příslušnému orgánu, který vede registr řidičů a může být zrušen jen v zákonem stanovených podmínkách a to splacením dlužné hodnoty výživného či prokázání nezbytné potřeby tohoto řídičského oprávnění pro sebe a vyživovací osoby.

Dle vyhlášky č. 330/2001 Sb., o odměně a náhradách soudního exekutora má exekutor nárok na odměnu odvozující se z hodnoty vymáhané částky, minimálně však 3 000 Kč. Výše odměny podle § 6 nalezneme v Tab. 2.1.

Tab. 2.1 Odměna za exekuci ukládající zaplacení peněžité částky exekutorovi

<i>Výše vymáhané částky</i>	Odměna z vymáhané částky
<i>Do 3 000 000 Kč základu</i>	15 %
<i>Z převyšující částky až do 40 000 000 Kč základu</i>	10 %
<i>Z převyšující částky až do 50 000 000 Kč základu</i>	5 %
<i>Z převyšující částky až do 250 000 000 Kč základu</i>	1 %

Zdroj: § 6 vyhlášky 330/2001 Sb., o odměně a náhradách soudního exekutora

Z výše uvedené tabulky je patrné, že čím je dlužná částka větší, tím exekutorovi rapidně klesá procentuální vyměření odměny. Při přepočtu peněžité odměny můžeme dostat velmi slibnou částku, u vysokých dlužných částek je však doba a úsilí vymáhání mnohonásobně náročnější. Dlužná částka nad 250 mil. korun se pro výpočet odměny exekutora do základu nezapočítává. Odměny exekutora ukládající jinou než peněžitou povinnost a náhrady exekutorovi za výdaje jsou uvedené ve vyhlášce č. 330/2001 Sb., o odměně a náhradách exekutora (viz s. 66).

2.4.4 Insolvenční řízení

Dle insolvenčního zákona se do pozice dlužníka mohou dostat jak fyzické, tak právnické osoby. Osoba je označována dlužníkem, pokud aktiva nestačí k pokrytí závazků. Je takzvaně nesolventní. Insolvenční zákon rozlišuje tři základní možnosti úpadku. První možností je úpadek zvaný **platební neschopnost**. O platební neschopnosti se hovoří v situaci, kdy má dlužník více než 2 věřitele a současně je se svými závazky více než v třiceti denní prodlevě.

Zde se prakticky nejedná o dlouhodobou nesolventnost, pouze o krátkodobou neschopnost platby, do níž se firmy či domácnosti zachytí naprosto běžně a to například v situaci, kdy odběratel nezaplatí významnou fakturu, a firma nemá tedy dostatek peněžních prostředků pro vlastní závazky. Druhou možností je tzv. **předlužení**. Zde již dlužník není schopen splatit své závazky ani celým svým majetkem. Jednoduše řečeno jsou jeho závazky větší, než veškerá aktiva. Jedná se o počátek stádia úpadku. Z tohoto stádia se dlužník dostává velmi těžko, neboť opatřit si takové množství peněžních prostředků či majetku je až na výjimky dárcovství či dědění málo pravděpodobné. V neposlední řadě hovoříme o **hrozícím úpadku**, u kterého se lze právem domnívat, že dlužník, tedy právnická či fyzická osoba, nikterak nebude schopen své závazky kdy splatit.

Insolvenční zákon (§ 6) vylučuje působnost zákona v případech, pokud se jedná o ÚSC, ČNB, VZP České republiky, Garanční systém finančního trhu a jím spravované fondy, garanční fond obchodníků s cennými papíry, veřejnou vysokou školu nebo právnickou osobu, pokud jejich dluhy před zahájením insolvenčního řízení převzal stát či vyšší územní samosprávný celek. Právní úpravu úpadku řeší především zákony:

- zákon č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení,
- zákon č. 312/2006 Sb., o insolvenčních správcích,
- zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník,
- zákon 262/2006 Sb., zákoník práce,
- zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád,
- zákon č. 328/1991 Sb., o konkursu a vyrovnání,
- a prováděcí vyhlášky č. 311/2007 - 315/2007 Sb.

Insolvenční zákon dále definuje procesní subjekty insolvenčního řízení. Dle § 9 se jedná o **insolvenční soud**, **dlužníka**, **věřitele**, kteří uplatňují své práva vůči dlužníkovi, **insolvenčního správce**, **státní zastupitelství**, které vstoupilo do insolvenčního řízení nebo do incidenčního sporu a **likvidátora dlužníka**. Insolvenční správce je dle zákona ustanoven ze seznamu správců, vedený Ministerstvem spravedlnosti. Dle § 6 zákona o insolvenčních správcích může být insolvenčním správcem osoba bezúhonná, s právní způsobilostí, vysokoškolským vzděláním, tříletou praxí a vykonanou zkouškou insolvenčního správce. Předpoklady pro výkon funkce insolvenčního správce jsou tedy velmi podobné předpokladům pro vykonávání exekutorské činnosti. Kvůli náročnému výkonu funkce je nutné zajistit činnost insolvenčního správce (i exekutora) pojištěním odpovědnosti. Insolvenční soud je soud, před nímž probíhá insolvenční řízení. Jedná se o přímo ustanovený institut, který se oddlužením

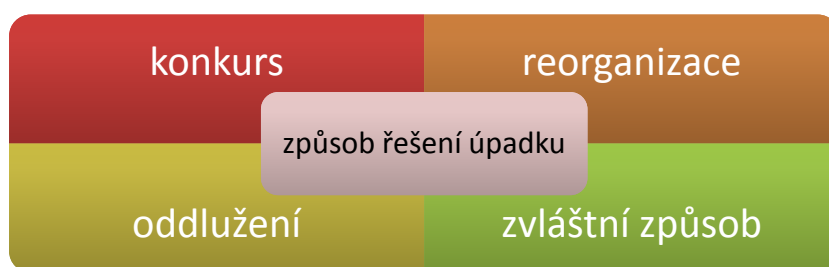
zabývá. Touto diverzifikací v rámci insolvenčního řízení došlo ke snížení přetížení obecných soudů.

IZ taktéž definuje pojem **majetková podstata dlužníka**, sloužící k uspokojení věřitelů. Jedná se o majetek, který dlužník vlastní ke dni zahájení řízení (podá-li návrh sám dlužník), nebo v době rozhodnutí o úpadku soudem či v době, kdy soud rozhodl o omezení dispozičního práva dlužníka. Majetek dlužníka patří do majetkové podstaty i v případě, existují-li k majetku zajišťovací práva. Dle IZ (§ 205 odst. 4) je rovněž zahrnován majetek vlastněný jinou osobou, jde-li zejména o plnění z neúčinných právních úkonů. Zvláštním případem majetkové podstaty je majetek ve vlastnictví více osob - dlužníků. V tomto případě je prováděna metoda substantivní konsolidace, která má za účel majetek dlužníků zahrnout do jedné majetkové podstaty, z níž se uspokojí veškerí jejich věřitelé společně (Richter, 2008). Výsledek této metody Richter (2008) přirovnává k výsledku fúze korporací. Výše uvedená metoda je však v České republice určitou fikcí, neboť IZ neobsahuje žádné ustanovení, na základě kterého by se metoda dala využívat.

Velmi důležité je vymezit, co nelze do majetkové podstaty dlužníka zařadit (IZ § 207). Do majetkové podstaty nepatří majetek, který nelze postihnout výkonem rozhodnutí či exekucí. Zde se podle § 321 zákona č. 99/1963 Sb., občanského soudního řádu jedná o majetek, jehož prodej je zakázán či podle § 322 se jedná o majetek určený k uspokojování základních potřeb dlužníka a jeho rodiny, nebo majetek sloužící k pracovním účelům - především oblečení, obuv, základní vybavení domácnosti (stůl, kuchyňská linka, bílé spotřebiče, ložní prádlo), studijní či náboženská literatura, dětské hračky, zdravotnický materiál, léky, hotovost do výše životního minima jednotlivce a zvířata. Dalším možným případem nenáležícím do majetkové podstaty je cizí majetek dlužníka. Dlužník je v pozici pouhého nájemce či uživatele majetku, avšak majitelem je jiná osoba (klasickým příkladem je nájemní byt).

Zákon č.182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení obsahuje možné způsoby řešení úpadku. Pro přehlednost je přiložen Obr. 2.1.

Obr. 2.1 Způsob řešení úpadku

Zdroj: vlastní zpracování

Z výše uvedených druhů úpadku je pro fyzické osoby možné pouze řešení formou konkursu a oddlužení. Zbylé dva způsoby – reorganizace a zvláštní způsob řešení úpadku jsou typické pro právnické osoby.

A. Konkurs

Dle § 244 IZ je „*konkurs způsob řešení úpadku spočívající v tom, že na základě rozhodnutí o prohlášení konkursu jsou zjištěné pohledávky věřitelů zásadně poměrně uspokojeny z výnosu zpeněžení majetkové podstaty s tím, že neuspokojené pohledávky nebo jejich části nezanikají, pokud zákon nestanoví jinak.*“ Majetkovou podstatu lze zpeněžit veřejnou dražbou, prodejem movitých věcí a nemovitostí podle ustanovení občanského soudního řádu o výkonu rozhodnutí nebo mimo dražebním prodejem. O prohlášení konkursu rozhodne soud na základě návrhu věřitele, nebo i samotného dlužníka. Prohlášení konkursu má oproti reorganizaci následky ve formě zrušení likvidace firmy, právo nakládat s majetkovou podstatou připadá insolvenčnímu správci a zanikají veškeré právní úkony dlužníka a návrhy smluv.

Konkurs může být zrušen pokud:

1. nebyl dostatečně osvědčen dlužníkův úpadek,
2. nepřihlásil se žádný věřitel a pohledávky jsou všechny uspokojeny,
3. insolvenční správce podá zprávu o splnění rozvrhového usnesení,
4. je majetek dlužníka zcela nepostačující,
5. dlužník podá návrh na zrušení konkursu se souhlasem insolvenčního správce.

Zvláštní ustanovení IZ upravuje tzv. **nepatrný konkurs**, určený pro řešení menších konkursů podnikajících subjektů podle výše majetku a počtu věřitelů. Dlužník nesmí za poslední účetní období překročit obrát 2 mil. korun, a počet věřitelů musí mít menší než 50. U nepodnikajících osob půjde o nepatrný konkurs vždy, bez ohledu na výši obrátu a počet věřitelů. Oproti klasickému konkursu je nepatrný konkurs rychlejší a efektivnější, neboť nepotřebuje schválení insolvenčního soudu k účinnosti dohody o vypořádání společného jmění manželů, vyloučení nedobytných pohledávek, práv a ostatních plnění a místo věřitelského výboru mohou věřitelé ustanovit zástupce věřitelů, aj. Insolvenční soud může pro nepatrný konkurs stanovit i další odchylky od zákona v případě, pokud povedou k rychlému a efektivnímu průběhu insolvenčního řízení a nejsou rozporu s rozhodnutím schůze věřitelů.

B. Oddlužení

Oddlužení je oproti konkursu odlišné. Bere v úvahu sociální aspekty dlužníků a předpokládá, že oddlužení umožní dlužníkovi motivaci k tzv. čistému štítu. Zásadním předpokladem oddlužení je schopnost splacení závazků alespoň v 30 % výši nezajištěných věřitelů. Insolvenční zákon povoluje oddlužení fyzickým osobám. „*Oddlužení je řešením především pro ty dlužníky, kteří se do úpadku nedostali v důsledku své podnikatelské činnosti, ale činnosti běžné – zejména provozu domácnosti. Ani podnikání ovšem není zcela na překážku, protože insolvenční zákon oddlužení nepřipouští pouze u právnických osob - podnikatelů. Fyzické osoby se tedy oddlužit mohou, ať už podnikateli jsou či nikoli. Dlužníci ovšem nesmí mít dluhy z podnikání, byť ani to neplatí bezvýjimečně.*“⁵ Pokud tedy oddlužení provádí fyzická osoba podnikatel, která má i závazky z obchodních vztahů, existují případy, které jsou v oddlužení tolerovány.

Dnes se již kromě slova oddlužení taktéž používá tzv. **osobní bankrot**. Takto je nazývaná situace fyzických osob, kteří již nejsou nadále schopni splácet své závazky. Do bankrotu se osoby mohou dostat naprosto jednoduchým způsobem a oddlužení je pak jejich jediným možným východiskem jak se dostat z tzv. krysího závodu. Ten spočívá v nabalování dluhů. Důvodů k osobnímu bankrotu je mnoho. Největší množství zadlužených lidí je podle organizace STEM u mladých lidí, lidí s nižším vzděláním, nezaměstnaných a žen v domácnosti.⁶

Můžeme uvést praktický příklad p. Kupčáka KSOS 40 INS 10247/2015, který spolu s manželkou získával půjčky na zařízení a vybavení bytu. Nicméně v době finančního útluhu rodina své závazky začala hradit z nově vytvořených závazků (půjček). Dostali se do krysího závodu, ze kterého je velmi těžké uniknout. Krize se většinou pouze prohlubuje až do stádia osobního bankrotu. Jejich dluhy se celkově pohybovaly ve výši 550 tis. korun a měsíční splátky, jejichž výše byly na hranici příjmů, činily 17 556 korun. P. Kupčák podal návrh na oddlužení, který byl následně schválen formou splátkového kalendáře. Eventuální oddlužení však nepřipadá každému. Dlužník musí být schopen splatit během 5 let alespoň 30 % svých závazků. Tuto schopnost posoudí insolvenční soud na základě insolvenčního návrhu, ve kterém mimo

---

⁵ INSOLVENČNÍ ZÁKON-JUSTICE. *Oddlužení*. [online]. Dostupné z: <http://insolvenzni-zakon.justice.cz/obecne-informace/oddluzeni.html>

⁶ PARLAMENTNÍ LISTY. *Chudí lidé se čím dál více zadlužují. Ted' to potvrdil i průzkum*. [online]. [17. 2. 2014]. Dostupné z: <http://www.parlamentnilisty.cz/arena/monitor/Chudi-lide-se-cim-dal-vice-zadluzuji-Ted-to-potvrdil-i-pruzkum-304239>

jiné dlužník oznámí údaje o svých příjmech v období posledních 3 let a také odhad očekávaných příjmů v budoucích 5 letech. Od dlužníkovu příjmu se musí odečíst tzv. nezabavitelné minimum stanovené státem a dále vyživovací povinnost, která se zvyšuje podle počtu osob žijících ve společné domácnosti spolu s dlužníkem. Zbývající částka slouží na úhradu závazků dlužníka, a pokud je schopen splnit výše uvedené předpoklady, insolvenční soud povolí oddlužení.

O oddlužení mohl dlužník požádat, pokud se jednalo o fyzickou osobu nepodnikatele. V původní judikatuře nesměl mít dlužník živnostenské oprávnění, a pokud měl, musela být činnost pozastavena. Druhou podmínkou byla neexistence dluhů z podnikání – tedy dluhů z předchozí podnikatelské činnosti a převzatých dluhů po jiném podnikateli. Výjimku tvořily podnikatelské dluhy nabyté děděním. Později však podmínky zvolnily a bylo možné připustit menší dluhy z podnikání. Obdobně tomu bylo v případě, kdy podnikatel fakticky nepodnikal a měl živnostenské oprávnění. Aby soud rozhodl o schválení oddlužení i s dluhem z předešlého podnikání, je důležité, v jaké výši se dluh pohybuje a jak dlouho je po splatnosti. Klíčová je i doba, po kterou dlužník již nepodniká, a v neposlední řadě procentuální porovnání podnikatelského dluhu s celkovým závazkem dlužníka. Maršíková (2015, s. 165) tvrdí, že: *„někteří soudci vyžadují, aby dlužník, pokud má dluhy z podnikání, k návrhu připojil písemný souhlas takového věřitele, i když taková listina není zákonem stanovenou přílohou k insolvenčnímu návrhu. V některých případech se insolvenční soud spokojí s prohlášením dlužníkovu obsaženým v návrhu na povolení oddlužení, že oslovil své věřitele s pohledávkami z dlužníkovu podnikání a ti s oddlužením souhlasí.“* Insolvenční soud povolí oddlužení, pokud lze prokázat poctivý záměr dlužníka, návrh na oddlužení byl podán včas a správně a lze předpokládat, že dlužník splatí minimálně 30 % dluhu nezajištěným věřitelům.

Významným mezníkem v insolvenčním řízení je zřízení insolvenčního rejstříku ministerstvem vnitra České republiky. Jedná se o přehlednou online databázi všech insolventních jedinců, který vede příslušný rejstříkový soud. Do insolvenčního rejstříku jsou zapisovány subjekty, proti kterým je podán návrh na zahájení insolvenčního řízení. *„V souladu s § 421 odst. 1 IZ insolvenční soud v insolvenčním rejstříku chronologicky s uvedením okamžiku vložení zveřejňuje rozhodnutí insolvenčního soudu vydaná v insolvenčním řízení a v incidenčních sporech, veškerá podání, která se vkládají do soudního spisu vedeného insolvenčním soudem ohledně dlužníka, nestanoví-li IZ jinak, a další informace, o kterých tak stanoví insolvenční zákon nebo insolvenční soud,“* jak tvrdí Kurka (2014, s. 149). Zveřejnění a jednoduché nahlédnutí do rejstříku zjednodušilo práci případným věřitelům, neboť dle jména osoby a IČ je možné zjistit, zda potenciální klient není v registru dlužníků a zamezit tak dalším

možným dluhovým nevyrovnáním. Insolvenční řízení je velmi náročný proces, proto jej pro lepší pochopení rozdělíme hned do několika fází:

1. Podání insolvenčního návrhu,
2. zahájení insolvenčního řízení,
3. rozhodnutí o úpadku dlužníka,
4. rozhodnutí o způsobu řešení úpadku dlužníka,
5. realizace řešení úpadku dlužníka,
6. skončení insolvenčního řízení.

Jak již bylo výše uvedeno, insolvenční návrh je oprávněn podat jak dlužník, tak i věřitel. Jako každý zákonný návrh i tento musí obsahovat předem stanovené obecné náležitosti. Kromě základních předpokladů - jméno, bydliště, identifikační číslo, výše dluhu a podobně, musí také insolvenční navrhovatel připojit důkazní prostředky dokazující právo nároku. Pokud návrh podává věřitel, musí doložit důkaz splatné pohledávky vůči dlužníkovi. Insolvenční řízení se zahajuje dnem, kdy insolvenční návrh dojde příslušnému soudu. Soud neprodleně řízení zahájí a veřejně vyhlásí spolu s vyzváním všech věřitelů, kteří chtějí, aby byly pohledávky součástí insolvenčního řízení. Věřitelé mají povinnost své pohledávky přihlásit formulářem „příhláška pohledávky“. Pokud je šetřením zjištěno, že je dlužník v hrozícím úpadku či úpadku, insolvenční soud vydá rozhodnutí o úpadku. Dané rozhodnutí musí obsahovat několik skutečností:

- výrok stanovující úpadek či hrozící úpadek dlužníka,
- výrok o započetí účinků úpadku,
- výrok ustavující insolvenčního správce,
- výzvu pro přihlášení pohledávek věřitelů,
- termín konání věřitelské schůze,
- výrok pro sestavení přehledu majetku a dluhů dlužníkovi.

Na základě stanoviska věřitelů se soud rozhodne, jakou formu oddlužení zvolí. Existují dvě formy zajištění věřitelů, a to formou zpeněžení majetkové podstaty a splátkového kalendáře. Oddlužení ve formě **zpeněžení majetkové podstaty** je možné pouze v případě, kdy dlužník v době schválení oddlužení majetkem disponuje. Z toho vyplývá, že majetek, nabytý po rozhodnutí soudu již nepodléhá zpeněžení a uspokojení dlužníků. Problém může nastat v situaci, kdy dlužník záměrně před návrhem na oddlužení převede majetek na jinou osobu, aby docílil nemožnosti zpeněžení majetku. Podle IZ je možné zpětně právní úkon určit za neplatný dle § 239 až § 243. Druhý problém lze shledat v časové diferenci. Výtěžek vydražené

nemovitosti může výrazně převyšovat hodnotu dlužníkových závazků. Rozdíl dlužník požaduje okamžitě zpět z důvodu zajištění jiného bydlení. Současně vydražitel může vyvíjet značný tlak na vyklizení nemovitosti. Zde vzniká problém. Vyplatit dlužníka je možno až v případě schválení konečné zprávy, což často trvá několik měsíců. Přestože metoda vzbuzuje dojem nenáročnosti a jasnosti, je zde mnoho nevyjasněných skutečností. Zajištění věřitelé mají dle IZ právo na uspokojení jejich pohledávek z výtěžku zpeněžení majetku, práva či pohledávky, jimiž byla zajištěna. Věřitel je uspokojován z výtěžku po odečtení nákladů spojených se zpeněžením, které dle § 298 odst. 4 činí maximálně 5 % z daného výtěžku, a také nákladů spojených se správou v maximální výši 4 %. Pokud zajištěný věřitel bude souhlasit, zákon povoluje i vyšší odvod. Klasické pohledávky (např. kupní smlouva) může věřitel přihlásit od zahájení řízení až do rozhodnutí o úpadku, a následně musí čekat na pokyny insolvenčního správce či soudu. Naopak je tomu u pohledávek za majetkovou podstatou a pohledávek postavené na roveň pohledávkám za majetkovou podstatou, které se uspokojují v plné výši kdykoli po rozhodnutí o úpadku. Výši odměny IS dle § 1 odst. 2 a 3 vyhlášky č. 313/2001 Sb., o odměně insolvenčního správce lze vidět v Tab. 2.2 a 2.3.

Tab. 2.2 Odměna určená z výtěžku zpeněžení určeného k rozdělení mezi zajištěné věřitele

<i>od 0 – do 1 mil. Kč</i>	9%
<i>od 1 mil. Kč do 10 mil. Kč</i>	90000 Kč + 4 % z částky přesahující 1 mil. Kč
<i>od 10 mil. Kč do 50 mil. Kč</i>	450000 Kč + 3 % z částky přesahující 10 mil. Kč
<i>od 50 mil. Kč do 500 mil. Kč</i>	1650000 Kč + 2 % z částky přesahující 50 mil. Kč
<i>od 500 mil. Kč</i>	10650000 Kč + 1 % z částky přesahující 500 mil. Kč.

Zdroj: § 1 odst. 2 vyhlášky č. 313/2001 Sb., o odměně insolvenčního správce

Tab. 2.3 Odměna určená z výtěžku zpeněžení určeného k rozdělení mezi nezajištěné věřitele

<i>od 0 do 500 tis. Kč</i>	25%
<i>od 500 tis. Kč do 1 mil. Kč</i>	125000 Kč + 20 % z částky přesahující 500 tis. Kč
<i>od 1 mil. Kč do 5 mil. Kč</i>	225000 Kč + 15 % z částky přesahující 1 mil. Kč
<i>od 5 mil. Kč do 10 mil. Kč</i>	825000 Kč + 13 % z částky přesahující 5 mil. Kč
<i>od 10 mil. Kč do 50 mil. Kč</i>	1475000 Kč + 10 % z částky přesahující 10 mil. Kč
<i>od 50 mil. Kč do 100 mil. Kč</i>	5475000 Kč + 5 % z částky přesahující 50 mil. Kč
<i>od 100 mil. Kč do 250 mil. Kč</i>	7975000 Kč + 1 % z částky přesahující 100 mil. Kč
<i>od 250 mil. Kč</i>	9475000 Kč + 0,5 % z částky přesahující 250 mil. Kč.

Zdroj: § 1 odst. 3 vyhlášky č. 313/2001 Sb., o odměně insolvenčního správce

Druhá metoda oddlužení je formou **splátkového kalendáře**. Oproti výše rozebírané metodě je časově náročnější. Oddlužení zde probíhá 5 let, přičemž během této lhůty je dlužník povinen svým věřitelům uhradit nejméně 30 % zajištěných pohledávek. Dalším rozdílem jsou mimořádné příjmy dlužníka, které je dlužník povinen zahrnout do mimořádných splátek věřitelům nad rámec splátkového kalendáře. V průběhu 5 let je dlužník povinen vykonávat přiměřenou výdělečnou činnost. Pokud dlužník přijde o zaměstnání, je potřeba aktivně usilovat o získání příjmů. Při stále nezaměstnanosti je povinen přijmout i podřadnější – méně kvalifikovanou práci. Dlužník musí taktéž zahrnout do splácení dary nebo majetek nabytí děděním (§ 412 IZ), pravidelně zasílat přehled příjmů za uplynulých 6 měsíců. V poslední řadě dlužník nesmí přijímat další jiné závazky. Vzor splátkového kalendáře nalezneme na konci této práce (Příloha 3). Existuje řada případů, při kterých dojde ke změně uspokojení přednostních pohledávek věřitelů. Může se jednat zejména o situace, kdy dlužník začne platit výživné dle soudního rozhodnutí, změní se výše zabavitelné částky či se změní okruh uspokojovaných věřitelů. Pokud je prokázáno, že splátkový kalendář není schopen dlužník dodržet - neuspokojit věřitele, oddlužení lze zrušit dle usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 5. 8. 2010, sp. zn. MSPH 93 INS 1923/2008, 3 VSPH 463/2010-B a usnesení ze dne 29. 9. 2010, sp. zn. KSPH 55 INS 1199/2009, VSPH 607/2010-B. Praktickým případem může být p. Velecká KSOS 14 INS 24445/2015, která se dostala do situace, kdy nadále nebyla schopna hradit své závazky. Řešení úpadku bylo schváleno formou oddlužení plněním splátkového kalendáře, avšak záhy na to zůstala bez pravidelného příjmu a s insolvenčním správcem přestala komunikovat. Insolvenční soud proto oddlužení zrušil. Obdobným případem byla p. Chudějová KSOS 37 INS 10326/2016, jejíž dluhy přesáhly 2 mil. Kč. Vzhledem ke skutečnosti, že pobírala starobní důchod ve výši 9 754 korun a její druhý příjem – finanční dar byl ve výši 5 500 Kč, předpokládaná míra uspokojení věřitelů by byla ve výši 19,19 %. Nebylo zde tedy možné dojít k oddlužení.

Při oddlužení formou splátkového kalendáře má insolvenční správce nárok na odměnu ve výši 750 Kč a zároveň na paušální náhradu za výdaje ve výši 150 Kč měsíčně. Pokud je insolvenční správce zároveň plátcem DPH, částka se zvyšuje o 21 %. Tato částka přísluší insolvenčnímu správci až do ukončení splátkového kalendáře. Oddlužení ve formě splátkového kalendáře může být ukončeno před povinnou pětiletou lhůtou pouze v případě, pokud dojde k 100 % uspokojení věřitelů. (Maršíková, 2015)

3 Zadluženost fyzických osob v České republice

3.1 Ekonomické, psychologické a sociální aspekty dluhu

„Zprvu jsme si vzali půjčku na elektroniku ... nebylo úmyslem neplatit. Chvíli jsme spláceli a postupně jsme nad svými závazky ztratili kontrolu.“ Tak popisuje svůj příběh paní Lenka z Moravy. Jedná se o jeden z deseti tisíců příběhů, proč lidé skončili na samém dně. Otázkou proč se lidé vůbec zadlužují věcmi, které nikterak nepotřebují, se zabývá kdejaký odborník. Proto je zapotřebí se na problematiku zaměřit nejen z ekonomického, ale také ze sociálního a psychologického hlediska.

Ne nadarmo se říká *„bohatí bohatnou a chudí chudnou“*. Ačkoli jsou dle všech ekonomických předpokladů střední třídy nejsilnější skupinou obyvatel, v posledních letech dochází k rozšiřování propasti mezi nejchudšími a nejbohatšími obyvateli. *„Poválečný rozvoj a vznik sociálního státu střední třídu na čas posílil, ale od recese v polovině sedmdesátých let se trend v řadě zemí obrátil.“* jak tvrdí sociolog Jakub Macek z brněnské Masarykovy univerzity.⁷ Jaký je však mezi těmito skupinami skutečný rozdíl? Robert T. Kiyosaki (2001) tvrdí, že tyto dvě odlišné skupiny lidí přemýšlí naprosto opačně. Zatímco chudí lidé počítají s tím, že chudí stále budou, bohatí spoléhají na to, že budou bohatší. Proto se první skupina schyluje k větší chudobě a druhá k většímu blahobytu. Skupina chudých obyvatel nepředpokládá příznivější finanční situaci, proto si mnohdy iniciativně zažádají o zvýšení platu, který stejně použijí na splacení již vzniklých dluhů, případně o schválení dalších nesmyslných dluhů. Naopak bohatí přemýšlí, jak z jedné koruny udělat dvě i za předpokladu krátkodobého sebeobětování.

Nejdůležitějším aspektem dluhu je **nedostatek finanční gramotnosti**. Třebaže je v dnešní online době poměrně jednoduché zjistit informace o výhodnosti potenciálního úvěru (odborné diskuze o úvěrech, současná hodnota úrokových sazeb na trhu, internetové kalkulačky, aj.), je velmi málo osob, kteří si svůj dluh předem spočítají a finančně zhodnotí. To může mít převážně za následek sjednání velmi nevýhodné půjčky pro dlužníky a výhodné pro věřitele. Lze konstatovat, že je tento aspekt dluhu velmi důležitým a zároveň nebezpečným, neboť při neopatrném zacházení s finančními prostředky dochází k postihu celé rodiny. Proti

---

⁷ PARLAMENTNÍ LISTY. *Dělníci, prodavačky, špatné vzdělání. Český rozhlas posbíral data a už ví, kdo může za zvolení Zemana, Trumpa i Brexit.* [online]. [14. 1. 2017]. Dostupné z: <http://www.parlamentnilisty.cz/arena/monitor/Delnici-prodavacky-spatne-vzdelani-Cesky-rozhlas-posbiral-data-a-uz-vi-kdo-muze-za-zvoleni-Zemana-Trump-a-Brexit-469864>

negramotnosti bojuje i nezisková organizace FINANČNÍ GRAMOTNOST, o. p. s., která má za účel zejména vzdělávat občany v oblasti efektivního hospodaření s vlastním majetkem. Vzdělávání v oblasti vlastních financí můžeme shledat jako velmi přínosné, zejména ve výukách již na základních a středních školách. Přestože existuje nespočet studijních oborů, pouze zlomek vyučuje finanční rozhodování, a je velmi častým případem, kdy i vysokoškolsky vzdělaná zdravotní sestra má problém orientovat se v problematice vlastních financí. Impulsem pro kontrolu ochrany spotřebitele na finančním trhu a budování finanční gramotnosti již na základních školách, bylo usnesení vlády č. 1594/2005 Sb. Na základě toho usnesení byla zřízena strategie zvaná *Národní strategie finančního vzdělávání*. Musíme věřit, že vzdělávání v oblasti soukromých financí sníží v budoucích letech a desetiletích předluženost v České republice.⁸

Druhým aspektem je **hodnota vlastních a cizích peněz**. Janda (2013) rozlišuje dva druhy dluhu - dobrý dluh a špatný. Mezi dobré dluhy patří půjčky a úvěry do bydlení, zvýšení vlastních příjmů na začátku podnikání pro jednoduchý rozjezd a v neposlední řadě tzv. půjčky do sebe. Tím jsou především myšleny půjčky a úvěry na zvýšení kvalifikace na trhu práce. Naopak mezi špatné úvěry zahrnuje ty na zvýšení sociálního statusu. Tím dochází k zbytečnému zadlužování „nepotřebného“ a netvoření dostatečné finanční rezervy pro nahodilé případy, kdy budou opravdu potřeba. Východiskem, jak si opatřit peněžní prostředky a tím částečně krýt znehodnocení peněz inflací, je dle Jandy (2013) spořicí účet. S tímto názorem však nelze souhlasit. V období, kdy byla diplomová práce vypracovávána, se procentuální sazby na spořicích účtech pohybovaly silně pod 1 % p. a. Na konci roku 2016 zde již hovoříme o pár desetínách procentech. Pokud si osoba musela opatřit peněžní prostředky půjčkou pro nedostatečnou vlastní rezervu, nelze předpokládat, že bude schopen splácet. Pokud by budoucí dlužník disponoval na spořicím účtu padesáti tisíci korunami při úrokové sazbě 0,2 % p. a., jeho ročním výnosem před zdaněním (při jednoduchém ročním úročení) by bylo sto korun. I když spořicí účet zmírní inflační znehodnocení, ke zvýšení finanční rezervy opravdu nedorazí. Pro srovnávací příklad použijeme nákup potřebného ojetého automobilu za 60 tis. Kč. Pokud bychom předpokládali podprůměrně vydělávajícího zaměstnance s čistou měsíční mzdou 13 tis. Kč a měsíčními náklady na živobytí 10 tis. Kč, musel by na automobil šetřit necelé dva roky. V případě půjčky u bank by jedinec měsíčně platil relativně stejně a automobil mohl využívat prakticky hned. Mnohdy je tato situace označována jako „levnější

---

⁸ FINANČNÍ GRAMOTNOST. *Poradenství, prevence a vzdělávání v oblasti finanční gramotnosti občanů*. [online]. Dostupné z: <http://www.financnigramotnost.eu/stranka/aktivita/43/>

varianta“ oproti investování vlastních naspořených peněžních prostředků. Příjem jedince se však pohybuje na nesolventní hranici. Pro lepší přehled byla zpracována Tab. 3.1 a Tab. 3.2.

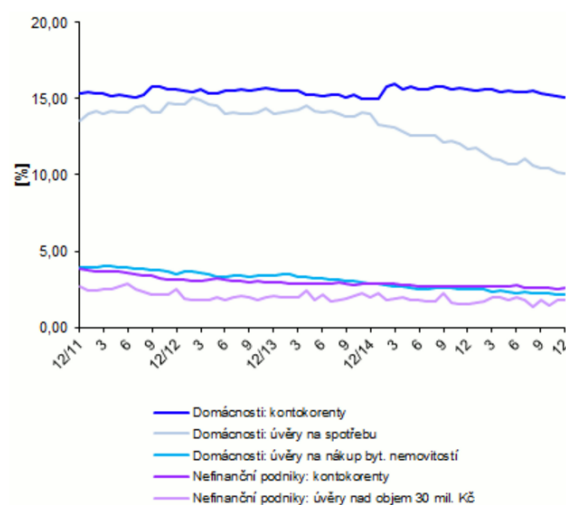
Tab. 3.1 Měsíční úročení vkladů na spořicí účet s 0,2 % p. a. (zaokr. na celé Kč)

rok	měsíční vklady	naspořená částka	stav na začátku roku	roční zůstatek na účtu s 0,2%	čistý roční zůstatek po zdanění 15 %
1	2 000,00 Kč	24 000,00 Kč	-	24 022,00 Kč	24 019,00 Kč
2	2 000,00 Kč	48 000,00 Kč	24 019,00 Kč	48 092,00 Kč	48 078,00 Kč
3	2 000,00 Kč	72 000,00 Kč	48 078,00 Kč	72 210,00 Kč	72 179,00 Kč

Zdroj: Vlastní zpracování. Výpočty prováděné přes VÝPOČET⁹

Z výše uvedeného modelového příkladu v Tab. 3.1 neuvažujeme o výši inflace, která se v současnosti (12/2016) pohybuje ve výši 0,7 %. Pokud bychom zjistili reálnou hodnotu peněz, v prvním roce by spořitel neměl 24 022 Kč ale 23 855 Kč. V daném případě je spořitel ztrátový necelých 200 Kč. Spořicí účet proto nelze označovat jako příležitost na zlepšení finanční pozice, pouze jako možnou formu odložení peněžních prostředků, a tedy snížení potřeby je vyčerpat.

Graf 3.1 Úrokové sazby poskytované občanům v ČR bankovními institucemi

Zdroj: ČESKÁ NÁRODNÍ BANKA¹⁰

Vývoj současné ekonomiky státu zapříčinil snižování úrokových sazeb. V současnosti se průměrná roční úroková sazba neúčelových půjček poskytované bankovními institucemi pohybuje okolo 6,9 % p. a. V posledních letech dochází ke snižování těchto úrokových sazeb,

⁹ VÝPOČET: Spoření. [online]. Dostupné z: https://www.vypocet.cz/?utm_source=vypocety.cz&utm_medium=redirect

¹⁰ ČNB: Komentář k úrokovým sazbám měnových finančních institucí z července 2016. [online]. [8. 7. 2016]. Dostupné z: https://www.cnb.cz/cs/statistika/menova_bankovni_stat/harm_stat_data/mfi_komentar.html

a proto spotřebitelé stále více využívají získání peněz touto relativně levnou formou. ČNB výši úrokových sazeb u spotřebitelských úvěrů stále monitoruje. Pro lepší orientaci slouží Graf 3.1

Stejně jako jsme uvažovali o inflaci v hodnotě naspořených peněz, i zde musíme uvažovat o skutečné zaplacené hodnotě v Tab. 3.2. Pokud by dle výše uvedeného modelového příkladu spotřebitel zakoupil automobil na splátky v celkové hodnotě 60 tis. Kč s průměrným úrokem a výši splácení 3 roky, dlužník přeplatí přes 6 tis. Kč (reálná hodnota 5 958 Kč), tedy zhruba 11 %. Pro mnohé je však tato varianta výhodnější z důvodu postupného přijatelnějšího placení, a zejména okamžité možnosti využívat předmět půjčky.

Tab. 3.2 Úročení půjčky ve výši 60 tis. Kč a 6,9 % p. a. (zaokr. na celé Kč)

rok	měsíční splátka	suma splátek	výše roční jistiny	výše ročního úroku 6,9 %	suma úroků
1	1 850,00 Kč	22 200,00 Kč	18 644,00 Kč	3 557,00 Kč	3 557,00 Kč
2	1 850,00 Kč	44 400,00 Kč	19 966,00 Kč	2 232,00 Kč	5 789,00 Kč
3	1 850,00 Kč	66 600,00 Kč	21 390,00 Kč	811,00 Kč	6 600,00 Kč

Zdroj: Vlastní zpracování. Výpočty prováděné přes VÝPOČET¹¹

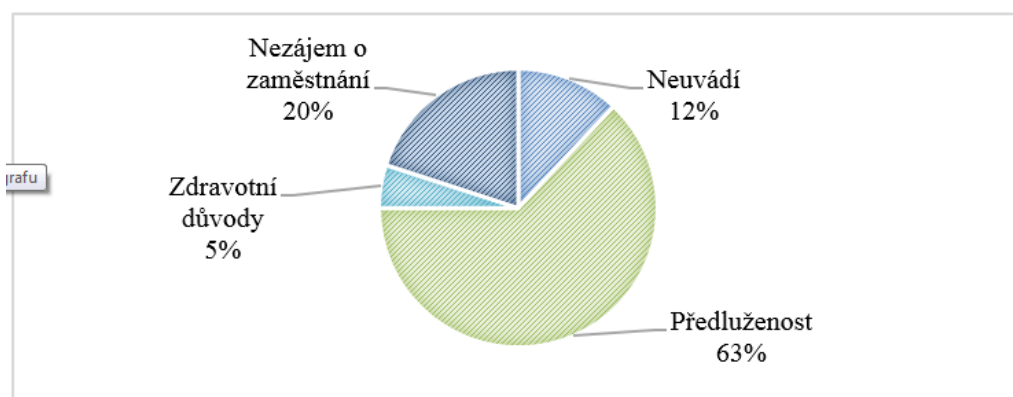
Předluženost domácností skrývá problémy vztahující se i na **náklady zaměstnavatele**. Ve chvíli, kdy je dlužníkovi vyhlášena exekuce na mzdu, či osobní bankrot (insolvenční soud rozhodne o oddlužení formou splátkového kalendáře), dochází k nákladové a časové zátěži zaměstnavatele. Pokud má firma vedeno účetnictví externí účetní firmou, jsou tyto služby ve formě účtování a výpočtu srážek mzdových účetních považovány za nadměrnou službu, která je firmám plně zpeněžena. Pro zaměstnavatele to znamená zvýšení měsíčních nákladů i o několik tisíc v případě, že zaměstnává více dlužníků v insolvenci či exekuci. Pokud firma zaměstnává vlastní účetní, musí vynaložit náklady ve formě školení a kurzů. Taktéž zaměstnavateli hrozí sankce a pokuty za chybné zpracování mzdové agendy. V neposlední řadě dochází kvůli předlužení ke konfrontaci zaměstnavatele z důvodu fluktuace a nedostatku pracovníků. Tento specifický problém řeší Kislingerová (2013), která tvrdí, že se dlužníci záměrně exekutorům vyhýbají a zaměstnání opouští ve chvíli, kdy je na základě zdravotních pojišťoven a správy sociálního zabezpečení exekutoři naleznou.

Další problém lze shledat v **konfrontaci mezi předlužeností a pracovní morálkou**. Hlavním důvodem odmítnutí pracovního poměru předlužených osob je právě z důvodu předluženosti (63 %, viz Graf 3.2). Nicméně k tomu, aby sám dlužník tento stav napravil, je

¹¹ VÝPOČET: Úvěrová kalkulačka. [online]. Dostupné z: https://www.vypocet.cz/?utm_source=vypocety.cz&utm_medium=redirect

potřeba dluh splatit. Pokud dlužník nedisponuje žádným majetkem, je přínosné dluh srážet měsíčně srážkou ze mzdy. Namísto práce se však dlužníci schylují k pobírání sociálních dávek. V mnoha případech by osoba „vydělal“ na dávkách více než kdyby nastoupila do pracovního poměru, ze kterého by se měsíčně dluh srážel. Tomuto dlužníku se pracovní poměr z jeho strany „nevyplatí“ hned z několika důvodů, avšak nejvýznamnější je ten, že mzda je oproti sociálním dávkám zabavitelná. Problém nezabavitelných sociálních dávek insolvenční ani jiný zákon neřeší. Předlužení jedinci mají mnohem vyšší tendenci utíkat ze zaměstnání, a to ihned poté, co jej úřady v novém zaměstnání naleznou. Po čase odcestují do zahraničí, nebo přejdou k práci na černo a pro úřady zůstanou prakticky nedohledatelní. Z psychologického hlediska jsou tito jedinci mnohem izolovanější a odmítají pracovat. Je už jen hypotézou, zda pracovat nechtějí z důvodu oné zabavitelnosti mzdy, či jsou svou frustrací či depresí z předluženosti demotivováni, a která se následně odráží do sociálních vztahů s blízkými a okolím.

Graf 3.2 Důvody dlužníků odmítnutí pracovního poměru

Zdroj: KISLINGEROVÁ, E., T. RICHTER a L. SMRČKA. Insolvenční praxe v České republice: v období 2008-2013. V Praze: C. H. Beck, 2013. ISBN 978-80-7400-497-1. s. 57

Problematika dluhu se prohlubuje u otázky **sociálního statutu**. Ten se v dnešní době jeví velmi nebezpečným, neboť lidé, kteří nemají dostatečné finanční prostředky, jsou pro lepší sociální postavení ochotni peněžní prostředky získat jakoukoli formou. Většinou se tito lidé nezastaví u koupě nového luxusního mobilu a oblečení, ale jejich potřeba je neustále prohlubována. Mnohdy si ani neuvědomí skutečnost, že už peněžní příjmy nestačí k pokrytí dluhu. Jedinci jsou schopni své dluhy splácet jinými, mnohdy nebezpečnějšími dluhy a skutky. Zde zejména hovoříme o lichvářských půjčkách či nelegálních činnostech. V drtivých případech se jedná o psychologický a sociální problém, a proto se do dlužnické pozice dostanou i nejbližší dlužníka z důvodu vlastní iniciativy pomoci.

Následujícím aspektem jsou **nadbytečné náklady**. V roce 2017 je částka životního minima stanovena na 3 410 Kč měsíčně. Jedná se o částku pro základní potřeby ve formě jídla,

hygieny a oblečení. Náklady na bydlení jsou různé a liší se podle místa bydliště, prostoru a dalších členů domácností. Dle ČSÚ se náklady domácností na bydlení pohybují okolo 20-25 % ze mzdy.¹² Mezi nadbytečné náklady můžeme zahrnout nákupy, které člověk může pořídit levněji, avšak spotřebitel není ochoten náklady snížit. V případě mzdy 13 tis. korun měsíčně, by hypoteticky celkové přijatelné náklady činily 6,5 tis. korun. Taková částka je však velmi nepravděpodobná, neboť při nízkém příjmu nemůžeme počítat s vlastněním nemovitostí (nebereme v úvahu dědění či darování), pouze s nájmem, a proto je částka neúměrná skutečným nákladům. Dle serveru realitymix.cz se měsíční nájemné v Ostravě pohybuje okolo 150 Kč/m². V případě jednopokojového bytu o průměrné velikosti 40 m² zde hovoříme o 6 tis. Kč. Tato částka odpovídá normativním nákladům dle zákona č. 449/2016 Sb., o příspěvku na bydlení (viz Příloha 4). Jsou kraje, ve kterých je bydlení levnější, přesto existují i dražší kraje s cenou nad 200 Kč/m².¹³ Celkové náklady na žití by tedy ve výše uvedeném případě disponovaly částkou 9,5 tis. korun měsíčně. V daném případě se náklady pohybují na hranici 80 % příjmu. Mzda ve výši 13 tis. korun je uváděna záměrně. I když je dle ČSÚ průměrná mzda ve čtvrtém kvartále roku 2016 ve výši 29 320 Kč, je velmi málo lidí, kteří na tuto částku skutečně dosáhnou.¹⁴ Čistý příjem domácnosti v roce 2015 přepočtený na osobu disponuje částkou 13 tisíc korun.¹⁵ Vystává proto otázka, jak se budou posuzovat úměrné náklady k nákladům nadbytečným.

V neposlední řadě je velmi důležité pochopit, jak **peněžní příjmy** ovlivňují schopnost splácet. Jak již bylo výše uvedeno, ve čtvrtém čtvrtletí roku 2016 činila dle ČSÚ průměrná hrubá nominální mzda ve výši 29 320 korun českých. Na úroveň průměru se však přiblíží pouze zlomek občanů a je zde na místě zajistit určitou kontinuitu mezi reakcí platební morálky a příjmy. Dle Tab. 3.3 je patrné, že při vyšších příjmech dochází k procentuálnímu snižování výdajového zatížení. Musíme brát zřetel při zvyšujícím příjmu na růst spotřeby ve formě potravin, oblečení, nákladů na bydlení, vzdělávání apod. V případě finanční tísně mají tyto skupiny možnost uskromnění se. Pokud bychom se zaměřili na první, nejnižší skupinu, zjistíme, že výdajové zatížení pokrývá přes 90 % příjmů. Za podmínky, že by zůstatek financí odkládali

---

¹² ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD. ČSÚ: *Statistika rodinných účtů – metodika do roku 2016*. [online]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/czso/statistika-rodinnych-uctu-metodika>

¹³ REALITYMIX. *Průměrná cena pronájmu 1m²/měsíc, rok 2016*. [online]. Dostupné z: <http://realitymix.centrum.cz/statistika-nemovitosti/byty-pronajem-prumerna-cena-pronajmu-1m2-mesic.html>

¹⁴ ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD. ČSÚ: *Mzdy a náklady práce* [online]. Dostupné z: https://www.czso.cz/csu/czso/prace_a_mzdy_prace

¹⁵ ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD. ČSÚ: *Životní podmínky v roce 2015* [online]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/documents/10180/43140249/160021161a.pdf/d17dabf2-4d42-4a7d-98df-eb818d9f4024?version=1.1>

Tab. 3.3 Čisté peněžní příjmy a výdaje domácností přepočtené na osobu v roce 2015

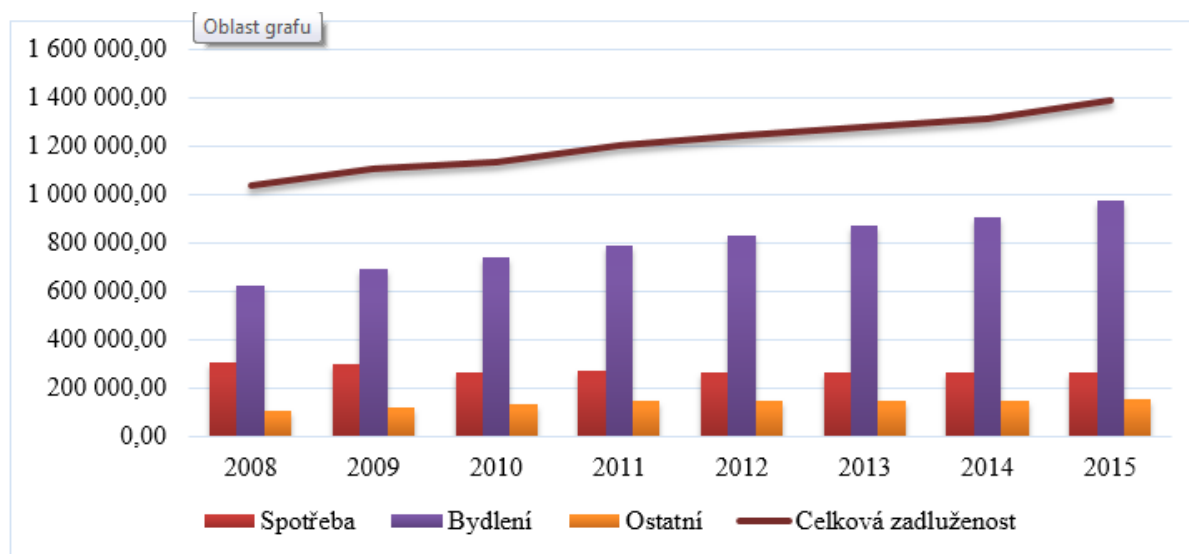
Zdroj: Vlastní zpracování z údajů ČSÚ¹⁶

Velmi důležitým bodem diplomové práce je zjištění velikosti skutečného dluhu domácností. Dle Obr. 3.1 lze vidět průměrný podíl dlužníků zapsaných v SOLUS na konci roku 2016 ve výši 7,44 %. Počet zadlužených osob v posledních letech klesá, to je způsobeno zejména lepší platební morálkou dlužníků. Největší procento zadlužených domácností je v ústeckém kraji (14 %), naopak nejméně zadluženou oblastí je kraj zlínský 4,84 %.

Administrative Region	Percentage (%)
Prague	12,61 %
Central Bohemia	14,00 %
South Bohemia	9,93 %
South Moravia	6,94 %
Moravia-Silesia	6,26 %
Silesia	9,38 %
North Moravia	7,04 %
East Bohemia	4,84 %
North Bohemia	5,94 %
Central Moravia	4,87 %
National Average	7,12 %

¹⁷ SOLUS. *SOLUS: Češi splácí staré dluhy. V registru SOLUS je s dluhem po splatnosti o 50 tisíc občanů méně, než před rokem.* [online]. [12. 1. 2017]. Dostupné z: <https://www.solus.cz/cs/archiv-tiskovych-zprav/12-1-2017-cesi-splaci-stare-dluhy-v-registru-solus-je-s-dluhem-po-splatnosti-o-50-tisic-obcanu-mene-nez-pred-rokem>

Graf 3.3 Celková zadluženost domácností v letech 2008–2015 (mil. Kč)

Zdroj: Vlastní zpracování z údajů ČNB – ARAD¹⁸

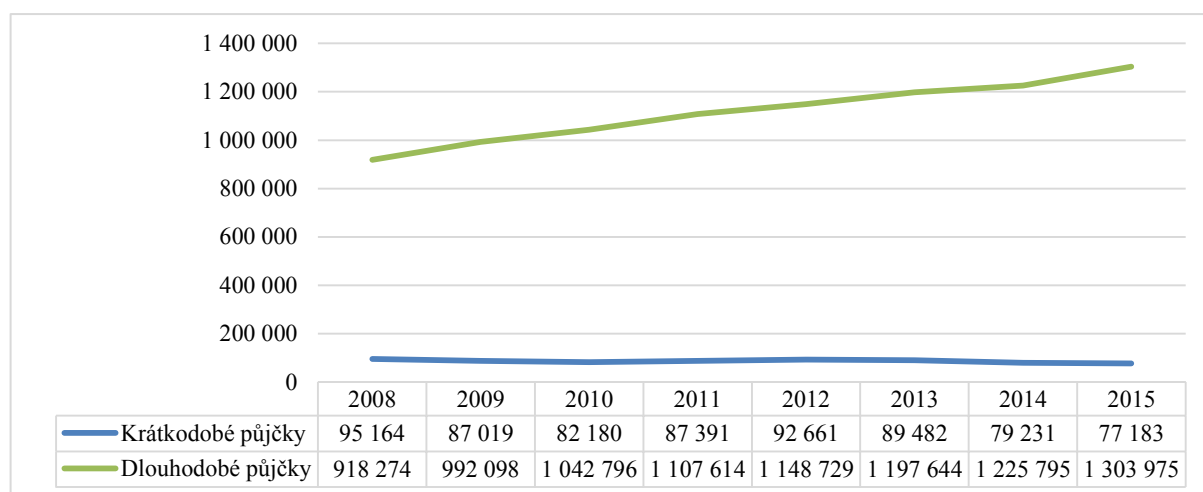
Přestože jsou nejriskantnější skupinou kumulované spotřebitelské úvěry, není jejich absolutní hodnota nikterak vysoká s porovnáním úvěrů na bydlení (viz Graf 3.3). V roce 2008 byl tento poměr druhů zadluženosti zhruba 1:2. Od roku 2009 docházelo jednak k úbytku zadluženosti na spotřebu, jednak k rostoucí tendenci zadluženosti v podobě hypoték a jiných úvěrů na bydlení. V roce 2015 se tento rozdíl výrazně rozrostl. Celková hodnota zadluženosti v roce 2015 dosahovala zhruba 1,34 bilionů korun. Je zřejmé, že domácnosti raději investovali do tzv. „zdravých úvěrů“, které můžeme označit investicí do budoucna - bydlení. Neustále zvyšující zadluženost může být zapříčiněna snižováním hodnoty nemovitostí a také poskytovaných úrokových sazeb bankovních institucí.

Dle grafu 3.4 je patrné, že je zadluženost domácností markantně způsobena dlouhodobými úvěry. Oproti krátkodobým, mají dlouhodobé úvěry rostoucí tendenci. Tento stabilní nárůst však nabyl hodnot až od roku 2008. Do tohoto roku byla poptávka po úvěrech neúměrně zvyšující. V daném roce došlo k finiši státní kampaně na zvýšení finanční gramotnosti. Dále došlo ke změně zákona č. 57/2006 Sb., o změně zákonů v souvislosti se sjednocením dohledu nad finančním trhem – rozdíl působnosti ČNB v oblasti dohledu nad finančním trhem. Přínosem bylo razantní zásáhnutí ČNB v oblasti poskytování půjček bankovními institucemi a tedy i snížení možnosti poskytnout půjčku komukoliv. Výsledkem je

¹⁸ ČESKÁ NÁRODNÍ BANKA. ČNB: Veřejná databáze ARAD. [online]. Dostupné z: http://www.cnb.cz/cnb/STAT.ARADY_PKG.STROM_SESTAVY?p_strid=AFK&p_sestuid=&p_lang=CS

postupné snížení spotřebitelských úvěrů. Vývoj v oblasti poskytování hypoték od roku 2008 ustálil a roste rovnoměrným tempem.

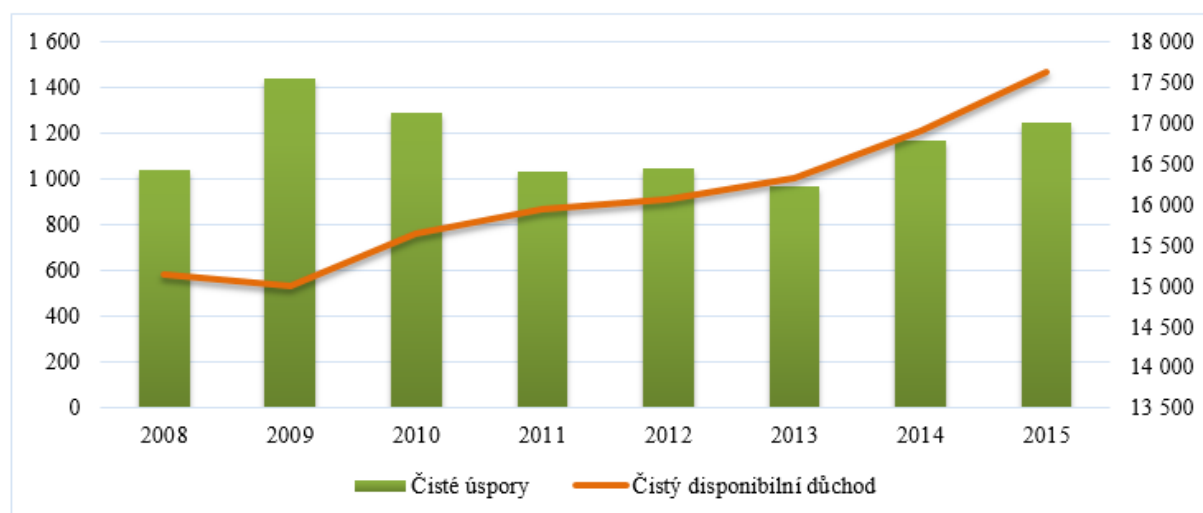
Graf 3.4 Krátkodobé a dlouhodobé půjčky domácností v letech 2008-2015 (mil. Kč)

Zdroj: Vlastní zpracování z údajů ČNB – ARAD¹⁹

Velmi důležitým faktorem při hodnocení zadluženosti domácností lze vidět v problematice **úspor a disponibilního důchodu**.

Graf 3.5 Čisté měsíční úspory a čistý disponibilní důchod přepočtený na obyvatele v letech 2008–2015 (v Kč)

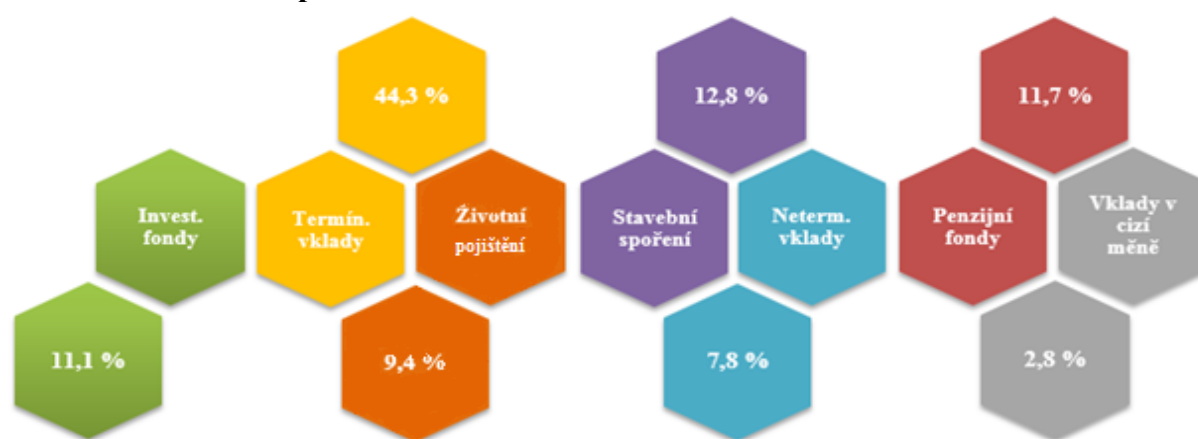
Zdroj: Vlastní zpracování z údajů ČSÚ²⁰

¹⁹ ČESKÁ NÁRODNÍ BANKA. ČNB: Veřejná databáze ARAD. [online]. Dostupné z: http://www.cnb.cz/cnb/STAT.ARADY_PKG.PARAMETRY_SESTAVY?p_sestuid=29683&p_strid=AFK&p_lang=CS

²⁰ ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD. ČSÚ: Veřejná databáze - statistická data. [online]. Dostupné z: https://vdb.czso.cz/vdbvo2/faces/cs/index.jsf?page=vystup-objekt&pvo=NUC07&z=T&f=TABULKA&katalog=30832&str=v89&c=v3~8__RP_2015

Dle grafu 3.5 lze vidět, že v posledních letech trend jednotlivců spořit roste. Úspory byly od roku 2009 klesající až do roku 2013, od kterého se úspory konstantně zvýšily. Tento fakt je zejména způsobený zvyšováním čistého disponibilního důchodu. Velmi zajímavým rokem je sledován rok 2009. Přestože byla hodnota disponibilního důchodu v minimální výši, domácnosti spořili více než 1 400 korun měsíčně. Tento výkyv může být zapříčiněn hned několika faktory, jednak v návaznosti na výše uvedenou finanční kampaň, jednak kvůli budoucímu negativnímu očekávání, a tedy vytváření dostatečné rezervy. Hodnota a forma rezervy se v mnoha názorech liší. Lze však předpokládat vytvoření alespoň tří měsíční rezervy příjmů. V případě ztráty zaměstnání je osoba schopna pokrýt své náklady alespoň na 3 až 6 měsíců. Pod hranici průměrné hrubé mzdy se nachází zhruba 60 % pracujících (ve IV. kvartále roku 2016 - medián mezd 25 061 Kč).²¹ V případě podprůměrného příjmu je náročnost spoření mnohonásobně vyšší.

Obr. 3.2 Struktura úspor domácností v roce 2015

Zdroj: Vlastní zpracování z údajů MFČR ²²

Dle Ministerstva financí České republiky úspory, které české domácnosti drželi na finančním trhu, stále narůstají. V roce 2015 došlo z meziročního nárůstu úspor o 7,4 % a celkově se pohybují okolo 3 bilionů korun. Největší procento domácností drží své úspory v netermínovaných vkladech (44,3 %). Druhou a třetí nejvíce využívanou formou pro držení úspor je stavební spoření (12,8 %) a penzijní fondy (11,7 %). Stavební spoření však

²¹ ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD. ČSÚ: *Průměrné mzdy - 4. čtvrtletí 2016*. [online]. ČSÚ [14. 3. 2017]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/czso/cr/prumerne-mzdy-4-ctvrtleti-2016>

²² MINISTERSTVO FINANCÍ ČESKÉ REPUBLIKY. MFČR: *Zpráva o vývoji finančního trhu 2015*. [online]. MFČR [2. 6. 2016]. Dostupné z: <http://www.mfcr.cz/cs/soukromy-sektor/financni-stabilita-a-dohled/vyvoj-financniho-trhu/2015/zprava-o-vyvoji-financniho-trhu-v-roce-2-25123>

v posledních letech vykazuje klesající tendenci, zejména z důvodu jeho neatraktivnosti a dlouhodobého držení peněžních prostředků. Naopak nárůst zaznamenávají investiční fondy, které se meziročně zvyšují zhruba o 24,5 % tj. 65,5 mld. Kč (Obr. 3.2).

Český statistický úřad kontroluje hodnotu **indikátoru míry ohrožení chudobou**. Průměrně se hodnota v České republice pohybuje okolo 9-10 %. Dle Tab. 3.4 můžeme předpokládat, že nejvyšší míru ohrožení mají neúplné rodiny s dětmi - charakteristické pouze jedním příjmem a dalšími možnými sociálními výpomoci. Riziko se zvyšuje v případě, kdy jsou v neúplných rodinách více než 2 děti. Hovoříme zde skoro o 50 % riziku chudoby. Nejnižší indikátor vykazují úplné rodiny s jedním dítětem. Jejich pravděpodobnost chudoby je na nejnižší úrovni 5,9 %. V případě poklesu příjmů domácností na hranici chudoby, je velmi těžké nejen vytvořit dostatečné úspory, ale také financovat případné úvěry. Často se domácnosti v této fázi obrací na finanční poradny.

Tab. 3.4 Míra ohrožení příjmovou chudobou rodin s dětmi (v %)

Míra ohrožení celkem ČR		9,7 %
úplné rodiny s dětmi	celkem	9,0 %
	1 dítě	5,9 %
	2 děti	7,8 %
	3 a více dětí	21,6 %
neúplné rodiny s dětmi	celkem	21,7 %
	1 dítě	22,1 %
	2 a více dětí	43,8 %

Zdroj: Vlastní zpracování z údajů ČSÚ²³

3.3 Vypořádání předluženosti fyzický osob

3.3.1 Asociace občanských poraden

Domácnosti mají před vznikem finanční krize hned několik možností, jak se riziku zavčas vyvarovat. Jak již bylo uvedené v kapitole 2.4.2 je jednou z možností vyhledat pomoc u externích institucí zabývajících se nejen předlužeností fyzických osob, ale také zhodnocením finanční situace před podepsáním úvěrové smlouvy. I když v České republice existuje mnoho poraden, pro statistické výpočty byly použity data od Asociace občasných poraden (dále jen

²³ ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD. ČSÚ: *Životní podmínky obyvatel*. [online]. Dostupné z: https://www.czso.cz/documents/10180/23178400/tk_silc2014_souhrnny_popis.pdf

AOP). AOP byla založena především na rozvoji občanských poraden, které poskytují bezplatně, nezávisle a nestranně odborné poradenství v sociálních a právních oblastech. V současnosti AOP sdružuje 38 občanských poraden.

Tab. 3.5 Počet klientů ročně navštěvujících AOP

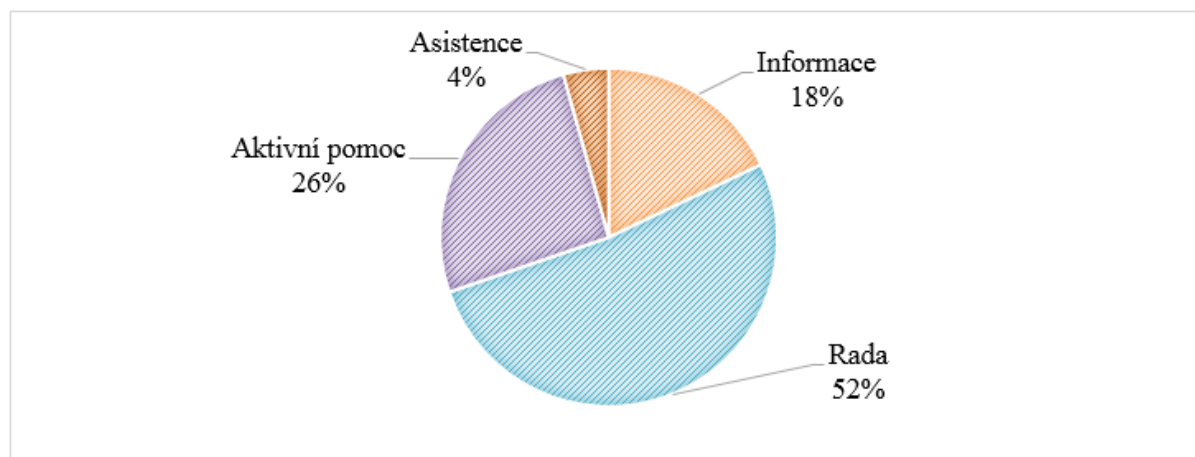
Rok	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Počet klientů	34 412	32 551	45 627	42 193	41 039	44 695	44 242	39 718

Zdroj: vlastní zpracování z údajů výročních zpráv AOP²⁴

V Tab. 3.5 nalezneme počet klientů v posledních osmi letech. Přestože se jedná o velmi přínosná čísla, je pouze zlomek těch, kteří svou finanční tíseň začali touto formou řešit. Řada klientů byli evidováni zejména ze sporadického hlediska, neboť nebyli ani v pozici dlužníka. Velmi malé procento klientů se opravdu snaží řešit svůj dluh ještě včas a opozdilost si mnohdy uvědomují až ve chvíli, kdy jim před pozemkem stojí samotný exekutor.

Tento fakt, přikládá Graf 3.6, který vykazuje procentuální řešení případů klientů. V naprosto nesporné většině byly poskytnuty pouze konzultace. Pouze ve 26 % byla skutečně poskytnuta aktivní pomoc a ve 4 % asistence.

Graf 3.6 Druh poskytnuté služby AOP v roce 2015

Zdroj: Výroční zpráva 2015 AOP²⁵

Přestože je předběžné informování potenciálních dlužníků velmi přínosné, je zapotřebí více apelovat nejenom na povinné vzdělávání v oblasti financí, a také na povědomí dlužníka svou situaci řešit dostatečně včas. Rozvinutí diskuzí, televizních reklam, finančních projektů a

²⁴ ASOCIACE OBČANSKÝCH PORADEN. *AOP: Výroční zprávy 2008-2015*. [online]. Dostupné z: <http://www.obcanskeporadny.cz/ke-stazeni/>

²⁵ ASOCIACE OBČANSKÝCH PORADEN. *AOP: Výroční zpráva 2015*. [online]. Dostupné z: http://www.obcanskeporadny.cz/images/stories/Ke_stazeni-verejne/Vyrocní_zpravy/V%C3%BDro%C4%8Dn%C3%AD_zp_r%C3%A1va_2015.pdf

článků, které by poukazovali na problém zadlužení a aktivně dlužníky odkazovali na poradny ve finanční tísní, by mohlo pomoci ke snížení soudních žalob, exekučních a insolvenčních řízení. Velmi důležitý je zde postoj státních orgánů, který by se měl soustředit na právní úpravu poskytování úvěrových instrumentů a také zpřísnění podmínek v oblasti nebankovních institucí. Finanční gramotnost zkoumalo i ministerstvo financí České republiky, které zjistilo, že s růstem vzdělání, roste také zvyk odkládat si peněžní prostředky ve formě rezervy.²⁶ Můžeme proto tvrdit, že zvyšováním vzdělání dochází k růstu finanční gramotnosti a snižování rizika předluženosti.

3.3.2 Vypořádání formou exekučního řízení

Exekuční řízení je velmi náročný proces. Přestože dle Tab. 3.6 počet nařízených exekucí roste rovnoměrnou tendencí, v posledních letech je velmi náročné exekuce úspěšně vymáhat. Největším problémem je bezesporu nemajetnost dlužníků. Mnohdy své majetky před exekutory skrývají, či je převádějí na jinou osobu, aby majetek nebyl postihnut. Obdobným problémem jsou posílané peněžní prostředky na bankovní účet jiné osobě, než povinnému. *"Máme obavy, že vymahatelnost může klesnout ještě pod 20 procent. Před rokem 2001, kdy výkony rozhodnutí vedly výhradně soudy, činila vymahatelnost zhruba tři procenta."* tvrdí mluvčí Exekutorské komory Petra Báčová.²⁷ Počet nařízených exekucí měl do roku 2011 rostoucí trend, který byl záhy vystřídán dvouletým poklesem. V roce 2014 však došlo k opětovnému nárůstu, a to meziročně bezmála o 23 %, zapříčiněn zejména novelou v oblasti advokátních tarifů, kvůli které došlo k omezení náhrady nákladů u žalob za dluhy do výše 50 tisíc korun. Další příčinou byl významný přírůstek nebankovních institucí, které občany neúnosně zadlužují.

Tab. 3.6 Počet nařízených exekucí v letech 2008-2015

2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
554 128	760 923	701 900	936 219	820 420	714 000	878 496	782 060

Zdroj: Vlastní zpracování dle údajů EKČR ²⁸

²⁶ MINISTERSTVO FINANCÍ ČESKÉ REPUBLIKY. MFČR: *Měření úrovně finanční gramotnosti v roce 2015*. [online]. [31. 5. 2016]. Dostupné z: <http://www.psfv.cz/cs/pro-odborniky/mereni-urovne-financni-gramotnosti/2015/mereni-urovne-financni-gramotnosti-2601>

²⁷ AKTUÁLNĚ. ZPRÁVY. *Úspěšnost exekucí výrazně klesá, věřitelé dostanou pětinu*. [online]. [28. 4. 2015]. Dostupné z: <https://zpravy.aktualne.cz/finance/uspesnost-exekuci-vyrazne-klesa-veritele-dostanou-petinu/r~9ab41ec4ecbe11e494a20025900fea04/>

²⁸ EXEKUTORSKÁ KOMORA ČESKÉ REPUBLIKY. EKČR: *Články o nařízení exekucí v jednotlivých letech*. [online]. Dostupné z: <http://ekcr.cz/aktuality-pro-verejnost>

Dle Exekutorské komory České republiky byl v roce 2013 počet občanů, vůči kterým byla vedena jen jedna exekuce, 400 tisíc. V roce 2015 došlo k výraznému snížení na 177 tisíc. Taktéž klesá počet dlužníků se dvěma a třemi exekucemi. Na druhou stranu strmě stoupá počet dlužníků s minimálně čtyřmi exekucemi, a to na 377 tisíc (o 25 % více než je tomu v roce 2013). Největším problémem jsou nárůsty tzv. multiexekucí – tedy s deseti a více (v roce 2015 je evidováno již 120 tisíc, nárůst více než o 100 %). Současná situace počtu nařízených exekucí aktuálně uvažuje až o 50 % podílu nově nařízených exekucí na osobu s deseti a více exekucemi. Průměrný počet exekucí na osobu se nově pohybuje na hranici 5,8 (v roce 2013 byl průměr stanoven na 3,3 exekuce). Častokrát nastávají situace, kdy věřitelé podávají stále nové exekuce na dlužníky již s existujícími exekucemi, které není samotný dlužník schopen splácet. Podle soudní exekutorky Mgr. Pavly Fučíkové jsou soudní exekuce ze strany věřitelů nadužívány z důvodu jejich bezplatnosti. Taktéž tvrdí že: „*dluhy se během exekučního řízení nepromlčují a věřitelé je zpravidla nechtějí sami ukončovat, i když je dlužník dlouhodobě nemajetný. Tím se jen exekuční řízení natahují a kupí na sebe.*“²⁹ Možností, jak tuto situaci řešit je hned několik. Je evidentní, že by mělo dojít k právní úpravě poplatků za exekutorské řízení hrazené věřiteli. V tomto ohledu by došlo k úbytku návrhů na exekuci v těch oblastech, které obnáší exekuce na levné pohledávky. V druhém případě by měl soudní exekutor získat pravomoc exekuci zamítnout kvůli ostatním exekucím, které z důvodu finanční a majetkové situace není schopen dále řešit. Dle Exekutorské komory České republiky je postihnuto nezaplacením až 60 % exekutorů, kteří jsou placeni jen z vymožených pohledávek. Tato abnormální hodnota by mohla být eliminována již výše uvedeným návrhem ve formě předem zaplacených poplatků.

3.3.3 Vypořádání formou insolvenčního řízení

„*Insolvenční právo je nesmyslné bez existence dluhu, dluh ale může existovat bez insolvenčního práva.*“ Daný bonmot pocházející od B. Adlera v sobě skrývá hluboký význam. Tvrdí, že existuje více způsobů, jak nesplacené pohledávky řešit. Jedním ze způsobů je insolvenční řízení. „*Z pohledu ekonomik jako celku není insolvenční řízení ničím jiným než platformou pro exit hospodářsky neúspěšných subjektů na trhu,*“ jak tvrdí Richter (2008, s. 128). Přínosem insolvenčního práva je podpora těchto subjektů a ochrana jejich aktiv

---

²⁹ EXEKUTORSKÁ KOMORA ČESKÉ REPUBLIKY. EKČR. Tisková zpráva: *Dramaticky roste počet dlužníků s více exekucemi. Čtyři a více exekucí již má 380 tisíc lidí.* [online]. EKČR [8. 10. 2015]. Dostupné z: <http://www.ekcr.cz/1/aktuality-pro-media/2094-dramaticky-roste-pocet-dluzniku-s-vice-exekucemi-ctyri-a-vice-exekuci-jiz-ma-380-tisic-lidi-8-10-2015?w=>

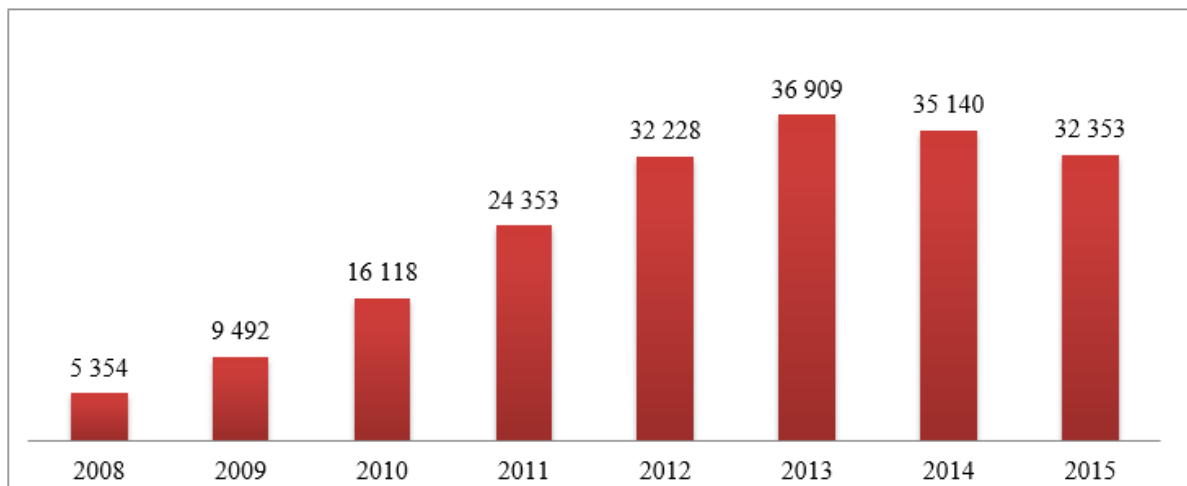
před nimi samými, a tedy i ochrana nároků věřitelů. Právem zahájit insolvenční řízení disponují obě strany – dlužník i věřitel. Pokud insolvenční návrh podá věřitel, případně přihlásí svoji pohledávku (v případě podání návrhu ze strany dlužníka), věřitel dle § 103 odst. 2 insolvenčního zákona musí prokázat skutečnost nesplacené pohledávky dlužníkem. Věřitel může podat návrh pro úpadek, pokud má dlužník více věřitelů, jsou jeho závazky nesplaceny po dobu delší než 30 dní, nebo není dlužník schopen své závazky jakkoli splatit. Dlužník má právo a současně povinnost k podání návrhu v případě probíhajícího úpadku, nebo hrozícího úpadku. Richter (2008, s. 202) tvrdí, že: „*cílem pravidla je umožnit dlužníku zahájit formální insolvenční řízení dříve, než nepříznivý vývoj jeho financí dospěje do stavu skutečného úpadku.*“ Pokud bychom porovnali postavení věřitelů v čase, museli bychom jednoznačně souhlasit, že současná právní úprava výrazně posílila jejich pozici a pravomoci. Insolvenční zákon v současnosti umožňuje věřitelům například stanovit rozhodnutí o tom, jaký způsob oddlužení je pro ně samotné nejvýhodnější či odvolat insolvenčního správce ustanoveného soudem a nahradit na jeho funkci jimi nově zvoleného. Dle Bařinové (2007) bylo toto rozhodnutí stanoveno zákonodárnými orgány z důvodu předejití zmanipulování insolvenčního řízení právě ze strany soudu, což také dokládá programové prohlášení vlády České republiky ze dne 12. února 2014, kde vláda tvrdí, že začne usilovat o „*nesmlouvavý boj proti všem formám korupce, závažné hospodářské kriminalitě, lichvě, zneužívání exekucí a neférovým insolvencím.*“³⁰ Na základě snahy vlády se v polovině května roku 2015 dostal do připomínkového řízení návrh novely IZ a dále také zákona č. 312/2006 Sb. o insolvenčních správcích. Novela již byla odsouhlasena senátem, a čeká se pouze na vyjádření prezidenta. Očekává se, že bude zajištěno posílení dohledové kompetence ministerstva a zároveň zavádění nových regulací právě proti zneužívání systému. Základním cílem novely je tzv. protišikanozní šetření, přenos určitých povinností z insolvenčních soudů na správce a v neposlední řadě možnost podávání návrhů na oddlužení akreditovanými osobami. Největším problémem v dané novele je nedokonalý postup výběrů správce. Ačkoli první návrh výběru správce byl zvolen podle místa bydliště dlužníka (okresy), nově vybírá dle krajů. V roce 2008 bylo podáno přes 5000 návrhů na oddlužení a nikdo zřejmě nepočítal s přetížeností soudů prvních stupňů. Dnes je již počet návrhů 6x vyšší a novela zákona výrazně napomohla přetížení eliminovat. Dle Kislingerové (2013) byl původní předpoklad zatíženosti soudů až 250-400 případů na jednoho soudce. Přesun pravomoci na příslušné úředníky významně zjednodušil řízení v soudních síních, přesto je počet úředníků kapacitně

---

³⁰ VLÁDA ČESKÉ REPUBLIKY. Programové prohlášení vlády ČR. 14. 2. 2014. [online]. [14. 2. 2014]. Dostupné z: <http://www.vlada.cz/cz/media-centrum/dulezite-dokumenty/programove-prohlaseni-vlady-cr-115911/>

omezen. V současnosti je v připomínkovém řízení tzv. „oddlužovací novela“, která má za účel rozšířené oblasti dlužníků umožnit splatit dluh již v třech letech za předpokladu splacení alespoň 50 %. Pro dlužníky, kteří nemohli splnit podmínky *de lege lata* by bylo možné oddlužení prodloužit až na sedm let s předpokladem splacení pod hranici 30 %. Nově by také došlo k propojení současných způsobů oddlužení - splátkový kalendář se zpeněžením majetkové podstaty.

Graf 3.7 Počet insolvenčních návrhů 2008-2015

Zdroj: Vlastní zpracování z údajů CREDITREFORM³¹

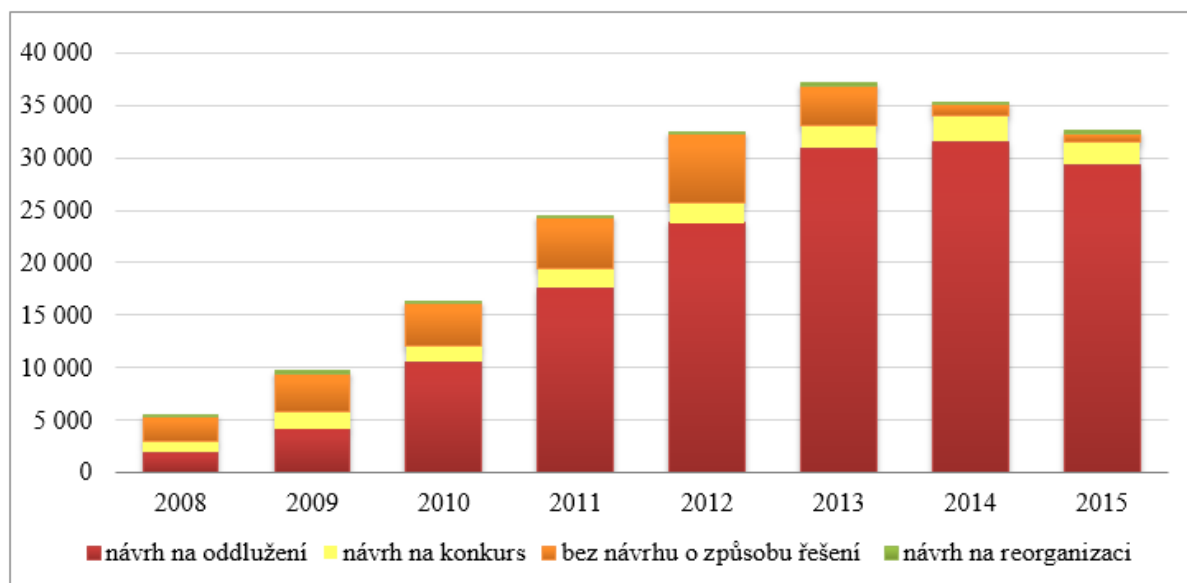
Od roku 2008 došlo k více než šestinásobku zvýšení insolvenčních návrhů. V roce 2013 byl počet podaných insolvenčních návrhů v maximální výši 36 909. Od roku 2014 dochází k nepatrnému poklesu. Zajímavější je však rozdělení řešení úpadků. V roce 2008 byl podíl řešení úpadku zhruba třetinový, a to mezi návrhem na oddlužení, konkursem a bez návrhu o řešení úpadku. Obdobně tomu tak bylo v roce 2009, ačkoli řešení ve formě konkursu si udržovalo pomalý vývoj. V roce 2010 se však situace změnila. Markantně začali dlužníci využívat insolvenční řízení formou oddlužení. Došlo také k navýšení konkursů stabilně rostoucím počtem.

Do roku 2013 bylo řešení bez návrhu o způsobu řešení úpadku druhým nejvýznamnějším způsobem řešení, avšak v letech 2014 a 2015 poměr strmě klesl. Tento abnormální pokles mohl mít příčinu v rozsáhlých právních úpravách insolvenčního řízení platného od 1. ledna 2014. „*Novela posílila jeden ze základních principů insolvenčního řízení, tedy přednost kolektivního insolvenčního řízení před individuálními řízeními nalézacími*

³¹ CREDITREFORM. Tisková informace: Vývoj insolvencí v České republice v roce 2008-2015. [online]. Dostupné z: http://www.creditreform.cz/fileadmin/user_upload/CR-International/local_documents/cz/Presseartikel/TZ_Insolvenze_2015.pdf

a exekucemi. Přednost insolvenčního řízení je v případě nalézacího řízení odůvodněna hospodárností řízení, když není účelné, aby bylo vedeno samostatné řízení za účelem posouzení existence pohledávky věřitele a stejná otázka byla řešena zároveň v rámci insolvenčního řízení. Rozhodnutím o úpadku tak dojde k přerušení nalézacích řízení. Ve vztahu k exekucím je preference insolvenčního řízení logickým důsledkem zásady poměrného uspokojení věřitelů a zákazu vymáhání pohledávek individuální cestou.“³²

Graf 3.8 Způsoby řešení úpadku u podaných insolvenčních návrhů 2008-2016

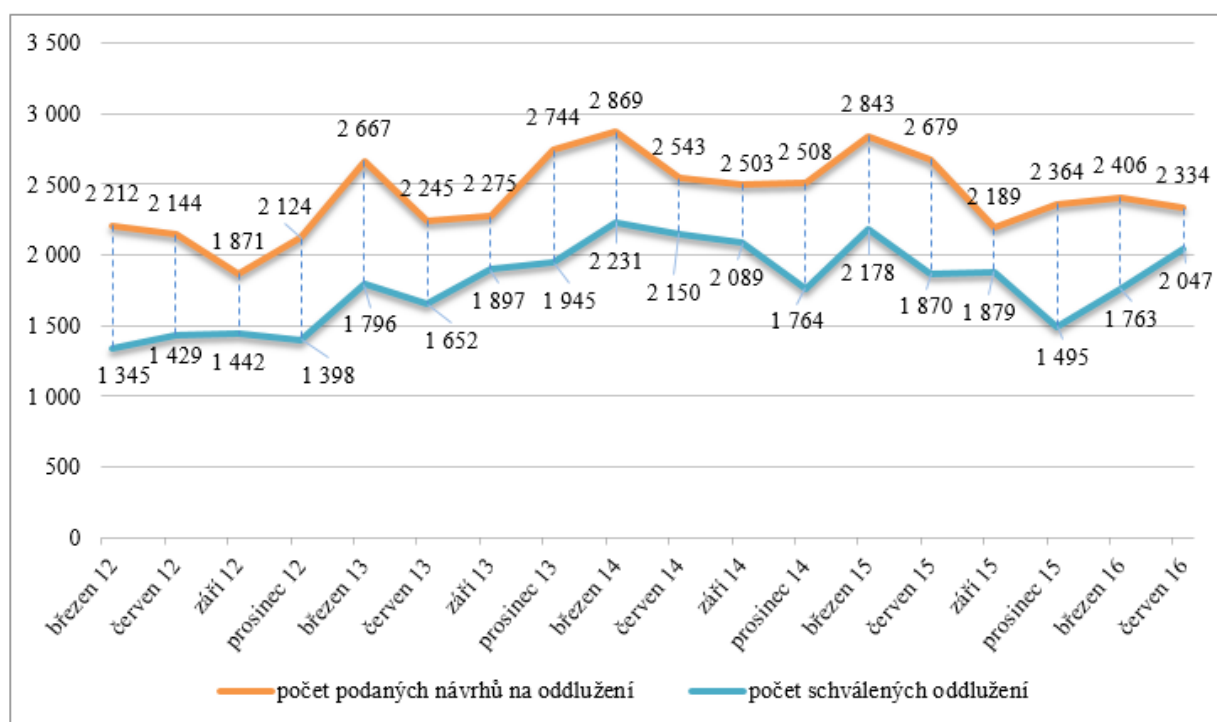
Zdroj: vlastní zpracování z údajů CREDITREFORM³³

Počet návrhů na oddlužení od roku 2008 výrazně zesílil, průměrně však nesplní podmínky pro oddlužení přes 25 % návrhů (viz Graf 3.9). Největší procento neschválených návrhů oddlužení můžeme vidět v prvním a posledním kvartále roku 2012. Zde se počet zamítnutých oddlužení pohyboval okolo 40 %. Třetí a čtvrtý největší propad schválení zaznamenává první kvartál roku 2013 a poslední kvartál roku 2015. V roce 2016 došlo k rapidnímu procentuálnímu nárůstu schválení. V první polovině roku insolvenční soud schválil 88 % návrhů. Musíme věřit, že počet schvalování oddlužení bude jen stoupat, dluhy budou stále více korigovány a věřitelé uspokojováni.

³² PRÁVNÍ PROSTOR. *Změny v úpravě souběhu insolvenčního řízení a exekuce od 1. 1. 2014*. Krajský soud Ústí nad Labem. [online]. Dostupné z: <http://www.pravniprostor.cz/clanky/procesni-pravo/zmeny-v-uprave-soubehu-insolvenčního-řízení-a-exekuce-od-1-1-2014>

³³ CREDITREFORM. *Tisková informace: Vývoj insolvencí v České republice v roce 2008-2015*. [online]. Dostupné z: http://www.creditreform.cz/fileadmin/user_upload/CR-International/local_documents/cz/Presseartikel/TZ_Insolvence_2015.pdf

Graf 3.9 Oddlužení fyzických osob v letech březen 2012 – červen 2016

Zdroj: Vlastní zpracování z údajů CREDITREFORM³⁴

3.4 Nezabavitelné minimum dlužníka

Dlužník v případě srážek ze mzdy musí dle zákona odvést vše nad rámec nezabavitelných částí. Nezabavitelná částka se stanoví jako 2/3 součtu částky životního minima jednotlivce a částky normativních nákladů na bydlení pro jednu osobu v nájemním bytě v obci od 50 000 do 99 999 obyvatel, bez ohledu na to, v jaké obci skutečně povinný zaměstnanec žije. Částky jsou každým rokem proměnlivé a závisí na vývoji ekonomiky daného státu. Nařízení o zvýšení částek životního a existenčního minima, výši nákladů srovnatelných s nájemným (a dalších jiných nákladů - pevná paliva) a částek normativních nákladů na bydlení, stanovuje vláda. Životní a existenční minimum je upraveno zákonem č. 110/2006 Sb., o životním a existenčním minimu. Platné částky životního a existenčního minima jsou stanoveny nařízením vlády č. 409/2011 Sb., o zvýšení částek životního minima a existenčního minima. Výše částek však od roku 2012 stále stagnuje. „Vláda je zmocněna zvyšovat částky

³⁴ CREDITREFORM. *Tisková informace: Vývoj insolvencí v České republice v roce 2008-2016*. [online]. Dostupné z: https://www.creditreform.cz/fileadmin/user_upload/CR-International/local_documents/cz/Pressea rtikel/TZ_Insolvence_2016.pdf

životního a existenčního minima od 1. ledna podle skutečného vývoje spotřebitelských cen, pokud nárůst nákladů na výživu a na ostatní základní osobní potřeby přesáhne ve stanoveném rozhodném období 5 %³⁵. **Životní minimum** bychom mohli definovat jako společensky uznanou hranici příjmů sloužící k zajištění základních nezbytných potřeb. **Existenční minimum** je chápána jako minimální hranice příjmů umožňující přežití (2 200 Kč v roce 2017). **Normativní náklady na bydlení** jsou dány průměrnými celkovými náklady na bydlení jednak podle velikosti obce a jednak podle počtů členů domácnosti. Součástí jsou náklady na nájem, služby a energie, které se přiměřeně přepočítají podle velikosti bytu pro daný počet osob. Náklady na bydlení se liší podle toho, zda rodina bydlí v nájemním bytě opatřeném nájemní smlouvou, nebo v družstevních bytech a bytech vlastníků.

Výše normativních nákladů na bydlení je upravena zákonem č. 117/1995 Sb., o státní sociální podpoře, ve znění zákona č. 112/2006 Sb., a jejich platné částky jsou stanoveny nařízením vlády č. 449/2016 Sb. Pro přehlednější výklad byla vypracována Tab. 3.7, kde lze vidět vývoj částek od roku 2011. Částka životního minima byla do roku 2011 ve výši 3 126 Kč, ovšem od roku 2012 je na stabilní pozici 3 410 Kč. Normativní náklady jsou dle nařízení vlády každoročně pohyblivé, a to zejména rostoucí tendencí. Od roku 2011 se normativní náklady na bydlení zvýšily o 19,7 %.

Tab. 3.7 Měsíční nezabavitelná částka jednotlivce 2011-2017

Rok	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
<i>životní minimum</i>	3 126,00	3 410,00	3 410,00	3 410,00	3 410,00	3 410,00	3 410,00
<i>normativní náklady</i>	4 863,00	5 352,00	5 687,00	5 873,00	5 767,00	5 858,00	5 822,00
<i>součet nákladů</i>	7 989,00	8 762,00	9 097,00	9 283,00	9 177,00	9 268,00	9 232,00
<i>nezabavitelná částka</i>	5 326,00	5 841,33	6 064,67	6 188,67	6 118,00	6 178,67	6 154,67
<i>další vyživ. povinnost</i>	1 331,50	1 460,33	1 516,17	1 547,17	1 529,50	1 544,67	1 538,67

Zdroj: vlastní zpracování

Jak již bylo výše řečeno, nezabavitelná částka se vypočítá z 2/3 součtu životního minima a normativních nákladů na bydlení. Pokud má jednotlivce vyživovací povinnost, tzn. žije v jeho společné domácnosti další jiná osoba (manžel/ka, nezaopatřené děti a rodiče), přičte se k nezabavitelné částce hodnota vyživovací povinnosti, která tvoří 1/4 nezabavitelné částky. Pro praktický příklad si můžeme uvést ženu, samoživitelku, která má 4 nezletilé děti a její čistá mzda se pochybuje ve výši 12 000 Kč. Její nezabavitelná částka v roce 2017 je 6 154,67 Kč +

³⁵ MINISTERSTVO PRÁCE A SOCIÁLNÍCH VĚCÍ. MPSV: *Příjmy a životní úroveň – existenční minimum*. [online]. Dostupné z: <http://www.mpsv.cz/cs/11852>

4 x 1 538,67 Kč, celkem 12 310 korun. Tato výše přesahuje čistý příjem a v případě splátek není osoba v rámci exekučního a insolvenčního řízení schopna věřitele ze mzdy uspokojit. V modelovém případě není uvažováno o mimořádných příjmech (dědění, darování), sociálních dávkách ve formě přídatků na dítě, příspěvků na nezbytné náklady domácnosti, příspěvek na živobytí či doplatek na bydlení, které by rodině zajistily finanční stabilitu. Jedná se o širší problematiku, která nebude v diplomové práci dále rozebírána.

3.5 Postup při provádění srážek ze mzdy dlužníka

Vzhledem ke skutečnosti, že nejvíce diskutovaným problémem mezi dlužníky a odborníky je otázka srážek ze mzdy, která v mnoha případech kvůli nízkým příjmům není provedena, je tato kapitola věnována právě této problematice. Mnohdy se nepozastavujeme nad dlouholetou administrativní zátěží zaměstnavatelů, mzdových účetních a také soudních exekutorů a insolvenčních správců. Dle zákona se ze mzdy provádí srážky chronologicky:

1. Daň z příjmů fyzických osob
2. pojistné na sociální zabezpečení a státní politiku zaměstnanosti
3. pojistné na všeobecné zdravotní pojištění
4. pojistné na důchodové spoření
5. pohledávky, které určil jako srážku ze mzdy soud, správce daně, státní orgán, územní samosprávný celek, v pořadí jejich vzniku
6. srážky dohodnuty mezi zaměstnancem a zaměstnavatelem
7. jiné srážky mimo současný pracovní poměr dle NOZ
8. srážky, které si zaměstnavatel může sám srážet i bez souhlasu zaměstnance
9. srážky odborových členských příspěvků podle pořadí vzniku.

Dle nařízení soudu se plátce mzdy stává povinným provádět příslušné srážky dlužníka z jeho čisté mzdy a tyto srážky mu nevyplácet. Nařízení výkonu musí splňovat určité zákonné předpoklady obsahu, jako je datum zhotovení a zaslání, identifikace soudu a příslušného zaměstnance, výši dlužné částky a údaje o povinných srážkách. Zaměstnavatel sražené částky deponuje až do chvíle, než jej soud vyzve ke splnění neboli nabytí právní moci. Insolvenční správce zde jedná jako zprostředkovatel, neboť na základě zaslaných srážek zaměstnavatele, tuto částku rozděluje mezi věřitele podle procentuálního poměru dluhu. Exekutor postupuje hrazením nejdříve exekučních nákladů, úroků a poté jistiny.

Od hrubé mzdy zaměstnance dochází k odpočtu zálohy na daň, sociálního a zdravotního pojištění. Dle NOZ se do zálohy na daň nezapočítává daňový bonus. Jedná se o zvláštní plnění, které stát poskytuje poplatníkovi. Proto se pro výpočet insolvenčních srážek bonus nepoužije. Tento fakt je však mnoha mzdovými účetními opomíjen. Na druhou stranu se do čisté mzdy započítávají všechny příjmy za vedlejší činnost u stejného zaměstnavatele, tj. dohody o provedení práce, pracovní činnosti a dalších souběžných pracovních poměrů. Mezi ostatní části mzdy, ze kterých lze odvádět srážky dle zákoníku práce § 145 odst. 2 patří:

- a) odměna z dohody,
- b) náhrada mzdy nebo platu,
- c) odměna za pracovní pohotovost,
- d) odstupné, popřípadě obdobná plnění poskytnutá zaměstnanci v souvislosti se skončením zaměstnání,
- e) peněžitá plnění věrnostní nebo stabilizační povahy poskytnutá zaměstnanci v souvislosti se zaměstnáním,
- f) odměny podle § 224 odst. 2.

Dle nařízení vlády 595/2006 Sb., o nezabavitelných částkách dojde k výpočtu nezabavitelné částky zaměstnance včetně počtu dalších vyživovacích povinností (kapitola 3.4). Nezabavitelná část je tvořena 4 složkami:

- 1. částka povinného,
- 2. vyživovací povinnost,
- 3. třetí třetina zbytku mzdy dlužníkovi (v roce 2017 max. 3 078 Kč),
- 4. není-li žádná přednostní pohledávka tak i druhá třetina zbytku mzdy.

Rozdílem čisté mzdy a zaokrouhlené nezabavitelné částky zjistíme hranici plně zabavitelné části čisté mzdy. Z daného rozdílu mzdová účetní vypočítá třetinové podíly. 2/3 mzdy (v případě přednostní pohledávky) se zaměstnanci srazí a odvede insolvenčnímu správci (exekučnímu úřadu) a 1/3 částky se přičte ve prospěch zaměstnance k nezabavitelné částce. V případě nepřednostní pohledávky je dle OSŘ § 279 možno srazit 1/3 a zbývající část případně dlužníkovi.

Rovnice 3.1 Výpočet přednostní srážky

$$\text{Přednostní srážka} = \frac{[\text{čistá mzda} - \text{zaokr. (nezabavitelné minimum} + \text{vyživovací povinnost)}]}{3} \cdot 2$$

Zdroj: Vlastní zpracování

Rovnice 3.2. Výpočet nepřednostní srážky

$$\text{Nepřednostní srážka} = \frac{[\text{čistá mzda} - \text{zaokr. (nezabavitelné minimum} + \text{vyživovací povinnost)}]}{3}$$

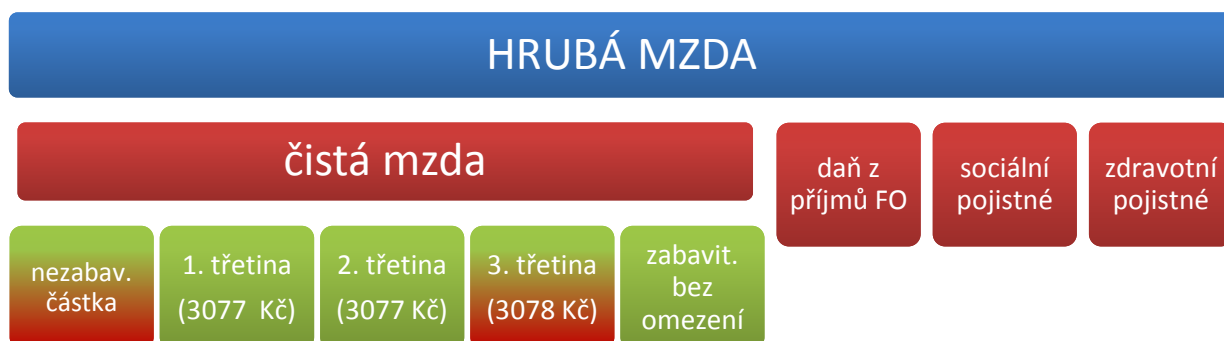
Zdroj: Vlastní zpracování

Podle § 1 odst. 2 zákona č. 595/2006 Sb., se do vyživovacích povinností započítává manžel/ka ve výši ¼ nezabavitelné částky a to i v případě pokud má samostatný příjem. V případě srážek obou manželů se na dítě ¼ započítává každému manželovi zvlášť. Výživné lze u dětí přiznat v případě, že se není schopno samo uživit. Zákon se neřídí dobou plnoletosti, avšak u studujících dětí není omezení ani po 26. věku. Vypočtené třetiny v maximální hodnotě 9 232 Kč se rozdělují následovně:

1. **třetina** – k vydobytí pohledávek věřitelů,
2. **třetina** – k vydobytí přednostních pohledávek, a pokud takových není, vyplácí se zaměstnanci,
3. **třetina** - vyplácí se vždy zaměstnanci (Šubrt, 2016).

Z první třetiny jsou pohledávky uspokojovány podle svého pořadí, ať už se jedná o přednostní či ostatní. V praxi to znamená, pokud na pohledávky z důvodu horšího pořadí nezbydou finanční prostředky, musejí si počkat, až budou uspokojeni výše postavení věřitelé, případně se zvýší příjem dlužníka. Pokud je pro pořadí pohledávek rozhodující stejný den, pohledávky se uspokojují naráz ve stejném pořadí poměrem výše pohledávky. (Šubrt, 2016) Pro lepší orientaci je k nahlédnutí obrázek 3.3.

Obr. 3.3 Rozdělení mzdy při srážkách ze mzdy 2017

Zdroj: vlastní zpracování

Pokud bychom uvažovali o svobodném a bezdětném zaměstnanci, jehož čistá mzda je 16 500 Kč, výpočet předností srážky by byl proveden následovně (viz Tab. 3.8): 16 500 Kč snížíme o 6 155 Kč nezabavitelné částky tj. 10 345 Kč. Maximální výši pro třetinové dělení však můžeme vypočítat z částky 9 232 Kč (tj. 3 077 Kč na třetiny). 2/3 by byly zaměstnanci sraženy ve výši 6 154 Kč a dále se musí srazit rozdílová část mezi zůstatkovou čistou mzdou a třetinovým podílem tj. 10 345 – 9 232 Kč. Zabavitelná částka bez omezení činí 1 113 Kč. Celkově je tedy zaměstnanci stržena přednostní srážka ve výši **7 267 Kč**. Pokud by měl zaměstnanec manželku a 2 dětmi, nezabavitelná částka by byla ve výši 10 771 Kč a přednostní pohledávka by byla sražena ve výši **3 818 Kč**. V Tab. 3.8 můžeme vidět, jaký abnormální rozdíl nastane mezi těmito částkami.

Tab. 3.8 Výpočet přednostní srážky ze mzdy

Postup výpočtu přednostní srážky	bez vyživovací povinnosti	3 vyživovací povinnosti
Hrubá mzda	20 950 Kč	20 950 Kč
SHM	28 073 Kč	28 073 Kč
SHM zaokrouhleno	28 100 Kč	28 100 Kč
Daň 15 %	4 215 Kč	4 215 Kč
<i>sleva na dani</i>	<i>2 070 Kč</i>	<i>2 070 Kč</i>
SP	1 362 Kč	1 362 Kč
ZP	943 Kč	943 Kč
Čistá mzda	16 500 Kč	16 500 Kč
Nezabavitelná částka (zaokr.)	6 155 Kč	10 771 Kč
Základní částka	10 345 Kč	5 729 Kč
- <i>Zabavitelná bez omezení</i>	<i>1 113 Kč</i>	-
- <i>ŽMJ +NNB</i>	9 232 Kč	9 232 Kč
Přednostní srážka 2/3 (zaokr.)	6 154 Kč	3 818 Kč
<i>1/3 dlužníkovi</i>	<i>3 078 Kč</i>	<i>1 911 Kč</i>
Přednostní srážka celkem	7 267 Kč	3 818 Kč
Částka k výplatě	9 233 Kč	12 682 Kč

Zdroj: vlastní zpracování

4 Vyhodnocení navrhovaných způsobů řešení dluhu

Vzhledem k výše uvedeným skutečnostem, bude praktická část diplomové práce zaměřena na modelaci dvou případů zadlužení v závislosti na velikosti dluhu a příjmu. Kapitola bude tvořena dvěma podkapitolami, a to případovou studií fyzických osob v předlužení a dále vyhodnocením diplomové práce. Kazuistika řeší problematiku skutečných dlužníků, kteří si nepřejí v diplomové práci uvést své skutečné jméno. O prvním dlužníku budeme uvažovat jako o p. Novákové, která žije ve společné domácnosti s manželem a které bylo v posledních 3 letech nařízeno 6 exekucí. Druhý dlužník p. Svoboda žije ve společné domácnosti s manželkou a dvěma dětmi a jeho výše dluhu přesahuje desetinásobek existenčního minima. Případové studie budou zaměřeny na řešení situace v současném právním systému a také v navrhované oddlužovací novele, která je v současnosti vládou pozastavena z důvodu připomínkového řízení. Hlavní změnou by bylo rozšíření možnosti splacení dluhů u více zadlužených jedinců. Insolvenční doba může trvat až 7 let v případě nemožnosti splacení nad hranici 30 % celkového dluhu. Taktéž vyvstala možnost splacení dluhu již ve 3 letech za podmínky uhrazení věřitelům alespoň 50 %. Poslední a zásadní změnou by bylo stanovení pevné hranice možnosti oddlužení na částku nepřevyšující desetinásobek existenčního minima tj. do 2,2 mil. Kč. Daná novela výrazně změní postavení dlužníků. Bohužel se v mnoha názorech vyskytuje určitá obava nespravedlivého přístupu k věřitelům, neboť při možnosti nesplatit ani 30 % dluhu je dopad na věřitele neúnosný. „*Plánované uvolnění podmínek oddlužení považujeme za velmi nebezpečné a k věřitelům mimořádně nespravedlivé. Již současná hranice 30 procent je pro ně velmi nevýhodná. Její odstranění pak pro dlužníky může být signálem, že nově své dluhy nemusejí splácet již vůbec. To je zároveň může motivovat k tomu, aby vědomě vytvářeli a nespláceli další dluhy,*“ tvrdí Pavel Staněk, prezident ČAV.³⁶ Mnoho dlužníků chtěli předluženost vyřešit insolvenčním řízením, avšak z důvodu nemožnosti splnění zákonných požadavků byl jejich návrh insolvenčním soudem zamítnut. Pokud by oddlužovací novela byla schválena ve výše uvedeném znění, měla by obšírnější oblast zadlužených lidí šanci se od dluhu konečně oprostit. Najít však optimální a spravedlivé uzákonění pro věřitele a dlužníky je náročné a vyžaduje dlouhodobou snahu státních orgánů eliminovat slabá místa.

---

³⁶ ČESKÁ JUSTICE. *Asociace varuje: Oddlužovací novela připraví věřitele o poslední jistoty*. [online]. [12. 2. 2017]. Dostupné z: <http://www.ceska-justice.cz/2017/02/asociace-varuje-oddruzovaci-novela-pripravi-veritele-o-posledni-jistoty/>

4.1 Případová studie předlužených fyzických osob

4.1.1 Řešení dluhů p. Novákové

P. Nováková ve věku 55 let pracuje jako sociální pracovníce a bydlí v Českém Těšíně ve společné domácnosti s manželem p. Novákem, který je dobrovolně nezaměstnaný (bez příjmů). S manželem žije sama v nájemním bytě. Movitý majetek jako je automobil, mobilní telefon apod. jsou vzhledem ke stáří pořízení v zanedbatelné výši - celkově 10 tis. Kč. P. Nováková využívá automobil zejména k dopravě do práce (noční směny). Manželé žádným jiným majetkem nedisponují. Veškeré vybavení domu vlastní nájemce bytu – dcera dlužníka. Prodej majetku a tím uspokojení věřitelů je v daném případě naprosto nemožné. Rodina nedisponuje žádnými významnými úsporami. Nevyužívají spořicí účet, stavební spoření, fondy a jiné investiční instrumenty.

V letech 2014 až 2016 bylo postupně nařízeno 6 exekučních příkazů formou srážek ze mzdy. Mezi oprávněné věřitele patřil pan P. Šebesta, O2, K. Musil, Generali pojišťovna, Pojišťovna České spořitelny a Vodafone. První exekuce došla kvůli opomenutí zaplacení faktury za opravu automobilu. Druhá exekuce (Příloha 5) byla nařízena po nezaplacení telefonu ve výši 7 225 Kč. Exekuce č. 3 byla přikázána z důvodu nesplacení faktury za stavební práce v bytě. Čtvrtá a pátá exekuce byla zapříčiněna neschopností zaplatit povinné ručení u automobilu Škoda Felicie ve výši 1 520 Kč a dále životní pojištění rodiny ve výši 1 555 Kč. Poslední, šestá exekuce, byla nařízena z důvodu nesplacení telefonního paušálu v hodnotě 9 606,20 Kč. Z výše uvedených exekucí je zřejmé, že se nejedná o likvidační částku. Přesto p. Nováková z důvodů velikosti svých příjmů nemohla dluhy zaplatit.

Tab. 4.1 Přehled věřitelů p. Novákové

Pořadové číslo	Exekutorský úřad	Exekutor	Č. j.	Oprávněný (nezajištěný)
1	EÚ Frýdek-Místek	Mgr. Jaroslav Kocinec	142 EX 02230/12	P. Šebesta
2	EÚ Karviná	Mgr. Juraj Polák	068 EX 00853/04	O2
3	EÚ Praha 8	Mgr. Jana Kalistová	182 EX 14451/14	K. Musil
4	EÚ Klatovy	Mgr. Dalimil Mika	120 EX 37790/12	Generali pojišťovna
5	EÚ Ostrava	Mgr. Otto Mikeš	125 EX 10316/15	Pojišťovna ČS
6	EÚ Praha 10	Mgr. Richard Bednář	003 EX 19407/15	Vodafone

Zdroj: Vlastní zpracování

Vzhledem ke skutečnosti, že p. Nováková disponuje základním příjmem ve výši 13 415 korun českých, jsou měsíční nepřednostní srážky v minimální hodnotě. Původní dlužná částka (jistina) byla ve výši **39 036,20 Kč**, přesto p. Nováková musí exekucním úřadům zaplatit bezmála **132 269,42 Kč** (předpokládaný stav k 31. 12. 2016). Tento abnormální nárůst dlužné částky je zapříčiněn zejména vysokými náklady na exekuci. P. Nováková byla od roku 2013 do 11/2014 vedena na úřadu práce, od následujícího měsíce začala pracovat jako sociální pracovníce (nepravidelné směny) se základní mzdou 8 500 Kč, která byla každým rokem zvyšována na:

- 9 200 Kč (rok 2015),
- 10 900 Kč (rok 2016),
- 13 415 Kč (rok 2017).

Ačkoli dochází k neustálému zvyšování základní mzdy, zaměstnavatel navýšení kompenzuje snižováním osobního hodnocení. Její průměrná čistá mzda dosahuje 11 723 Kč a výše měsíčních nepřednostních srážek činí 1 345 Kč. Za období 12/2014-12/2016 zaplatila exekuci ve výši 33 625 Kč (viz. Příloha 6).

Exekuce č. 1 byla k měsíci dubnu 2016 uhrazena v plné výši 22 450,25 Kč. V současnosti je hrazena exekuce č. 2 ve výši 14 960 Kč. K 31. 12. 2016 byla **exekuce č. 2 zaplacená ve výši 11 174,75 Kč**. Zbývající exekuce jsou v pořadí a stále narůstají úroky z prodlení. Při očekávaném měsíčním příjmu 11 723 Kč a nepřednostních srážkách v průměrné výši 1 345 Kč by p. Nováková uhradila předpokládanou hodnotu exekucí za 82 měsíců. Odhad je však v závislosti na neustálém zvyšování nákladů exekuce pouze hypotetický. Pokud by p. Novákové klesl příjem, nebo by ze zdravotních důvodů nebyla schopna srážet, hodnota a doba splácení by výrazně stoupla.

Případ p. Novákové je specifický v tom, že nikdy **nepořizovala půjčku ani jiný úvěr**. Její dluhová situace nastala ve chvíli, kdy svými nízkými příjmy z úřadu práce nebyla nadále schopna zaplatit, byť i menší částky ve formě paušálu či pojistného. Problém byl zejména v nedobrovolné nezaměstnanosti, neboť v okolí Českého Těšína se nezaměstnanost pohybuje okolo 12 %. Výstavbou nových pracovišť umožnilo dlužníkovi postavit se na nohy a začít splácet již narostlé dluhy. Podrobnější přehled dluhu nalezneme v Tab. 4.2.

Tab. 4.2 Přehled dlužných částek p. Novákové a předběžných nákladů na exekuci v Kč

Pořadové číslo	1	2	3	4	5	6
Oprávněný	P. Šebesta	O2	K. Musil	Generali poj.	Pojišťovna ČS	Vodafone
Pohledávka - jistina	4 114,00	7 225,00	15 016,00	1 520,00	1 555,00	9 606,20
Příslušenství pohledávky	11 % p. a. od 1. 11. 99	-	8,05 % p. a. od 1. 4. 14	7,75 % p. a. od 13. 2. 11	7,75 % p. a. od 29. 4. 11	-
Úroky do 31. 12. 2016	7 471,25 ³⁷	-	3 331,62	693,57	684,77	-
Náklady oprávněného a soudního řízení	3 000,00	-	8 889,20	10 761,00	6 504,00	3 531,00
Předběžné náklady exekuce	7 865,00	7 735,00	8 687,80	7 865,00	7 865,00	8 349,00
Celková předběžná vymáhaná částka ke dni 31. 12. 2016	22 450,25	14 960,00	35 924,62	20 839,57	16 608,77	21 486,20

Zdroj: Vlastní zpracování z exekučních příkazů. Výpočty úroků prováděné přes advokátní kalkulačku [online] Dostupné z: www.advokatni-kalkulacka.cz

Vzhledem k neúměrnému navýšení dlužné částky ve formě nákladů soudního řízení, nákladů oprávněného, předpokládaných nákladů exekuce, odměny exekutora a smluvních úroků z prodlení, je p. Novákové **navržena forma řešení dluhu oddlužením podle § 398 odst. 3 IZ.**

Jak již bylo výše řečeno, kvůli prakticky nulové hodnotě majetku dlužníka je prodej a následné uspokojení věřitelů neadekvátní. V případě souhlasu věřitelů by p. Nováková měla zažádat o povolení o oddlužení formou splátkového kalendáře. Průměrná čistá mzda p. Novákové za období 12/2014-12/2016 se pohybuje ve výši 11 723 Kč. Nezabavitelná částka pro rok 2017 činí 6 154,67 Kč a vyživovací povinnost na manžela činí 1 538,67 Kč. Zaokrouhlená nezabavitelná částka p. Novákové dosahuje výše 7 694 Kč. Průměrně by měsíčně platila insolvenční 2 686 Kč. Částka obsahuje jednak odměnu insolvenčnímu správci ve výši 1 089 Kč, který je zároveň plátcem DPH, a jednak splátku věřitelům ve výši 1 597 Kč. Předpokládaná hodnota insolvenčních srážek za období 5 let se pohybuje ve výši 95 820 Kč a podmínka splacení alespoň 30 % věřitelům je splněna. (Tab. 4.3)

³⁷ Úrok z prodlení byl počítán do dubna 2016, ve kterém také došlo k plné úhradě exekuce.

Tab. 4.3 Výpočet přednostních srážek ze mzdy podle platné legislativy

Výpočet insolvenčních srážek ze mzdy	
Čistá mzda	11 723 Kč
ŽMJ	3 410 Kč
NNB	5 822 Kč
ŽMJ+NNB	9 232 Kč
Nezabavitelná částka jednotlivce	6 154,67 Kč
Vyživovací povinnost	1 538,67 Kč
Celková nezabavit. částka zaokr.	7 694 Kč
Základní částka	4 029 Kč
- 2/3 srážky insolvence	2 686 Kč
- 1/3 srážky připadá p. Novákové	1 343 Kč
Mzda k výplatě	9 037 Kč
Odměna IS (plátce DPH)	1 089 Kč
Měsíční splátka věřitelům	1 597 Kč
Předpokládaná úhrada za 5 let	95 820 Kč
Splnění podmínky 30 %	97,14%

Zdroj: Vlastní zpracování

Z výše uvedené tabulky vyplývá, že v případě insolvenčního řízení by p. Nováková uhradila za 5 let dluh ve výši **97,14 %**. Studie byla vypočítána z ještě nesplacených dluhů k 31. 12. 2016 tj. poměrová část společnosti O2 (do 31. 12. 2016 bylo uhrazeno 11 174,75 Kč), dále K. Musil, Generali pojišťovna, Pojišťovna ČS a Vodafone. Pokud by p. Nováková podala návrh na oddlužení a insolvenčním soudem by byl návrh odsouhlasen, k zastavení úročení dlužných částek dojde od okamžiku usnesení o povolení oddlužení. Za 60 měsíců by p. Nováková zaplatila celkem 161 160 Kč. Je na místě konstatovat, že čím dříve bude dlužník své dluhy řešit, tím menší částka bude vymáhaná. Oddlužení sníží předpokládaný počet měsíců z původních 82 na 60, a průměrná čistá mzda po srážkách bude ve výši 9 037 Kč.

Bude-li p. Nováková řádně a včas plnit své povinnosti, insolvenční řízení bude po pěti letech ukončeno. Pokud nedošlo po 5 letech k uspokojení 100 % věřitelů, případně existují nepřihlášené pohledávky, může být p. Novákovou podán návrh na osvobození od závazků v plném rozsahu. Návrh schvaluje insolvenční soud, který následně vyhlásí usnesení o osvobození.

P. Nováková má možnost splatit věřitele ve 100 % výši, pokud by její budoucí čisté příjmy dosahovaly alespoň 11 800 Kč.

Tab. 4.4 Uspokojení věřitelů v insolvenčním řízení

Věřitel	Původní pohledávka k 31. 12. 2016	Očekávané uspokojení věřitelů	
O ₂	3 785,25 Kč	3 676,87 Kč	3,837 %
K. Musil	35 924,62 Kč	34 896,02 Kč	36,418 %
Generali pojišťovna	20 839,57 Kč	20 242,89 Kč	21,126 %
Pojišťovna ČS	16 608,77 Kč	16 133,22 Kč	16,837 %
Vodafone	21 486,20 Kč	20 871,00 Kč	21,782 %
Celkem	98 644,41 Kč	95 820,00 Kč	100,000 %

Zdroj: Vlastní zpracování

V případě „oddlužovací novely“ p. Nováková splňuje požadavky pro oddlužení do 3 let, neboť výše předpokládaných úhrad je 58,28 %. Počet měsíčních splátek se sníží z původních 60 na 36 měsíců a předpokládaná splacená částka věřitelům by disponovala hodnotou 57 492 Kč. Celkově by p. Nováková zaplatila za 3 roky 96 696 Kč (včetně odměny IS). Pro p. Novákovou se oddlužovací novela výrazně vyplatí. Oproti současné právní úpravě by očekávaná splacená částka klesla o 64 464 Kč a zároveň po třech letech měla dluh uhrazený. Je však nutno podotknout, že novela je v současnosti pozastavena a v případě čekání na nabytí účinnosti by mohlo dojít k dalšímu nárůstu exekučních nákladů.

Tab. 4.5 Výpočet insolvenčních srážek v návaznosti na oddlužovací novelu

Výpočet insolvenčních srážek do 3 let	
Čistá mzda	11 723 Kč
ŽMJ	3 410 Kč
NNB	5 822 Kč
ŽMJ+NNB	9 232 Kč
Nezabavitelná částka jednotlivce	6 154,67 Kč
Vyživovací povinnost	1 538,67 Kč
Celková nezabavit. částka zaokr.	7 694 Kč
Základní částka	4 029 Kč
- 2/3 srážky insolvence	2 686 Kč
- 1/3 srážky připadá p. Novákové	1 343 Kč
Mzda k výplatě	9 037 Kč
Odměna IS (plátce DPH)	1 089 Kč
Měsíční splátka věřitelům	1 597 Kč
Předpokládaná úhrada za 3 roky	57 492 Kč
Splnění podmínky 50 %	58,28%

Zdroj: Vlastní zpracování

4.1.2 Řešení dluhů p. Svobody

Druhou kazuistikou bude p. Svoboda, který žije s manželkou (bez příjmů) a 2 dětmi ve společné domácnosti. P. Svoboda je jednatelem v nejmenované společnosti a jeho dluhy přesahují bezmála 2,3 mil. Kč. Vlastní pouze nemovitost (uhrazenou z vlastních peněžních prostředků), ve které s rodinou žije přes 3 roky. Odhadovaná hodnota včetně vybavení je v závislosti na situování a stáří domu stanovena na 5,5 mil. Kč.

P. Svoboda má nesplacený nezajištěný dluh u společností Citibank Europe, Raiffeisenbank a.s., Cofidis s.r.o., PPF B1 B. V., EOS ČR, Cetelem ČR, GE Money Bank a Essox s.r.o. Kvůli neuváženého čerpání úvěrů a půjček se rodina dostala do těžké finanční situace. Finanční situace rodiny se zhoršila zejména z důvodu optimalizace podniku a následnému snížení mzdy. Problém se mnohonásobně prohloubil, když manželce byla diagnostikována rakovina a rodina se musela zadlužit ještě více. Poslední úvěry sloužily k částečné úhradě předešlých, avšak vysoká měsíční splátka pokrývala celou čistou mzdu. V současnosti rodina není schopna dlouhodobě své závazky plnit a je více než nutné začít situaci ihned řešit. V p. Svoboda nemá z níže uvedených závazků zatím žádnou exekuci. K 31. 12. 2016 hodnota dluhu včetně příslušenství dosahovala **2 360 943,45 Kč**. P. Svoboda má 8 věřitelů, u kterých vede i několik úvěrů (celkem 18 úvěrů a půjček). Pro zjednodušení a přehlednost byla vypracována Tab. 4.6.

Tab. 4.6 Přehled věřitelů a celkových dlužných částek k 31. 12. 2016

Nezajištěný věřitel	Jistina	Příslušenství
Citibank Europe	102 826,00 Kč	46 285,00 Kč
Raiffeisenbank a.s.	150 468,00 Kč	0,00 Kč
Cofidis s.r.o.	98 468,00 Kč	28 645,00 Kč
PPF B1 B. V.	56 248,00 Kč	0,00 Kč
EOS KSI Česká republika	72 486,00 Kč	33 267,51 Kč
Cetelem ČR	603 680,00 Kč	153 950,00 Kč
GE Money bank	393 748,08 Kč	99 355,05 Kč
ESSOX s.r.o.	426 153,00 Kč	95 363,81 Kč
Celkem	1 904 077,08 Kč	456 866,37 Kč

Zdroj: Vlastní zpracování

P. Svoboda má ihned několik možností, jak svůj dluh zaplatit. V první řadě je nutno podotknout, že významnou pomocí zde hrají poradny při finanční tísní. P. Svobodovy zhodnotí jeho vlastní finanční situaci a dále navrhnou způsob řešení včetně asistence. Mállokterý dlužník však tuto pomoc přijme a nelze proto ani očekávat, že p. Svoboda poradnu kontaktuje.

Vzhledem k vysokým dluhům není p. Svobodovi doporučena konsolidace. Málokterá bankovní instituce poskytne konsolidaci v takové míře a navíc bez ručitele či zajištění nemovitosti. Pokud by došlo k opětovné neschopnosti splacení, banka by bezodkladně nemovitost zabavila. Pro rodinu s malými dětmi je dané řešení velmi náročné, neboť se ocitnou bez domova a situace se výrazně projeví v psychologickém a sociálním vyčerpání rodiny. Musíme proto v daném případě brát zřetel na morální hledisko.

Pokud by rodina prodala nemovitost realitní kanceláři v hodnotě 5,5 mil. Kč (tržní odhad), bude určitý čas trvat, než se najde kupec. Po úhradě dluhu může ze zůstatkové částky zajistit jiné bydlení. Tento proces však trvá řádově několik měsíců a proto se může stát, že p. Svobodovi bude již nařízena exekuce. Pokud by byla nemovitost zpeněžena formou dražby v exekučním řízení, dražební hodnota nemovitosti klesne pod tržní hodnotu zhruba na 3,7 mil. Kč (vyvolávací cena 2/3 hodnoty majetku se kterou budeme počítat pro prodej nemovitosti). Cena prodané nemovitosti bude jednak snížena o dluh a jednak o odměnu exekutora dle §19a vyhlášky č. 330/2001 Sb., stanovenou na 183 334 Kč. V případě insolvenčního řízení formou zpeněžení majetku určeného k rozdělení mezi **nezajištěné věřitele**, by došlo opět k uspokojení věřitelů formou dražby, avšak odměna IS by dle §1 odst. 3 vyhlášky č. 313/2007 Sb., připadla ve výši 429 142 Kč. V Tab. 4.7 lze vidět značný rozdíl mezi prodejem RK a jednotlivými řízeními. Pokud by měla rodina na nemovitost kupce, mělo by dojít k **prodeji okamžitě i s předpokladem snížení kupní ceny**. V případě následných řízení by výtěžek z nemovitosti po uspokojení věřitelů disponoval minimální výši, a to v exekučním 1,12 mil. Kč a v insolvenčním řízení 876 tis. Kč.

Tab. 4.7 Vypořádání dluhu formou prodeje nemovitosti p. Svobody (zaokr. na celé Kč)

Vypořádání dluhu	Prodejní / vyvolávací cena	Výše dluhu	Odměna za zpeněžení	Zůstatek dlužníkovi
<i>Prodej RK, provize 4 %</i>	5 500 000	2 360 944	220 000	2 919 056
<i>Exekuce - dražba</i>	3 666 667	2 360 944	183 334	1 122 389
<i>Insolvence - dražba</i>	3 666 667	2 360 944	429 142	876 581

Zdroj: Vlastní zpracování

Další možností je exekuční příkaz na mzdu. Kvůli vysokým nákladům na exekuci a stálému narůstání úroků z prodlení do doby splacení, je daná varianta velice nevýhodná. Dlužník si postupně vypůjčil 18 úvěrů u 8 institucí, může tedy dojít ke spojení exekucí dle § 37 odst. 3 EŘ. Tímto spojením by došlo k úspoře exekučních nákladů, neboť je soudní exekutor povinen spojit ty exekuce, které mají stejného oprávněného a povinného. Exekuce by se v případě p. Svobody řešily postupným splácením nepřednostní pohledávky. Pokud bychom

předpokládali exekuční příkazy chronologicky podle Tab. 4.6, byla by první exekuce nařízena oprávněným Citibank Europe s jistinou 102 826 Kč. Úroky z prodlení by narůstaly do doby celkové úhrady dluhu a současně rostly náklady na exekuci. Dle Tab. 4.8 můžeme vidět předpokládanou odměnu exekutora za exekuci. Celková předpokládaná hodnota bez DPH by byla ve výši 354 141,52 Kč (s DPH 428 511,24 Kč). V tabulce nejsou uvedeny náklady soudního řízení, náklady exekučního řízení či náklady oprávněného z důvodu nemožnosti zjištění pravděpodobné hodnoty. Výše dlužné částky je navýšena odměnou exekutora na **2 789 454,69 Kč**. V případě nepřednostní srážky bude p. Svoboda měsíčně platit **27 551 Kč**. Dluh bude narůstat současně s dobou splacení a můžeme předpokládat, že skutečný dluh bude splacen zhruba za 11 let a pohybovat se okolo 4 mil. Kč.

Tab. 4.8 Přehled předpokládaných odměn exekutora

<i>Pořadové číslo</i>	<i>Věřitel</i>	<i>Vymáhaná pohl. vč. přísl. k 31. 12. 2016</i>	<i>Předpokládaná odměna exekutora (s DPH)</i>
1	<i>Citibank Europe</i>	149 111,00 Kč	27 063,65 Kč
2	<i>Raiffeisenbank a.s.</i>	150 468,00 Kč	27 309,94 Kč
3	<i>Cofidis s.r.o.</i>	127 113,00 Kč	23 071,01 Kč
4	<i>PPF B1 B.V.</i>	56 248,00 Kč	10 209,01 Kč
5	<i>EOS KSI ČR</i>	105 753,51 Kč	19 194,26 Kč
6	<i>Cetelem ČR</i>	757 630,00 Kč	137 509,85 Kč
7	<i>GE Money bank</i>	493 103,13 Kč	89 498,22 Kč
8	<i>ESSOX s.r.o.</i>	521 516,81 Kč	94 655,30 Kč
	Celkem	2 360 943,45 Kč	428 511,24 Kč

Zdroj: Vlastní zpracování

Doporučením je řešení dluhu formou oddlužení dle § 398 odst. 3 IZ. Očekávaná průměrná mzda p. Svobody je ve výši 44 477 Kč. Nezabavitelné minimum v roce 2017 je 6 154,67 Kč a vyživovací povinnost na manželku a dvě děti je ve výši 4 616,01 Kč. Insolvenční srážky budou vypočítány následovně: rozdíl čisté mzdy a základní nezabavitelné částky je 33 706 Kč. Insolvenční srážka ve výši 2/3 je 6 154 Kč. Hodnota nad 9 232 Kč je plně zabavitelná tj. 24 474 Kč. Celková přednostní srážka by disponovala hodnotou **30 628 Kč** a celkově zaplatí na splátkách 1 837 680 Kč. Věřitelé budou uspokojeni ve výši **75,07 %**, tj. 1 772 340 Kč. Rodině by měsíčně zůstalo průměrně 13 849 Kč (viz Tab. 4.9 a 4.10). P. Svoboda může dle § 398 odst. 4 IZ požádat o snížení měsíčních splátek, za předpokladu splnění alespoň 50 % uspokojení.

Tab. 4.9 Uspokojení věřitelů v insolvenčním řízení

Věřitel	Původní pohledávka k 31. 12. 2016	Očekávané uspokojení věřitelů	
<i>Citibank Europe</i>	149 111,00 Kč	111 936,29 Kč	6,316 %
<i>Raiffeisenbank a.s.</i>	150 468,00 Kč	112 954,97 Kč	6,373 %
<i>Cofidis s.r.o.</i>	127 113,00 Kč	95 422,59 Kč	5,384 %
<i>PPF B1 B. V.</i>	56 248,00 Kč	42 224,87 Kč	2,382 %
<i>EOS KSI ČR</i>	105 753,51 Kč	79 388,21 Kč	4,480 %
<i>Cetelem ČR</i>	757 630,00 Kč	568 747,01 Kč	32,090 %
<i>GE Money bank</i>	493 103,13 Kč	370 168,08 Kč	20,886 %
<i>ESSO X s.r.o.</i>	521 516,81 Kč	391 497,98 Kč	22,089 %
<i>Celkem</i>	2 360 943,45 Kč	1 772 340,00 Kč	100,000 %

Zdroj: Vlastní zpracování

Pokud bychom srovnali výsledek exekučního a insolvenčního řízení, musíme konstatovat, že insolvenční řízení je pro dlužníka velmi výhodné. Dluh by uhradil do 5 let v 75,07 % výši. Naproti tomu v exekučním řízení nedochází k zastavení úroků z prodlení, a proto nelze s přesnou jistotou zjistit, kdy budou exekuce konečně zaplacený. Můžeme však v závislosti na vysokých úrocích a nákladech exekučního řízení odhadnout dobu zhruba na 11 let. Pokud bychom porovnali rozdíl mezi přednostní a nepřednostní srážkou, dlužník by v případě insolvence platil o 3 077 Kč více, přesto by dluh zaplatil do 5 let oproti původních domnělých 11 let. Taktéž porovnání odměny exekutora a insolvenčního správce je více než znepokojující. Insolvenční odměna by za období 5 let připadala na 65 340 Kč vč. DPH. Skutečná odměna IS je tedy 54 000 Kč. Zatímco odměna soudního exekutora bez DPH je 354 141 Kč.

Podle § 395 odst. 3 „oddlužovací novely“ insolvenční soud může zamítnout návrh na povolení oddlužení v případě, pokud výše pohledávek nezajištěných věřitelů přesahuje tisícinásobek existenčního minima podle zvláštního právního předpisu (2,2 mil Kč). Daná skutečnost neplatí v případě, pokud lze důvodně předpokládat, že hodnota plnění dosáhne alespoň 30 % celkového dluhu. Vzhledem k předpokládanému uspokojení věřitelů ve výši 75,07 % za pět let, lze dané zamítnutí návrhu považovat za irelevantní. Aby nebylo možné podmínku splnit, musela by průměrná výše čisté měsíční mzdy klesnout pod 35 tis. Kč.

V případě možnosti splacení dluhu do tří let p. Svoboda není schopen se stávajícím příjmem splnit podmínku uspokojení. Zvýšením průměrného čistého příjmu na 48 000 Kč by bylo uspokojeno 50,41 %. Současně by dle § 398 odst. 1 byla nově stanovena možnost

oddlužení formou zpeněžení majetkové podstaty nebo splátkového kalendáře se zpeněžením majetkové podstaty. Kvůli novele již p. Svoboda nebude mít možnost splácet dluh pouze měsíčními splátkami, ale nově i **vydáním nemovitosti**. Novela by byla pro p. Svobodu finančně výhodná pouze v případě neexistence majetkového práva k nemovitosti a zároveň zvýšení měsíční mzdy a tím uspokojení věřitelů do 3 let. Je však na místě zhodnotit, zda dlužník, který dluh splatí již za 3 roky, si bude možnosti oddlužení vážit, postaví se na vlastní nohy a již se nezadluží.

P. Svoboda by situaci měl řešit okamžitě návrhem na oddlužení formou splátkového kalendáře dle platného práva. Pokud by věřitelé odsouhlasili oddlužení formou zpeněžení majetkové podstaty, nemovitost by byla vydražena, věřitelé uspokojeni v plné výši a zůstatek po odečtení odměny a nákladů IS by připadal p. Svobodovi. Daný proces by trval výrazně kratší dobu, než by tomu bylo u možnosti splátkového kalendáře, avšak celková hodnota zaplaceného dluhu ve formě zpeněžení majetku by vrostla oproti splátkového kalendáře zhruba o 953 tis. Kč.

Tab. 4.10 Výpočet insolvenčních srážek p. Svobody

Výpočet insolvenčních srážek	5 let, 30 %	3 roky, 50 %
Čistá mzda	44 477 Kč	44 477 Kč
ŽMJ	3 410 Kč	3 410 Kč
NNB	5 822 Kč	5 822 Kč
ŽMJ+NNB	9 232 Kč	9 232 Kč
Nezabavitelná částka jednotlivce	6 154,67 Kč	6 154,67 Kč
Vyživovací povinnost	4 616,01 Kč	4 616,01 Kč
Celková nezabav. částka zaokr.	10 771 Kč	10 771 Kč
Základní částka	33 706 Kč	33 706 Kč
- 2/3 srážky insolvence	6 154 Kč	6 154 Kč
- 1/3 srážky připadá p. Svobodovi	3 078 Kč	3 078 Kč
- zabavitelná bez omezení	24 474 Kč	24 474 Kč
Celková srážka	30 628 Kč	30 628 Kč
Mzda k výplatě	13 849 Kč	13 849 Kč
Odměna IS (plátce DPH)	1 089 Kč	1 089 Kč
Měsíční splátka věřitelům	29 539 Kč	29 539 Kč
Předpokládaná úhrada v letech	1 772 339 Kč	1 063 404 Kč
Splnění podmínky	75,07%	45,04%

Zdroj: Vlastní zpracování

4.2 Vyhodnocení

Na základě výše uvedených kazuistik je více než zřejmé, že insolvenční řízení formou plnění splátkového kalendáře je pro jednotlivé dlužníky velmi výhodné. Pokud by věřitelé odsouhlasili oddlužení formou splátkového kalendáře, dlužníci zaplatí výrazně méně, než v exekučním řízení. Zásadní výhodou je zde stanovení maximální oddlužovací doby na 5 let. Exekuční řízení je však neomezené, a kvůli neustálému nárůstu příslušenství pohledávky a exekučních nákladů je zde přesný předpoklad splacení dluhu naprosto nemožný. Situace se rapidně zhoršuje, pokud dlužník disponuje více věřiteli, neboť zbývající exekuce jsou v pořadí a rostoucí náklady a úroky jsou zastavené až v době splacení exekuce. U insolvenčního řízení jsou tyto náklady zastaveny ihned v době schválení oddlužení.

Druhou výhodou je výnosnost dluhu. U p. Novákové by po 5 letech došlo k relativnímu uspokojení všech věřitelů, avšak u p. Svobody, dojde k výraznému snížení dlužné částky, z původních 2,36 mil. Kč na 1,77 mil. Kč. Tato předpokládaná částka nemá ani hodnotu původní jistiny, proto je pro p. Svobodu a jiné obdobné dlužníky řešení velmi výhodné.

Třetí výhodou je výrazný rozdíl mezi odměnou insolvenčního správce a soudního exekutora. V případě splátkového kalendáře je insolvenčnímu správci hrazena odměna ve výši 750 Kč společně s hotovými výdaji 150 Kč. Pokud je správce současně plátcem DPH, je částka navýšena o 21 % tj. 1 089 Kč. Daná částka je neměnná a je vyplácena z měsíční srážky dlužníka. Po pěti letech tj. 60 měsících bude insolvenčnímu správci uhrazena částka 65 340 Kč vč. DPH. Naproti tomu odměnu exekutora je velmi obtížné spočítat. Základní odměna uvedená v Tab. 2.1 je zvyšována smluvní odměnou a dále odměnami na exekuci vyklizením, rozdělením do společné věci, provedením prací a výkonů, za činnost soudního vykonavatele, a jiné. V případě p. Novákové je zřejmé, že odměna exekutora tvoří významnou položku dlužné částky. Taktéž u p. Svobody by odměna exekutora tvořila zásadní část.

Poslední a stěžejní výhodou insolvenčního řízení oproti exekučnímu je bezesporu informovanost. Dlužník v oddlužení si je vědom skutečného dluhu a také doby řádného ukončení. Naproti tomu exekuční příkazy jsou mnohdy přetahovány mezi jednotlivými exekutory, kteří současně dluh zvyšují vlastními náklady na exekuci. Mnohdy opožděně posílají exekuční příkazy zaměstnavatelům, u kterých dlužníci již nejsou v pracovním poměru. Častokrát se dlužníci nemohou nedozvědět, jaká je stávající zůstatková hodnota dlužné částky. V případě několika exekucí je pravděpodobnost chaosu velmi vysoká. Exekuční příkazy každý exekutorský úřad vytváří jinak a často v nich nejsou obsažené právě podstatné informace o

exekčních nákladech, které odkazují na zvláštní předpis. Pro laika jsou tyto nevyrovnanosti naprosto podstatné, neboť nemožnost orientovat se ve vlastních dlužích je často řešeno právě odmítnutím tyto dluhy splácet.

V obou případech kazuistiky byl doporučen návrh na oddlužení formou splátkového kalendáře (i když zásadní slovo mají věřitelé). P. Nováková nedisponuje žádnými významným majetkem v porovnání s výší dluhu. Automobil a jiný drobný majetek vzhledem ke stáří pořízení má minimální tržní hodnotu 10 tis. Kč. Byt, ve kterém p. Nováková žije, není v jejím vlastnictví, proto by ani prodej nemovitosti v jejím případě nemohl být uskutečněn. P. Nováková si nikdy nepořídila úvěr ani půjčku. Všechny nedoplatky vznikly nemožností zaplacení z důvodu nízkého příjmu a žádných úspor. Vzhledem ke skutečnosti, že celková dlužná částka se za poslední 2 roky více než ztrojnásobila kvůli vysokým nákladům na exekuci, nákladům na soudní řízení a dále úrokům z prodlení, je p. Novákové navržen výše uvedený způsob řešení, který by jednak zamezil neustálému navyšování nákladů a jednak by doba vypořádání s věřiteli výrazně klesla. Za pět let by p. Nováková mohla uhradit v rámci přednostních srážek 97,14 % dluhu a celková sražená hodnota vč. odměny IS by připadala ve výši 161 tis. Kč.

Druhým případem byl p. Svoboda, který žil s nemocnou manželkou a dvěma dětmi v rodinném domě. Tržní hodnota nemovitosti byla odhadnuta na 5,5 mil. Kč. P. Svoboda kvůli vysokým příjmům měl u úvěrových institucí stále otevřené dveře. Úvěry postupně využíval na drahé dovolené, operativní leasing luxusního automobilu, koníčky – americké golfové hole, kytary aj. Poté co ve firmě snížili kvůli odvodům mzdy (na 44 477 Kč), nedosahoval příjem do takové výše, aby mohl řádně a včas platit své závazky. Situace se prohloubila v době onemocnění manželky, majetek prodal známým pod cenou a další úvěry začaly hradit předešlé. V současné době má p. Svoboda ještě šanci řešit své dluhy, a to nejvýhodnější formou návrhu na oddlužení. Na základě vlastnického práva může být nemovitost použita na oddlužení formou zpeněžení majetkové podstaty. Pokud věřitelé budou souhlasit, může být provedeno oddlužení formou splátkového kalendáře. V daném případě by dlužník v budoucích 5 letech zaplatil 75,07 % dlužné částky, tj. 1,77 mil. Kč, při pravidelné měsíční srážce 30 628 Kč (vč. měsíční odměny IS).

Praktická část diplomové práce dále řešila dluh v návaznosti na navrhovanou „oddlužovací novelu“. Musíme konstatovat, že novela výrazně napomůže dlužníkům zbavit se předluženosti. Současná právní úprava oddlužení stanovuje zásadní podmínky schválení oddlužení vypořádáním alespoň 30 % dluhu v 5 letech. Oba dva dlužníci současné podmínky

splnili. Naopak novela umožňuje dlužníkům svůj dluh uhradit již za 3 roky za předpokladu vypořádání alespoň 50 %. Tento předpoklad splňuje pouze p. Nováková, která by uhradila 58,28 %. Můžeme shledat novelu z pohledu dlužníka za velice atraktivní a výhodnou, neboť oproti současné právní úpravě by dlužník zaplatil o 64 464 Kč méně. P. Svoboda kvůli vysokým dluhům podmínky nesplnil. Se současným příjmem je schopen splatit 45,04 %. Podle novely může dojít k zamítnutí povolení o oddlužení v případě, že dlužník disponuje více než s tisíci násobkem existenčního minima tj. 2,2 mil. Kč. Zároveň však zákon tuto možnost vylučuje v případě, pokud by dlužník zaplatil alespoň 30 % dluhu. Pokud by tedy čisté příjmy p. Svobody neklesly pod hranici 35 tis. Kč, podmínka by byla splněna. Zásadní změnou „oddlužovací novely“ je tzv. oddlužení formou splátkového kalendáře se zpeněžením majetkové podstaty dle § 398 odst. 1. Od doby účinnosti novely by byl dlužník povinen IS vydat majetek náležející do majetkové podstaty postupem obdobným jako při konkursu. P. Nováková nedisponuje žádným významným majetkem, kromě majetku pro denní potřebu. Naopak pro p. Svobodu by novela znamenala nutnost vydat IS nemovitost a rodinu přestěhovat. Vzhledem k vysoké hodnotě nemovitosti by byli věřitelé uspokojeni okamžitě v plné výši a p. Svoboda by po dražbě měl dluh vyrovnán.

Výše uvedená oddlužovací novela značně roztrídí společnost do dvou skupin na zastánce dlužníků a věřitelů. Ministerstvo spravedlnosti se novelou snaží zasáhnout většinu dlužníků tak, aby se co nejdříve dostali z dluhové pasti. Tím však vzniká problém na straně věřitelů, kteří v případě insolvenčního řízení nemusí mít jistotu úhrady pohledávky. Pokud bychom se na situaci podívali nestranně, musíme konstatovat, že **ohrožení věřitelů může přinést výraznou změnu v poskytování úvěrů a půjček a tím možnost snížení počtu neuvážlivých dlužníků.** Je pouze otázkou, zda novela nepovede k úmyslnému zadlužování jedinců z důvodu atraktivnosti splácení úvěrů až do výše 2,2 mil. Kč a možnosti úhrady i pod 30 % v rámci 7 let. Neuvážlivost potenciálních dlužníků řeší nový spotřebitelský zákon, dle kterého musí věřitel náležitě pečlivě zjišťovat schopnost spotřebitele splácet, zejména průkaznými doklady. V průběhu splácení by navíc měl věřitel aktivně zjišťovat a prověřovat, zda je dlužník stále na takové finanční pozici, aby byl dluh schopen splácet. Do nedávna k poskytnutí úvěru stačil pouze doklad totožnosti a čestné prohlášení o výši příjmů. Po spotřebitelské novele jsou průkaznými doklady zejména listiny vydané třetí osobou, např. zaměstnavatelem. Pokud budou úvěrové instituce postupovat dle de lege lata, je zřejmé, že počet úspěšných žadatelů o úvěr drtivě poklesne. Je pouze hypotézou, zda snížení počtu dlužníků zároveň nezvýší nezaměstnanost, kriminalitu a chudobu.

Tab. 4.11 - Rozdíly exekučního a insolvenčního řízení

		Exekuce	Insolvence oddlužení	
			Stávající právní úprava	Oddlužovací novela
Délka trvání řízení		neomezeno	až 5 let	až 7 let
Úhrada dluhu		min. 100 %	min. 30 %	náklady správce + sepis návrhu
Hodnota dluhu		rostoucí	konstantní	
Náklady řízení	Odměna	min. 3 000 Kč	750 Kč/splátka	
	Jiná odměna	dle §7-11,18-22,26 vyhlášky 330/2001 Sb., o odměně a náhradách soudního exekutora	Vypořádání dluhu zpeněžení majetkové podstaty dle §1 odst. 2,3 IZ (viz s. 27)	
	Náklady řízení	min. 3 500 Kč	150 Kč/měsíční splátka	
	Jiné náklady	dle §13-15, vyhlášky 330/2001 Sb., o odměně a náhradách soudního exekutora	-	
	DPH	Je-li exekutor plátce DPH 21 %	Je-li IS plátce DPH 21 %	
	Celková hodnota	nelze určit	1 089 Kč/měsíční splátka	
Forma		Jedním či všemi zákonem stanovenými způsoby dle EŘ (viz s. 17)	Jedním ze zákonem stanovených způsobů dle IZ <i>-Zpeněžení majetkové podstaty</i> <i>-Splátkový kalendář</i>	Jedním ze zákonem stanovených způsobů dle IZ <i>-Zpeněžení majetkové podstaty</i> <i>-Splátkový kalendář se zpeněžením majetkové podstaty</i>
Plnění povinností dlužníka		-	Předkládá IS jednou za 3 měsíce	Předkládá IS jednou ročně
Zamítnutí řízení		-	-Nepoctivý záměr, nedbalé chování - Uspokojení nezajištěných věřitelů pod 30 %	mj. - Dluh přesahuje 2,2 mil. Kč - v posledních 7 letech bylo přiznáno osvobození od dluhů - V posledních 3 letech návrh na oddlužení zamítnut kvůli nepoctivému záměru - V posledních 3 měsících vzal dlužník návrh zpět
Zpeněžení majetku		Dle rozhodnutí exekutora	Dle rozhodnutí věřitelů	Dlužník není povinen vydat majetek ke zpeněžení, pokud by se tímto úkonem nedosáhlo uspokojení věřitelů
Osvobození od dluhů		-	Pokud dlužník splácel řádně a včas insolvenční soud vydá usnesení o osvobození	Pokud dlužník splácel řádně a včas insolvenční soud vydá usnesení o osvobození. Osvobození se nevztahuje na pohledávky po rozhodnutí úpadku
Ostatní		-	-	IZ může dlužníkovi nařídit až 100 hodin odborného sociálního poradenství

Zdroj: Vlastní zpracování

5 Závěr

Přestože je o dluhu diskutováno v posledních letech jako o problému současnosti, historické zápisy hovoří o opaku. Dluh existoval již před 3 500 př. n. l. a byl řešen mnohdy brutálnějším metodami, než současným smluveným úrokem. Základním rozdílem mezi historickými dluhy a dluhy současnosti je shledáván v rozdílu konzumní společnosti. Kdysi dlužila nejnížší třída nejvyšší třídě či šlechtě. Dnes je zadlužena bezesporu každá příjmová skupina, neboť pocit vyčnívání a image je v současné společnosti mnohem významnější, než tomu bylo i před dvaceti lety. S příchodem 21. století se také rozmohl trend internetu, dostupnosti informací, reklam a úvěrových nebankovních institucí. Zadluženost českých domácností rostla obzvlášť z důvodu dostupnosti úvěrů, zejména po konsolidaci bankovního sektoru. Snižování úrokových sazeb a cen nemovitostí také zapříčiňovaly rostoucí zájem o úvěry. V roce 2000 byla zadluženost domácností ve výši 150 miliard korun českých. V roce 2015 byla již tato částka zvýšena na 1,34 bilionů korun. Dnes, ve světě internetu převažují tzv. mikropůjčky, které se poskytují de facto bez potvrzení o příjmu, či ručitele. Pro osoby, jejichž bonita není pro bankovní instituce dostatečně přínosná a stabilní, jsou tyto mikropůjčky, či úvěry od nebankovních institucí, které nemají zábran, jednorázovou vstupenkou do tzv. kryšího závodu. Ten spočívá v neustálém nabalování úvěrových produktů pro krytí těch předešlých. Důležitým bodem je včasné uvědomění si problému a jeho následné řešení.

V první kapitole diplomové práce byl specifikován historický vývoj dluhu, charakteristika dlužníka a problematika předluženosti. Dále práce vedla k otázkám řešení dluhu formou konsolidace, pomoci externích institucí zabývajících se finanční tísni a dále exekučního a insolvenčního řízení. Třetí kapitola s názvem zadluženost fyzických osob v České republice analyzovala ekonomické, sociální a psychologické aspekty dlužníků, vývoj zadluženosti v období 2008-2015 a jeho řešení. V neposlední řadě se kapitola ubírala směrem k nezabavitelnému minimu a výpočtu srážek ze mzdy povinného, důležitý pro poslední, stěžejní čtvrtou kapitolu. Praktická část byla tvořena dvěma podkapitolami, a to kazuistikou předlužených fyzických osob a jejich řešením a dále vyhodnocení diplomové práce.

Cílem diplomové práce bylo vyhodnotit problém předlužení, nalézt problémové oblasti a možnosti řešení.

Pokud je dlužník na své příjmové hranici a obává se, že v budoucnu nebude schopen splácet, existuje řešení ve formě konsolidace. Měsíční splátky včetně ročních úroků dokáže snížit až o desítky procent, naproti tomu je však konečná hodnota dluhu výrazně zesílena. Pro

akutní řešení solventnosti je však tato forma řešení relativně výhodná a mnohdy dokáže jedince z nestabilního kruhu vymanit. Co však můžeme shledat eminentním řešením je poradenská činnost institucí České republiky – Poradna při finanční tísni, SPES a jiné organizace doprovázejí dlužníka celou svou dlužnickou historií a nalézají optimální řešení, ve formě finanční stability, bonity, výuky spoření a finanční gramotnosti. Většinou jsou však instituce využívány skutečnými dlužníky pouze sporadicky. Mnohdy si dlužníci předluženost uvědomují až velmi pozdě, či jsou vůči tomuto faktu indiferentní. V případě předluženosti je dlužník odkázán na exekuční a insolvenční řízení, na základě kterých může dojít především k prodeji movitých a nemovitých věcí či v nejběžnějším případě srážkám ze mzdy. Pokud má dlužník více věřitelů a relativně příznivé příjmy v poměru s počtem vyživujících osob, je možné předluženost vyřešit oddlužením formou splátkového kalendáře. Výše uvedená fakta jsou základním předpokladem pro splnění zákonné podmínky - splacení alespoň 30 % dluhu v období pěti let.

I když je mnoho předpokladů, podle kterých je u jedince riziko dlužit vyšší než u ostatních, neexistuje přesné měřítko, a tak musíme konstatovat, že riziko se přímo úměrně zvyšuje s nízkou finanční gramotností, nevytvářením dostatečné finanční rezervy, nestabilním sociálním a pracovním postavením a zejména v současnosti potřebou se odlišit od ostatních. Mnohonásobně horší jsou však důsledky zadluženosti. V případě neschopnosti splácet dochází často k sociální izolaci, odmítání pracovat, kriminálním činům a psychickým problémům. Proto je velmi důležité umět s finančními prostředky hospodařit, a to zejména vytvářením dostatečných úspor, diversifikace investičního portfolia a vyhodnocení vlastní finanční situace při výběru úvěru.

Zásadním problémem je dostupnost úvěrů a půjček institucí. I když byl k prosinci 2016 schválen spotřebitelský zákon, který má za účel zpřísnění poskytování úvěrových produktů, existuje mnoho lichvářských institucí, které dlužníky budou nadále zatěžovat a v případě zamítnutí poskytnutí úvěru bankovní institucí budou nebonitní jedinci kontaktovat právě je. V daném případě je nutné státními orgány instituce kontrolovat, a určit pokuty v likvidační hodnotě. Současně je více než přínosné minimalizovat tržní výkyvy úrokových sazeb jednotlivých institucí, řádně informovat o výši celkové dlužné částky včetně RPSN, neboť v případě různých sazeb a dezinformací je dlužník odkázán pouze na svou finanční gramotnost a mnohdy proto není schopen odvozovat důsledky. Další problémovou oblastí zadluženosti je výše uvedená finanční gramotnost. I když stát v posledních 8 letech usiluje o zvýšení gramotnosti již na základních školách, je potřeba apelovat na domácnosti mnohem

razantněji, třeba veřejnými debatami, reklamami a články. Je velmi znepokojující, že v televizních kanálech je co třetí reklama zaměřena na levné půjčky. V jedincích to evokuje běžnost, jednoduchost, dostupnost a levnost. Omezením těchto reklam, a naopak zařazením krátkých životních příběhů lidí v předluženosti je více než přínosné. Další problém má příčnou souvislost s finanční gramotností, a to jsou měsíční úspory. Dle analýzy bylo zjištěno, že průměrné úspory jedince tvořily okolo 1 200 korun českých, které jsou zapříčiněny především nízkými mzdami a vysokými náklady. Dle ČSÚ se více než 60 % občanů nachází pod průměrnou hrubou mzdou. Je potřeba se zaměřit na příčinu, která se skrývá v neochotě zaměstnavatelů zvýšit mzdu z důvodu vysokého nárůstu nákladů. Jedním z návrhů je upravit sociální systém tak, aby byly zaměstnavatelům sníženy náklady a tím by možnost zvýšení příjmů zaměstnanců byla zjištěna.

Srovnáním insolvenčního a exekučního řízení v případové studii bylo zjištěno, že exekuční řízení výrazně zatěžuje dlužníky neustálým nárůstem úroků z prodlení či nákladů na exekuci. V případě několika exekucí v pořadí, náklady stále narůstají a není zde přesně jasné kolik, a kdy bude dlužníkem exekuce uhrazena. Exekuční příkaz na mzdu je výhodný pro dlužníky, kteří mají menší počet věřitelů a jsou schopni co nejrychleji dluh zaplatit. V případě hned několika věřitelů již není pro notorického dlužníka možné se z dluhů vymanit. Pokud je dlužníkovi prokázán transparentní přístup a poctivý záměr, je insolvenčním soudem povoleno oddlužení. Významnou změnu přináší „oddlužovací novela“, která je v současnosti v připomínkovém řízení a dle Ministerstva spravedlnosti má za účel rozšířit možnosti očistění se od svých dluhů. Pokud bude novela v současném znění odsouhlasena, budou moci dlužníci zaplatit dluh již za 3 roky, 5 nebo za 7 let v případě, pokud nebudou schopni uhradit alespoň 30 % věřitelům. Toto pravidlo neplatí pro dlužníky, jejichž dluh je vyšší než tisícinásobek existenčního minima tj. 2,2 mil. Kč. Zásadní otázkou je, zda daná novela způsobí opatrnost ze strany věřitelů v poskytování úvěrů, či úmyslné zadlužování jedinců s vidinou jednoduchého nabytí peněžních prostředků při předpokladu možnosti vymožení dluhu pod stávající hranici.

Seznam použité literatury

Odborná literatura

BAŘINOVÁ, Dagmar a Iveta VOZŇÁKOVÁ. *Pohledávky - právně - daňově - účetně*. 3. rozšířené vydání. Praha: Grada Publishing, 2007. ISBN 978-80-247-1816-3.

BREBURDA, Jan. *Exekuce srážkami ze mzdy 2016*. 4. aktualizované vydání. Olomouc: ANAG, 2016. ISBN 978-80-7263-997-7.

BŘEZINOVÁ, Hana. *Ekonomické aspekty insolvenčního zákona: účetnictví jako základní zdroj informací pro insolvenční řízení*. Praha: BOVA POLYGON, 2009. ISBN 978-80-7273-159-6.

GRAEBER, David. *Dluh: prvních 5000 let*. Přeložila Lenka BERANOVÁ. Brno: BizBooks, 2012. ISBN 978-80-265-0044-5.

JANDA, Josef. *Jak žít šťastně na dluh*. Praha: Grada Publishing, 2013. ISBN 978-80-247-4833-7.

JEŽEK, Martin. *Jak vyvrát na exekuce*. Brno: BizBooks, 2013. ISBN 978-80-265-0070-4.

KISLINGEROVÁ, E., T. RICHTER a L. SMRČKA. *Insolvenční praxe v České republice: v období 2008-2013*. V Praze: C. H. Beck, 2013. ISBN 978-80-7400-497-1.

KIYOSAKI, Robert T. a Sharon L. LECHTER. *Bohatý táta, chudý táta: co bohatí učí svoje děti a chudí a střední vrstvy ne*. Přeložil Jan Turija KEMPE. Hodkovičky [Praha]: Pragma. 2001. ISBN 80-7205-822-3.

KURKA, René a Anežka PAŘÍKOVÁ. *Subjekty finančního trhu: vybrané aspekty likvidace a insolvence*. V Praze: C. H. Beck, 2014. ISBN 978-80-7400-277-9.

MARŠÍKOVÁ, Jolana. *Insolvenční řízení z pohledu dlužníka a věřitele se vzory a judikaturou*. 4. upravené vydání. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, s.r.o., 2015. ISBN 978-80-7380-568-5.

PETRUSEK, Miloslav. *Společnosti pozdní doby*. 1. vyd. Praha: Sociologické nakladatelství, 2006. ISBN 80-86429-63-6.

RICHTER, Tomáš. *Insolvenční právo*. Praha: ASPI, 2008. ISBN 978-80-7357-329-4.

SCHELLEOVÁ, Ilona a kol. *Exekuce*. Ostrava: KEY Publishing, 2008. ISBN 978-80-87071-91-5.

SMRČKA, Luboš. *Rodinný rozpočet a společnost spotřeby*. 1. vyd. Praha: Professional Publishing, 2008. ISBN 978-80-86946-78-8.

ŠUBRT, B., Z. LEIBLOVÁ a V. PŘÍHODOVÁ, a kol. *Abeceda mzdové účetní 2016*. 26. aktualizované vydání. Olomouc: ANAG, 2016. ISBN 978-80-7263-990-8.

VAIGERT, Dalibor. *Pohledávky: právní příručka věřitele*. Brno: Computer Press, 2005. ISBN 80-251-0881-3.

VONDRÁKOVÁ, Alena. *Vymáhání pohledávek*. 2., aktualiz. vyd. Praha: Wolters Kluwer Česká republika. 2011. ISBN 978-80-7357-686-8.

Odborný časopis

STECENKOVÁ, Marina a Hana ŘEZANKOVÁ. *Analysis of household debt in the Czech Republic in terms of household types*. Journal of Knowledge Society - international scientific journal. 2013, č. 2. ISSN 2336-2561. Dostupný také z: http://jks.euin.org/sites/default/files/jks_2013_02_Stecenkova_Rezankova.pdf

Legislativa

Nařízení vlády č. 409 ze dne 17. prosince 2011, o zvýšení částek životního a existenčního minima. In: *Sbírka zákonů České republiky*. 2016, částka 144, s. 5380. Dostupný také z: https://www.epravo.cz/_dataPublic/sbirky/2011/sb0144-2011.pdf

Nařízení vlády č. 449 ze dne 16. prosince 2016, kterým se pro účely příspěvku na bydlení ze státní sociální podpory pro rok 2012 stanoví výše nákladů srovnatelných s nájemným, částek, které se započítávají za pevná paliva, a částek normativních nákladů na bydlení. In: *Sbírka zákonů České republiky*. 2016, částka 182, s. 7066-7067. Dostupný také z: https://www.epravo.cz/_dataPublic/sbirky/2016/sb0182-2016.pdf

Nařízení vlády č. 595 ze dne 12. prosince 2006, o způsobu výpočtu základní částky, která nesmí být sražena povinnému z měsíční mzdy při výkonu rozhodnutí, a o stanovení částky, nad kterou je mzda použitelná srážkami bez omezení (nařízení o nezabavitelných srážkách. In: *Sbírka*

zákonů České republiky. 2006, částka 188, s. 7942-7942. Dostupný také z: https://www.epravo.cz/_dataPublic/sbirky/archiv/sb188-06.pdf

Vyhláška č. 330 ze dne 5. září 2001 o odměně a náhradách soudního exekutora, o odměně a náhradě hotových výdajů správce podniku a o podmínkách pojištění odpovědnosti za škody způsobené exekutorem. In: *Sbírka zákonů České republiky*. 2001, částka 120, s. 7470-7476. Dostupný také z: https://www.epravo.cz/_dataPublic/sbirky/archiv/sb128-01.pdf

Zákon č. 89 ze dne 3. února 2012 občanský zákoník. In: *Sbírka zákonů České republiky*. 2012, částka 33, s. 1026-1368. Dostupný také z: http://www.epravo.cz/_dataPublic/sbirky/2012/sb0033-2012.pdf

Zákon č. 99 ze dne 4. prosince 1963 občanský soudní řád. In: *Sbírka zákonů České republiky*. 1983, částka 56, s. 384-430. Dostupný také z: http://www.epravo.cz/_dataPublic/sbirky/archiv/sb56-63.pdf

Zákon č. 110 ze dne 14. března 2006 o životním a existenčním minimu. In: *Sbírka zákonů České republiky*. 2006, částka 37, s. 1300-1304. Dostupný také z: https://www.epravo.cz/_dataPublic/sbirky/archiv/sb037-06.pdf

Zákon č. 120 ze dne 28. února 2001 o soudních exekutorech a exekuční činnosti (exekuční řád) a o změně dalších zákonů. In: *Sbírka zákonů České republiky*. 2001, částka 48, s. 3026-3064. Dostupný také z: https://www.epravo.cz/_dataPublic/sbirky/archiv/sb048-01.pdf

Zákon č. 182 ze dne 30. března 2006 o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon). In: *Sbírka zákonů České republiky*. 2006, částka 62, s. 2130-2224. Dostupný také z: <https://portal.gov.cz/app/zakony/zakonPar.jsp?idBiblio=62545&nr=182~2F2006&par=6&rpp=15#parCnt>

Zákon č. 262 ze dne 21. dubna 2006 zákoník práce. In: *Sbírka zákonů České republiky*. 2006, částka 84, s. 3146-3270. Dostupný také z: http://www.epravo.cz/_dataPublic/sbirky/archiv/sb084-06.pdf

Zákon č. 312 ze dne 23. května 2006 o insolvenčních správcích. In: *Sbírka zákonů České republiky*. 2006, částka 96, s. 3770-3824. Dostupný také z: http://www.epravo.cz/_dataPublic/sbirky/archiv/sb096-06.pdf

Zákon č. 328 ze dne 11. července 1991 o konkursu a vyrovnání. In: *Sbírka zákonů České republiky*. 1991, částka 61, s. 1430-1444. Dostupné také z: https://www.epravo.cz/_dataPublic/sbirky/archiv/sb061-91.pdf

Zákon č. 416 ze dne 22. listopadu 2001 o postupech při výkonu exekucí a další činnosti. In: *Sbírka zákonů České republiky*. 2001, částka 156, s. 8938-8960. Dostupný také z: https://www.epravo.cz/_dataPublic/sbirky/archiv/sb156-01.pdf

Internetové zdroje

ADVOKÁTNÍ KALKULAČKA. *Výpočet úroků z prodlení*. [online]. Dostupné z: <http://www.advokatni-kalkulacka.cz/kalkulacky/vypocet-uroku>

AKTUÁLNĚ. ZPRÁVY. *Úspěšnost exekucí výrazně klesá, věřitelé dostanou pětinu*. [online]. [28. 4. 2015]. Dostupné z: <https://zpravy.aktualne.cz/finance/uspesnost-exekuci-vyrazne-klesa-veritele-dostanou-petinu/r~9ab41ec4ecbe11e494a20025900fea04/>

ASOCIACE OBČANSKÝCH PORADEN. *AOP: Výroční zprávy 2008-2015*. [online]. Dostupné z: <http://www.obcanskeporadny.cz/ke-stazeni/>

CREDITREFORM. *Tisková informace: Vývoj insolvencí v České republice v roce 2008-2016*. [online]. Dostupné z: <http://www.creditreform.cz/novinky-downloads/vyvoj-insolvenci-v-cr.html>

ČESKÁ JUSTICE. *Asociace varuje: Oddlužovací novela připraví věřitele o poslední jistoty*. [online]. [12. 2. 2017]. Dostupné z: <http://www.ceska-justice.cz/2017/02/asociace-varuje-oddruzovaci-novela-pripravi-veritele-o-posledni-jistoty/>

ČESKÁ NÁRODNÍ BANKA: ČNB: *Komentář k úrokovým sazbám měnových finančních institucí z července 2016*. [online]. ČNB [4. 8. 2016]. Dostupné z: https://www.cnb.cz/cs/statistika/menova_bankovni_stat/harm_stat_data/mfi_komentar.html

ČESKÁ NÁRODNÍ BANKA. ČNB: *Mikropůjčky jsou cestou do pekel*. 2016. [online]. ČNB [16. 5. 2016] Dostupné z: http://www.cnb.cz/cs/verejnost/pro_media/clanky_rozhovory/media_2016/cl_16_160516_kolmanova_ln.html

ČESKÁ NÁRODNÍ BANKA. ČNB: *Veřejná databáze – ARAD*. [online]. Dostupné z: <http://www.cnb.cz/docs/ARADY/HTML/index.htm>

ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD. ČSÚ: *Mzdy a náklady práce* [online]. Dostupné z: https://www.czso.cz/csu/czso/prace_a_mzdy_prace

ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD. ČSÚ: *Peněžní vydání domácností podle čistého peněžního příjmu na osobu v roce 2015*. [online]. Dostupné z: https://vdb.czso.cz/vdbvo2/faces/cs/index.jsf?page=vystup-objekt&pvo=ZUR08&z=T&f=TABULKA&katalog=30847&c=v3~8__RP2015

ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD. ČSÚ: *Průměrné mzdy - 4. čtvrtletí 2016*. [online]. ČSÚ [14. 3. 2017]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/czso/cri/prumerne-mzdy-4-ctvrtleti-2016>

ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD. ČSÚ: *Statistika rodinných účtů – metodika do roku 2016*. [online]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/czso/statistika-rodinnych-uctu-metodika>

ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD. ČSÚ: *Veřejná databáze - statistické data.*, [online]. Dostupné z: <https://vdb.czso.cz/vdbvo2/faces/cs/index.jsf?page=statistiky>

ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD. ČSÚ: *Životní podmínky obyvatel*. [online]. Dostupné z: https://www.czso.cz/documents/10180/23178400/tk_silc2014_souhrnny_popis.pdf

EXEKUTORSKÁ KOMORA ČESKÉ REPUBLIKY. EKČR: *Tisková zpráva - Dramaticky roste počet dlužníků s více exekucemi. Čtyři a více exekucí již má 380 tisíc lidí*. [online]. EKČR [8. 10. 2015]. Dostupné z: <http://www.ekcr.cz/1/aktuality-pro-media/2094-dramaticky-roste-pocet-dluzniku-s-vice-exekucemi-ctyri-a-vice-exekuci-jiz-ma-380-tisic-lidi-8-10-2015?w=>

EXEKUTORSKÁ KOMORA ČESKÉ REPUBLIKY. EKČR: *Kdo je dlužník?* [online]. Dostupné z: <http://www.ekcr.cz/1/exekutori-radi/790-3-kdo-je-dluznik?w=>

FINANČNÍ GRAMOTNOST. *Poradenství, prevence a vzdělávání v oblasti finanční gramotnosti občanů*. [online]. Dostupné z: <http://www.financnigramotnosteu/stranka/aktivity/43/>

INSOLVENČNÍ ZÁKON-JUSTICE. *Oddlužení*. [online]. Dostupné z: <http://insolvenzni-zakon.justice.cz/obecne-informace/oddluzeni.html>

KRUK. *Tisková zpráva: Český dlužník pohledem společnosti KRUK*. [online]. KRUK [29. 5. 2014]. Dostupné z: <http://www.cz.kruk.eu/tiskov-sluby/zprvy-z-tisku/art48.html>

MINISTERSTVO FINANCÍ ČESKÉ REPUBLIKY. *MFČR: Měření úrovně finanční gramotnosti v roce 2015*. [online]. MFČR [31. 5. 2016]. Dostupné z: <http://www.psfv.cz/cs/pro-odborniky/mereni-urovne-financni-gramotnosti/2015/mereni-urovne-financni-gramotnosti-2601>

MINISTERSTVO FINANCÍ ČESKÉ REPUBLIKY. *MFČR: Zpráva o vývoji finančního trhu 2015*. [online]. MFČR [2. 6. 2016]. Dostupné z: <http://www.mfcr.cz/cs/soukromy-sektor/financni-stabilita-a-dohled/vyvoj-financniho-trhu/2015/zprava-o-vyvoji-financniho-trhu-v-roce-2-25123>

MINISTERSTVO PRÁCE A SOCIÁLNÍCH VĚCÍ. *MPSV: Příjmy a životní úroveň – existenční minimum*. [online]. MPSV [28. 11. 2016]. Dostupné z: <http://www.mpsv.cz/cs/11852>

PARLAMENTNÍ LISTY. *Dělníci, prodavačky, špatné vzdělání. Český rozhlas posbíral data a už ví, kdo může za zvolení Zemana, Trumpa i Brexit*. [online]. [4. 1. 2017]. Dostupné z: <http://www.parlamentnilisty.cz/arena/monitor/Delnici-prodavacky-spatne-vzdelani-Cesky-rozhlas-posbiral-data-a-uz-vi-kdo-muze-za-zvoleni-Zemana-Trump-a-i-Brexit-469864>

PARLAMENTNÍ LISTY. *Chudí lidé se čím dál více zadlužují. Ted' to potvrdil i průzkum*. [online]. [17. 2. 2014]. Dostupné z: <http://www.parlamentnilisty.cz/arena/monitor/Chudi-lide-se-cim-dal-vice-zadluzuji-Ted-to-potvrdil-i-pruzkum-304239>

PENÍZE. *Chcete z dlužníka dostat peníze? Volte správnou taktiku, aby míč neskončil ve vlastní bráně*. 2011. [online]. [14. 9. 2011]. Dostupné z: <http://www.penize.cz/dluhy/220379-chcete-z-dluznika-dostat-penize-volte-spravnou-taktiku-aby-mic-neskoncil-ve-vlastni-brane>

PRÁVNÍ PROSTOR. *Změny v úpravě souběhu insolvenčního řízení a exekuce od 1. 1. 2014*. Krajský soud Ústí nad Labem. [online]. Dostupné z: <http://www.pravni prostor.cz/clanky/procesni-pravo/zmeny-v-uprave-soubehu-insolvenčního-řízení-a-exekuce-od-1-1-2014>

REALITYMIX. *Průměrná cena pronájmu m2/měsíc, rok 2016*. [online]. Dostupné z: <http://realitymix.centrum.cz/statistika-nemovitosti/byty-pronajem-prumerna-cena-pronajmu-1m2-mesic.html>

SOLUS. *Češi splácí staré dluhy. V registru SOLUS je s dluhem po splatnosti o 50 tisíc občanů méně, než před rokem.* [online]. [12. 1. 2017]. Dostupné z: <https://www.solus.cz/cs/archiv-tiskovych-zprav/12-1-2017-cesi-splaci-stare-dluhy-v-registru-solus-je-s-dluhem-po-splatnosti-o-50-tisic-obcanu-mene-nez-pred-rokem>

VLÁDA ČESKÉ REPUBLIKY. *Programové prohlášení vlády ČR. 14. 2. 2014.* [online]. [14. 2. 2014]. Dostupné z: <http://www.vlada.cz/cz/media-centrum/dulezite-dokumenty/programove-prohlaseni-vlady-cr-115911/>

VÝPOČET. *Hypotéční kalkulačka, výpočet spoření.* [online]. Dostupné z: https://www.vypocet.cz/?utm_source=vypocty.cz&utm_medium=redirect

Ostatní zdroje

ŘEZÁČOVÁ, Lucie. *Předluženost domácností v ČR: analýza problému a možná řešení.* Praha, 2013. Diplomová práce. Univerzita Karlova v Praze, Fakulta sociálních věd, Institut sociologických studií, Katedra veřejné a sociální politiky.

Seznam zkratek

AOP	Asociace občanských poraden
CRD	Centrální registr dlužníků
ČAV	Česká asociace věřitelů
ČNB	Česká národní banka
ČSÚ	Český statistický úřad
EK	Exekutorská komora
EŘ	Exekuční řád
IČ	Identifikační číslo
IS	Insolvenční správce
IZ	Insolvenční zákon
lat.	Latinsky
MF	Ministerstvo financí
NNB	Normativní náklady na bydlení
NOZ	Nový občanský zákoník
OSŘ	Občanský soudní řád
p. a.	Per annum
RK	Realitní kancelář
RPSN	Roční procentuální sazba nákladů
SJM	Společné jmění manželů
ÚSC	Územní samosprávný celek
VZP	Všeobecná zdravotní pojišťovna
Zaokr.	Zaokrouhleno
ZP	Zákoník práce
ŽMJ	Životní minimum jedince

Prohlášení o využití výsledků diplomové práce

Prohlašuji, že

- jsem byla seznámena s tím, že na mou diplomovou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. – autorský zákon, zejména § 35 – užití díla v rámci občanských a náboženských obřadů, v rámci školních představení a užití díla školního a § 60 – školní dílo;
- beru na vědomí, že Vysoká škola báňská – Technická univerzita Ostrava (dále jen VŠB-TUO) má právo nevýdělečně, ke své vnitřní potřebě, diplomovou práci užít (§ 35 odst. 3);
- souhlasím s tím, že diplomová práce bude v elektronické podobě archivována v Ústřední knihovně VŠB-TUO a jeden výtisk bude uložen u vedoucího diplomové práce. Souhlasím s tím, že bibliografické údaje o diplomové práci budou zveřejněny v informačním systému VŠB-TUO;
- bylo sjednáno, že s VŠB-TUO, v případě zájmu z její strany, uzavřu licenční smlouvu s oprávněním užít dílo v rozsahu § 12 odst. 4 autorského zákona;
- bylo sjednáno, že užít své dílo, diplomovou práci, nebo poskytnout licenci k jejímu využití mohu jen se souhlasem VŠB-TUO, která je oprávněna v takovém případě ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které byly VŠB-TUO na vytvoření díla vynaloženy (až do jejich skutečné výše).

V Ostravě dne 21. 4. 2017

Bc. Barbora Dušková

Seznam příloh

Příloha 1 – Příjmy povinného podléhající srážkám ze mzdy

Příloha 2 – Přehled přednostních a nepřednostních pohledávek

Příloha 3 - Vzor splátkového kalendáře oddlužení

Příloha 4 - Částky normativních nákladů na bydlení pro rok 2017

Příloha 5 - Exekuční příkaz č. 2 na mzdu p. Novákové

Příloha 6 – Čistá mzda a nepřednostní srážky p. Novákové v období 12/2014-12/2016

Příloha 7 – Návrh na povolení oddlužení p. Svobody